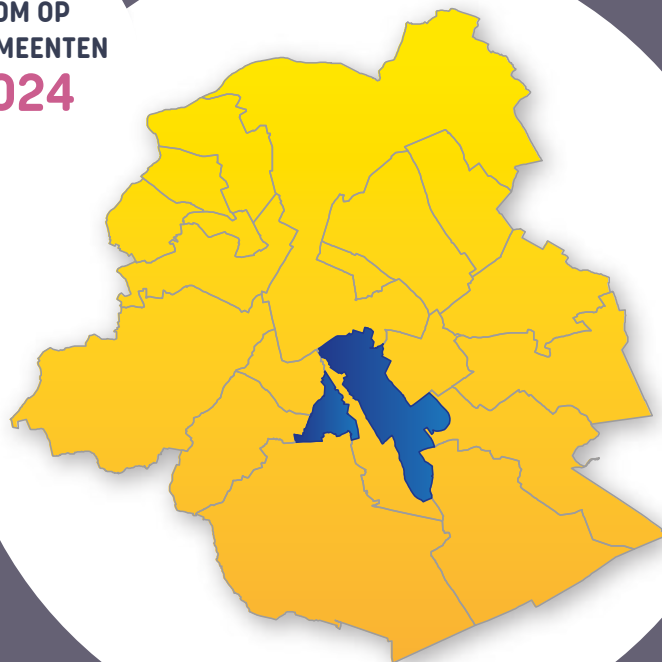

ZOOM OP
DE GEMEENTEN
2024

zoom op

ELSENE

Bron

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van
Brussel-Hoofdstad

Vertalingen

SA Production

Lay-out

Nathalie DA COSTA MAYA

Wettelijk depot

D/2023/9334/16

**Reproductie met bronvermelding is
toegestaan**

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en
Observatorium voor Gezondheid en Welzijn
van Brussel-Hoofdstad (2024), Zoom op de
gemeenten: Elsene, Brussels Hoofdstedelijk
Gewest en Vivalis.Brussels.

Dit document is ook beschikbaar in het Frans.

VOOR MEER INFORMATIE**Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse**

Naamsestraat 59, 1000 Brussel

bisa@perspective.brussels

<https://bisa.brussels/>

**Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van
Brussel-Hoofdstad**

Marion ENGLERT marion.englert@vivalis.brussels

Jonathan UNGER jonathan.unger@vivalis.brussels

Sarah MISSINNE sarah.missinne@vivalis.brussels

Peter VERDUYCKT peter.verduyckt@vivalis.brussels

Belliardstraat 71, Bus 1, 1040 Brussel

observat@vivalis.brussels

[https://www.vivalis.brussels/nl/informerer/
observatoire/observatorium-voor-gezondheid-en-
welzijn-van-brussel](https://www.vivalis.brussels/nl/informerer/observatoire/observatorium-voor-gezondheid-en-welzijn-van-brussel)

Verantwoordelijke uitgevers

Astrid ROMAIN (BISA) en Nathalie NOËL (Vivalis)

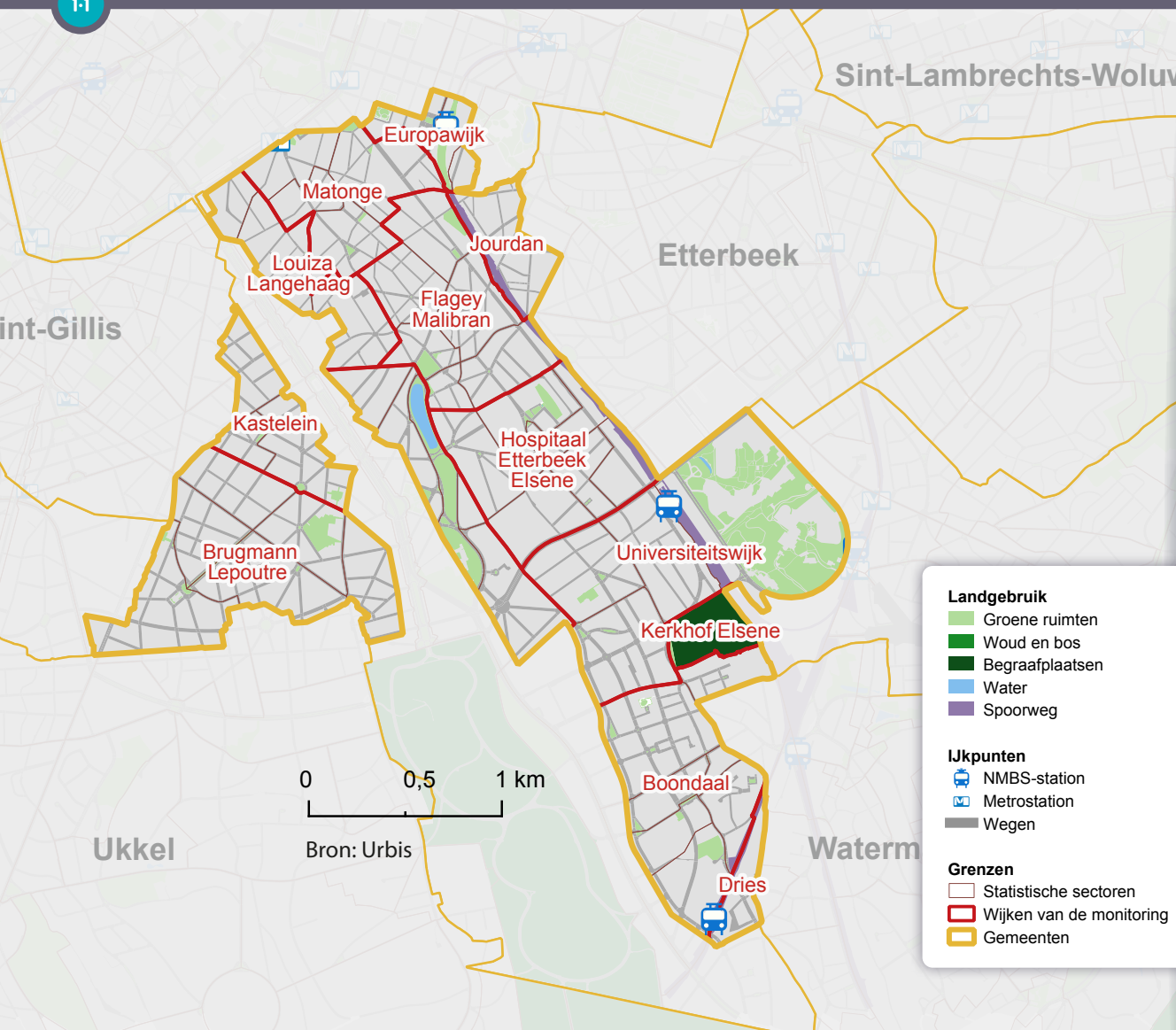
1. ELSENE EN ZIJN INWONERS IN EEN NOTENDOP	4
1.1. Landschap en stedenbouwkundige structuur van het gemeentelijk grondgebied	4
1.2. De inwoners en hun kenmerken	5
1.3. Uitdagingen	7
2. BEVOLKING	9
2.1. Bevolkingsdichtheid en spreiding in de gemeente	9
2.2. Evolutie en loop van de bevolking	10
2.3. Structuur volgens leeftijd en geslacht	11
2.4. Nationaliteiten	13
2.5. Huishoudens	15
3. JONGE KINDEREN	16
3.1. Evolutie en kenmerken van de geboorten	16
3.2. Evolutie van het aantal kinderen jonger dan 3 jaar	17
3.3. Kinderopvang: dekkingsgraad en toegankelijkheid	18
4. ONDERWIJS	19
4.1. Evolutie van de bevolking van 3 tot en met 17 jaar	19
4.2. Schoolbevolking: onderwijsniveau, plaats van de school en onderwijsvorm	20
4.3. Schoolachterstand	21
5. ARBEIDSMARKT	22
5.1. Sociaal-economische positie van de bevolking	22
5.2. Activiteits-, werkgelegenheids- en werkloosheidsgraad	23
5.3. Profiel van de niet-werkende werkzoekenden	25
5.4. Kenmerken van de loontrekkenden in Elsene	26
6. ECONOMISCHE ACTIVITEIT	27
6.1. Algemene situatie	27
6.2. De specifieke economische kenmerken van Elsene	27
6.3. Bedrijfsmigraties	29

7. INKOMENS	30
7.1. Fiscale inkomens	30
7.2. Personen die een uitkering ontvangen	34
7.3. Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming (RVT)	35
8. GEMEENTELIJKE FINANCIËN	36
8.1. Kernindicatoren voor de gemeentelijke financiën	36
8.2. Structuur van de belangrijkste gewone ontvangsten en uitgaven	36
8.3. Investerings	37
9. HUISVESTING	38
9.1. Kenmerken van woongebouwen	38
9.2. Sociale woningen en andere woningen van sociale aard	39
9.3. Vastgoedprijzen	41
10. MOBILITEIT EN MILIEU	42
10.1. Mobiliteit	42
10.2. Milieu	44
11. GEZONDHEID	48
11.1. Levensverwachting en mortaliteit	48
11.2. Algemene gezondheidstoestand	50
11.3. Preventie	53
11.4. Focus op de oudere bevolking	54
GLOSSARIUM	55
LIJST MET ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN / MEER WETEN	59
BIBLIOGRAFIE	60

1. ELSENE EN ZIJN INWONERS IN EEN NOTENDOP

1-1

Referentiekarta van Elsene

1.1. LANDSCHAP EN STEDENBOUWKUNDIGE STRUCTUUR VAN HET GEMEENTELIJK GRONDGEBIED¹

De gemeente Elsene (6,4 km² of 4,0 % van het gewestelijke grondgebied) wordt in tweeën gedeeld door de Louizalaan, gelegen op het grondgebied van de gemeente Stad Brussel. Het grootste deel, in het oosten, strekt zich uit van de Naamsepoort (Matonge), aan de rand van de Vijfhoek, tot Boondaal in het uiterste zuiden van de gemeente. Dit deel grenst in het noorden aan de Kleine Ring en de Europese wijk (Stad Brussel), in het oosten aan Etterbeek en Oudergem (voorbij de Campus de la Plaine), in het zuiden aan Watermaal-Bosvoorde en in het westen aan de Louizalaan (en de onmiddellijke omgeving ervan), Franklin Roosevelt en de campus ULB Solbosch (Stad Brussel). Het tweede, kleinere deel van Elsene vormt een driehoek ten westen van de gemeente, tussen de Louizalaan (Stad Brussel), de as gevormd door de Charleroisesteenweg en de Brugmannlaan (Sint-Gillis en Vorst) en de Vanderkinderestraat (Ukkel).

De **referentiekarta** ¹⁻¹ geeft weer hoe de gemeente wordt opgedeeld voor onfrageamenteelike statistieken, meer bepaald in de **statistische sectoren**² en de **wijken** van de Wijkmonitoring. De gemeente Elsene telt 12 wijken. De grenzen van die wijken vallen niet altijd samen met de gemeentegrenzen, wat de continuïteit van de bebouwing benadrukt. Sommige van die wijken lopen door meerdere gemeenten,

- ¹ Dit gedeelte is opgesteld op basis van de vorige versie van Zoom op de gemeenten (2016) en het boek 'La Région de Bruxelles-Capitale. Histoire et Patrimoine des communes de Belgique' (Jaumain, 2008).
- ² De in het blauw weergegeven woorden worden in het glossarium op het einde van dit document gedefinieerd.

zoals Boondaal en Dries (Elsene, Stad Brussel en Watermaal-Bosvoorde), Jourdan (Elsene en Etterbeek), de Europese wijk, Louiza-Langehaag en Vijvers van Elsene (Elsene en de Stad Brussel), Kastelein (Elsene, Stad Brussel en Sint-Gillis) en Brugmann-Lepoutre (Elsene, Stad Brussel en Vorst).

Elsene is, met haar 13.578 inwoners per km², een dichtbevolkte gemeente. De **bevolkingsdichtheid** is hoger in het noordoosten van de gemeente en lager in het uiterste zuiden. Afgezien van de Campus de la Plaine zijn dunbevolkte gebieden eerder zeldzaam en beperken ze zich voornamelijk tot de Vijvers van Elsene, de Abdij Ter Kameren (deels op het grondgebied van de Stad Brussel), de voormalige kazernes en de begraafplaats van Elsene. Het gebrek aan groene ruimten (Elsene heeft slechts 1 % van de groene ruimten in het Gewest) wordt gedeeltelijk gecompenseerd, althans in het zuiden van de gemeente, door de nabijheid van het Terkamerenbos. Ook de Vijvers van Elsene vormen een groen eiland in het centrum van de gemeente.

Op landschappelijk en stedenbouwkundig vlak onderscheiden we in Elsene drie gebieden: het centrum van de gemeente (het noordoostelijke deel), de driehoek die gevormd wordt door de wijken Kastelein en Brugmann-Lepoutre (in het westen), en de wijken Boondaal en Universiteit (in het zuiden).

Het centrum van de gemeente

Dit gebied strekt zich uit van de kleine ring tot de grote ring en omvat de wijken Matonge, Flagey-Malibran, de Vijvers en het ziekenhuis van Elsene. Deze zone vormt het hart van de gemeente wat betreft **bevolkingsdichtheid** en **culturele, economische** en **commerciële activiteiten**. De Guldenvlieslaan en de Elsensesteenweg behoren tot de belangrijkste winkelzones van het Gewest. Ook de horeca is nadrukkelijk aanwezig in dit deel van de gemeente, vooral rond de Sint-Bonifatiuskerk. Qua huisvesting bestaat dit gebied voornamelijk uit oude burgerhuizen, vaak onderverdeeld in appartementen, en appartementsblokken. In het zuiden van dit gebied bevinden zich de Vijvers van Elsene, omgeven door statige huizen en gebouwen, met in het verlengde de tuinen van de Abdij Ter Kameren (deels op het grondgebied van de Stad Brussel), een van de weinige semi-natuurlijke groene ruimten in de gemeente.

Tijdens de tweede helft van de 20e eeuw vestigden zich gaandeweg voornamelijk mensen uit de volksklassen in de **centrale wijken** (meer bepaald in Matonge en Flagey-Malibran). Hoewel dit vandaag nog steeds gedeeltelijk het geval is, trekken deze wijken ook een jong publiek van werkenden aan met een hoger sociaal-economische profiel. Dit is onder meer het geval rond het Flageyplein, dat in het eerste decennium van de jaren 2000 werd gerenoveerd en een belangrijk knooppunt is voor vrijetijdsbesteding, cultuur en commerciële activiteiten (markt, horeca).

De **Europese wijk**, gelegen in het snijvlak van verschillende gemeenten waaronder Elsene (met het Station Luxemburg en het gelijknamige plein), situeert zich rond het Schumanplein. Het is de thuisbasis van talloze kantoren.

De driehoek Kastelein en Brugmann-Lepoutre

De inwoners van deze **wijken** zijn gemiddeld meer welvarend dan de bewoners van de centrale wijken in het noordoosten. De bebouwing bestaat hier voornamelijk uit herenhuizen, vaak onderverdeeld in appartementen. Op het Kasteleinsplein is er een wekelijkse markt en in de omgeving zijn er talloze winkels en restaurants (onder meer in de Baljuwstraat en de Edelknaapstraat). De bebouwing op de grens met Ukkel is luchtiger – mede dankzij de bredere wegen en het Tenbosspark – en biedt de bewoners een groenere, minder dichtbevolkte omgeving dan in de centrale wijken.

Boondaal en de Universiteitswijk

Deze zone omvat twee van de weinige grote, dunbevolkte gebieden van de gemeente: de Campus de la Plaine en de begraafplaats van Elsene. Het gebied tussen de begraafplaats van Elsene en het station van Etterbeek was oorspronkelijk bebouwd met burgerhuizen. De huidige bebouwing in deze wijk bestaat echter voornamelijk uit appartementsgebouwen.

Dit deel van de gemeente vormt het kloppende hart van het universiteitsleven in Brussel. De Campus de la Plaine (vroeger een militair oefenterrein) is gedeeltelijk de thuisbasis van de Université Libre de Bruxelles (ULB) en de Vrije Universiteit Brussel (VUB). De Campus Solbosch, waar ook de ULB is gehuisvest, is een voormalige site van de Wereldtentoonstelling van 1930, gelegen op een uitloper van de Stad Brussel. Ook in dit gebied is horeca nadrukkelijk aanwezig.

Algemene bouwkenmerken en sociale huisvesting

Elsene ligt tussen de **eerste** en de **tweede kroon**. De gemeente heeft een vrij heterogeen woningbestand met een groot aandeel oudere woningen. De woningen die dateren van v or 1919 zijn goed voor meer dan de helft van het hele woningbestand in Elsene.

De verstedelijking van het centrum van Elsene begon al in 1830. Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog was al een groot deel van de gemeente verstedelijkt. Dit proces was in een stroomversnelling gekomen door de aanleg van de spoorlijn Brussel-Luxemburg midden 19e eeuw. Na de Eerste Wereldoorlog werden bouwwerken voltooid die in het begin van de 20e eeuw waren aangevat, onder meer in de wijken Brugmann-Lepoutre en in bepaalde wijken in het zuiden van de gemeente. Pas na de Tweede Wereldoorlog viel Boondaal, de laatste plattelandswijk van Elsene, ten prooi aan verstedelijking. Veel gebouwen in dit nieuwere deel van de gemeente dateren uit de jaren 1950 en 1960.

In het noordoostelijke deel van de gemeente zijn de woningen gemiddeld minder comfortabel – voornamelijk door hun kleinere oppervlakte – dan in het zuiden en westen van de gemeente (meer welvarende wijken).

Het aantal **sociale woningen** in verhouding tot het aantal huishoudens in Elsene is nog steeds laag: er zijn slechts 3 sociale woningen per 100 huishoudens in de gemeente (tegenover 7 per 100 op gewestelijk niveau). Ze liggen vooral in de wijk Boondaal en in mindere mate in de buurt van het ziekenhuis van Elsene.

Grote verkeersaders en mobiliteit

Op het vlak van mobiliteit is Elsene een pericentrale gemeente die doorkruist wordt door verschillende toegangswegen die vanuit de zuidelijke buitenwijken van de agglomeratie (de Elsensesteenweg, de Renbaanlaan, de Kroonlaan en de Triomflaan in het oosten en de Waterloosesteenweg in het westen) richting het centrum van het Brussels Gewest gaan. Ook de Generaal Jacqueslaan die de gemeente van oost naar west doorkruist, is een zeer drukke verkeersader. Heel wat grote kruispunten kunnen het toneel zijn van grote verkeersproblemen in de gemeente.

Het gemeentelijk grondgebied is vrij goed bereikbaar met het **openbaar vervoer**. Heel wat belangrijke bus- en tramlijnen volgen de bovenvermelde verkeersaders, maar ook andere lijnen (metro, bus of tram) bedienen de gemeente op bepaalde plaatsen al dan niet rechtstreeks. De verbinding met de Elsensesteenweg en de Solbosch-campus blijft echter problematisch, vooral door de verkeersopstoppingen en de beperkte capaciteit van de buslijnen die er langskomen.

1.2. DE INWONERS EN HUN KENMERKEN

Demografisch profiel

Na een historisch record van 94.211 inwoners in 1961, daalde het **inwonersaantal** van Elsene gedurende drie decennia, tot 1991 (toen 71.610 inwoners), als gevolg van de voortdurende peri-urbanisatie buiten het Gewest, en in sommige delen van de gemeente door de verbouwing van residentiële gebouwen tot kantoren. Vanaf het begin van de jaren 1990 begon de bevolking van Elsene echter opnieuw gestaag aan te groeien tot 2020. In 2021 en 2022 kende het inwonersaantal een lichte daling. Tussen 2012 en 2022 is de bevolking van Elsene met 4 % toegenomen (+3.627 inwoners). Deze toename is minder sterk dan het gewestelijke gemiddelde (+7 %). Op 1 januari 2022 telde Elsene 87.052 inwoners, wat neerkomt op 7 % van de bevolking van het Brussels Gewest. De bevolkingsdichtheid bedraagt 13.588 inwoners per km², ofwel het dubbel van het gewestelijke gemiddelde.

Algemeen genomen zijn de **migratiestromen** (in- en uitstroom in verhouding tot de bevolking) groter in Elsene dan op gewestelijk niveau. Jongvolwassenen, vooral tussen 25 en 35 jaar, zijn zwaar oververtegenwoordigd in de gemeente, in tegenstelling tot kinderen en tieners jonger dan 18 jaar. De **gemiddelde leeftijd** bedraagt 38 jaar en de leeftijdsstructuur is over het algemeen weinig veranderd tussen 2012 en 2022.

49 % van de bevolking van Elsene heeft een buitenlandse **nationaliteit**. De meerderheid van deze mensen is afkomstig uit EU-14-landen (62 %). Onder de buitenlandse inwoners zijn Fransen veruit het meest vertegenwoordigd in Elsene, gevolgd door Italianen en Spanjaarden. Personen van Afrikaanse en vooral Noord-Afrikaanse afkomst zijn ondervertegenwoordigd bij de niet-Belgische bevolking van de gemeente (in vergelijking met de rest van het Gewest).

Alleenwonenden zijn in de meerderheid in Elsene, goed voor 61 % van de huishoudens (tegenover 47 % op gewestelijk niveau). De gemeente Elsene kent het grootste aandeel alleenwonenden en de kleinste gemiddelde gezinsomvang van het hele gewest. Huishoudens met kinderen zijn veel minder vertegenwoordigd in Elsene dan in het Gewest in zijn geheel. Het aandeel koppels zonder kinderen is gelijk aan dat in de rest van het Gewest.

Het huuraanbod (bestaande uit een groot aantal huizen verdeeld in kleine appartementen) en het culturele, sociale en commerciële aanbod, evenals de nabijheid van (onder andere) de internationale instellingen, verklaart de aantrekkingskracht van de stad op jonge werknemers - vooral internationale werknemers - zonder kinderen.

Sociaal-economisch profiel

De gemeente Elsene wordt gekenmerkt door een bevolking met een uiteenlopend sociaal-economisch profiel, met een mix van huishoudens uit de lagere klasse, middenklasse en rijkere huishoudens. Op basis van de **fiscale statistieken** ligt het **mediane inkomen** van het hele grondgebied nauwelijks boven het Brusselse mediane inkomen. Elsene is de Brusselse gemeente met de hoogste inkomensongelijkheid, gemeten aan de hand van de **Gini-coëfficiënt**. De rijkere bevolking woont in de **wijken** Brugmann-Lepoutre, Vijvers van Elsene en Boondaal, terwijl de noordelijke wijken van de gemeente (Matonge, Flagey-Malibran) en een deel van de Universiteitswijk bevolkt zijn door mensen met gemiddeld een lager inkomen. In deze wijken wonen voor een deel mensen uit eerder lagere klassen, maar ook steeds meer jongvolwassenen met een bepaald sociaal en cultureel kapitaal. Het gaat deels om internationale werknemers, van wie de inkomens niet zijn opgenomen in de belastingstatistieken.

Tussen 2009 en 2019 stegen de inkomens in de meeste **statistische sectoren** in de **wijken** Matonge, Flagey-Malibran, Vijvers van Elsene, Brugmann-Lepoutre en Kastelein. Er is een inkomensdaling vastgesteld in bepaalde sectoren van de wijk Ziekenhuis Etterbeek-Elsene (met name in de sector Kazernen), in de Universiteitswijk (Klein-Zwitserlandplein) en in bepaalde sectoren van de wijk Boondaal.

Het aandeel van [rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming](#) (RVT) binnen de beroepsbevolking (25-64 jaar) in Elsene bedraagt 14 % en is aanzienlijk kleiner dan in het Brussels Gewest (22 %). Het verschil met het Gewest is veel minder uitgesproken bij 65-plussers: In Elsene gaat het om 29 % rechthebbenden binnen die leeftijdscategorie, tegenover 33 % op gewestelijk niveau. Het percentage mensen dat een [leefloon](#) (of [equivalent](#)) ontvangt binnen de bevolking tussen 18-65 jaar bedraagt 4,5 %, en 11,5 % onder jongvolwassenen tussen 18-24 jaar. Deze percentages liggen iets lager dan deze op gewestelijk niveau, maar zijn niettemin aanzienlijk. Van de ouderen (65 jaar en ouder) ontvangt 13 % een IGO in de gemeente. Dit hoge percentage is identiek aan het cijfer op gewestelijk niveau.

Dit betekent dat de oudere bevolking van Elsene gemiddeld relatief kwetsbaarder is dan de jongere inwoners van de gemeente.

In vergelijking met het Brussels Gewest is de [activiteitsgraad](#) van mannen (15-64 jaar) in Elsene iets lager en die van vrouwen iets hoger. Binnen de [beroepsbevolking](#) ligt de [werkloosheidsgraad](#) (14 %) voor zowel mannen als vrouwen iets lager in Elsene dan op gewestelijk niveau, maar voor vrouwen is dit cijfer meer uitgesproken. De [sectoren](#) Flageyplein en Museum, alsook de sector Gemeentestadion met veel sociale huisvesting (in de [wijk](#) Boondaal) hebben echter werkloosheidspercentages die ongeveer twee keer zo hoog zijn. Tot slot ligt de [werkgelegenheidsgraad](#) iets hoger in Elsene (57 %) dan in het Gewest in zijn geheel. Dat verklaart zich door de hogere werkgelegenheidsgraad van de vrouwen in de gemeente. Ongeveer een op de zeven arbeidskrachten werkt bij Europese en internationale instellingen.

Wat de [kenmerken van het bedrijfsweefsel](#) in Elsene betreft, telt de gemeente in verhouding tot het aantal inwoners veel meer bedrijven dan het Brussels Gewest in zijn geheel, zowel op het vlak van maatschappelijke zetels als van vestigingseenheden. Horeca en detailhandel zijn oververtegenwoordigd, zowel wat het aantal banen (werknemers die in Elsene werken, ongeacht hun woonplaats) als het aantal vestigingen betreft. Er zijn talloze bars, restaurants en winkels in de gemeente, met name in de wijken Matonge en Saint-Bonifatius, Flageyplein, Begraafplaats van Elsene en Kasteleinsplein. Daarnaast telt de gemeente ook belangrijke winkelstraten zoals de Elsensesteenweg, de Guldenvlieslaan en de Baljuwstraat. De andere arbeidssectoren die oververtegenwoordigd zijn op het vlak van arbeidsplaatsen zijn de gespecialiseerde, wetenschappelijke en technische activiteiten en het onderwijs, vooral door de aanwezigheid van de Campus de la Plaine van de ULB en de VUB.

Iets meer dan een op de vijf geboorten vindt plaats in een huishouden dat bestaat uit één vrouw en een op de zeven in een huishouden zonder inkomen uit arbeid. De [dekkingsgraad](#) van de [voorzieningen voor kinderopvang](#) bedraagt 50 plaatsen per 100 kinderen onder de 3 jaar. Als we alleen kijken naar de plaatsen die toegankelijk zijn, dus plaatsen die niet voorbehouden zijn voor bepaalde categorieën kinderen en waarvan het tarief variabel is, dus op basis van het inkomen van de ouders, komen we uit op 28 plaatsen per 100 kinderen.

In vergelijking met het Gewest, lopen jongeren uit Elsene iets vaker school in het algemeen secundair [onderwijs](#) en iets minder in het technisch en beroepsonderwijs. 19 % van de leerlingen in het secundair onderwijs in Elsene heeft een schoolachterstand (van minstens twee jaar); dat is bijna één leerling op de vijf (een hoog percentage, vergelijkbaar met dat van het Gewest). Als we een onderscheid maken per studierichting en per graad, zien we dat het aandeel leerlingen met een schoolachterstand in het technisch en vooral in het beroepsonderwijs groter is in Elsene dan op gewestelijk niveau, in tegenstelling tot wat wordt waargenomen in de andere studierichtingen en in de eerste graad.

De [residentiële gebouwen](#) zijn hier vaak oud: 70 % van de residentiële gebouwen werd gebouwd vóór 1919. Kleine woningen zijn oververtegenwoordigd. De [vastgoedprijzen](#) in Elsene liggen hoger dan in het Gewest in zijn geheel. Elsene is de Brusselse gemeente waar de mediane prijs van de huizen het hoogst is. Wat de prijs voor appartementen betreft, is Elsene de op één na duurste gemeente, net na Sint-Pieters-Woluwe. Tussen 2011 en 2021 steeg de voor inflatie gecorrigeerde mediane verkoopprijs van huizen en appartementen veel sterker in Elsene dan in het Brussels Gewest (respectievelijk +44 % en +32 % in de gemeente). De huizenprijzen in de gemeente Elsene zijn de afgelopen tien jaar het sterkst gestegen van het hele Brussels Gewest.

Het aantal [sociale woningen](#) (1538) in verhouding tot het aantal huishoudens ligt in Elsene lager (3 per 100 huishoudens) dan in het Brussels Gewest (7 per 100 huishoudens).

Wat de [gemeentelijke financiën](#) betreft, is de gewone begroting van de gemeente Elsene in de periode 2015-2020 naargelang het jaar, ofwel positief, ofwel negatief. Het cumulatieve resultaat was echter elk jaar positief. De schuld per inwoner is hoger dan het gemiddelde van de 19 gemeenten. Het aandeel van de ontvangsten uit de opcentiemen bij de personenbelasting (APB) in de totale ontvangsten van de gemeente is groter dan het gemiddelde van de 19 gemeenten.

Elsene is een van de minst [gemotoriseerde](#) gemeenten in het Brussels Gewest: 64 % van de huishoudens heeft geen auto. De hoogste motoriseringsgraden zijn te vinden in de wijk Vijvers van Elsene, in de wijk Brugmann-Lepoutre en vooral de wijk Boondaal in het zuiden van de gemeente. Daarnaast beschikt 8,5 % van de huishoudens in de gemeente over een bedrijfswagen (een cijfer dat iets hoger is dan dat van het Gewest). Het aanbod van [Cambio](#)-deelauto's is groter dan het gewestelijke gemiddelde.

Er is weinig [groen](#) in Elsene. Slechts 5 % van het grondgebied bestaat uit voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten. Het noordelijke deel van de gemeente wordt blootgesteld aan een aanzienlijke [NO₂-concentratie](#) in de lucht.

Gezondheid van de inwoners

De [levensverwachting](#) van de inwoners van Elsene is hoger dan in het Brussels Gewest in zijn geheel. Het verschil tussen de gemeente en het Gewest is meer uitgesproken voor vrouwen, en dat pas sinds enkele jaren. De **gezondheid** hangt af van talrijke factoren, zoals levensstijl, fysieke omgeving (arbeidsomstandigheden, huisvesting) en sociale omgeving (sociale status en gezinssituatie) enz. De sociale status is wegens zijn relatie met alle andere determinanten een zeer belangrijke gezondheidsdeterminant. Zo zou de relatief gunstigere sociaal-economische situatie van de inwoners van Elsene in vergelijking met het gewestelijke gemiddelde de hogere levensverwachting gedeeltelijk kunnen verklaren.

1.3. UITDAGINGEN

Groot aandeel jongvolwassenen en internationale werknemers, en stijgende huisvestingskosten

Elsene is voor jongvolwassenen (25-35 jaar) vaak een zowel nationale als internationale toegangspoort tot het Brusselse stadsleven. Deze jongvolwassenen, vaak alleenwonend en zonder kinderen, vinden er een woningaanbod dat voldoet aan hun behoeften, vooral wat betreft grootte en huurmogelijkheden, maar ook een sociocultureel aanbod dat beantwoordt aan hun visie op wonen in de stad. Dit fenomeen, samen met de aanwezigheid van studenten, betekent dat de gemeente een bijzonder mobiele bevolking huisvest.

De steeds grotere aanwezigheid van jonge, vaak internationale werknemers, afkomstig uit rijke landen (voornamelijk Frankrijk) gaat – alvast in bepaalde wijken in het noorden van de gemeente – deels ten koste van de aanwezige bevolking, die doorgaans over minder financiële middelen beschikt. De inkomens in de oorspronkelijke arbeiderswijken van de gemeente zijn aanzienlijk gestegen. Deze massale komst van internationale en vrij bemiddelde werknemers heeft de vastgoeddruk in de hele gemeente opgevoerd, zowel voor koop- als voor huurwoningen. De vastgoedprijzen zijn de afgelopen tien jaar sterk toegenomen in de gemeente. Dit gentrificatieproces gaat ook gepaard met veranderingen in het sociale en culturele aanbod.

De prijsstijging van de privéwoningen wordt niet gecompenseerd door het aanbod van sociale huisvesting, dat slechts half zo groot is als in het Gewest in zijn geheel. Daarom is het voor financieel minder begoede bevolkingsgroepen bijzonder moeilijk om een woning te vinden (of te behouden) in de gemeente.

Uitgesproken ongelijkheden tussen generaties, tussen de wijken, tussen individuen, tussen jongeren ...

Elsene is de gemeente met de hoogste inkomensongelijkheid, gemeten aan de hand van de [Gini-coëfficiënt](#), in het Brussels Gewest. Deze ongelijkheden zijn zichtbaar tussen de generaties in de gemeente: ouderen in Elsene kampen vaker met bestaansonzekerheid dan jongvolwassenen (in lijn met de vaststellingen die in de vorige paragraaf werden toegelicht). Ook op ruimtelijk niveau zijn er ongelijkheden. De inkomens in de wijken in het noorden en noordwesten liggen lager dan in de driehoek Brugmann-Lepoutre en Kastelein en in het zuiden van de gemeente. Maar ook binnen eenzelfde wijk zijn er ongelijkheden, vooral in de wijken in het noorden van de gemeente, waar de oorspronkelijke bewoners met een eerder volkse achtergrond zij aan zij wonen met meer welvarende nieuwkomers.

Een op de vijf jongeren in de gemeente heeft een schoolachterstand. Jonge inwoners van Elsene die technisch en beroepsonderwijs volgen, blijken een nog hoger percentage van schoolachterstand te vertonen dan het gewestelijke gemiddelde, in tegenstelling tot leerlingen in het algemeen onderwijs. De ongelijkheden wat betreft het percentage leerlingen met een schoolachterstand naargelang de studierichting zijn dus meer uitgesproken in Elsene.

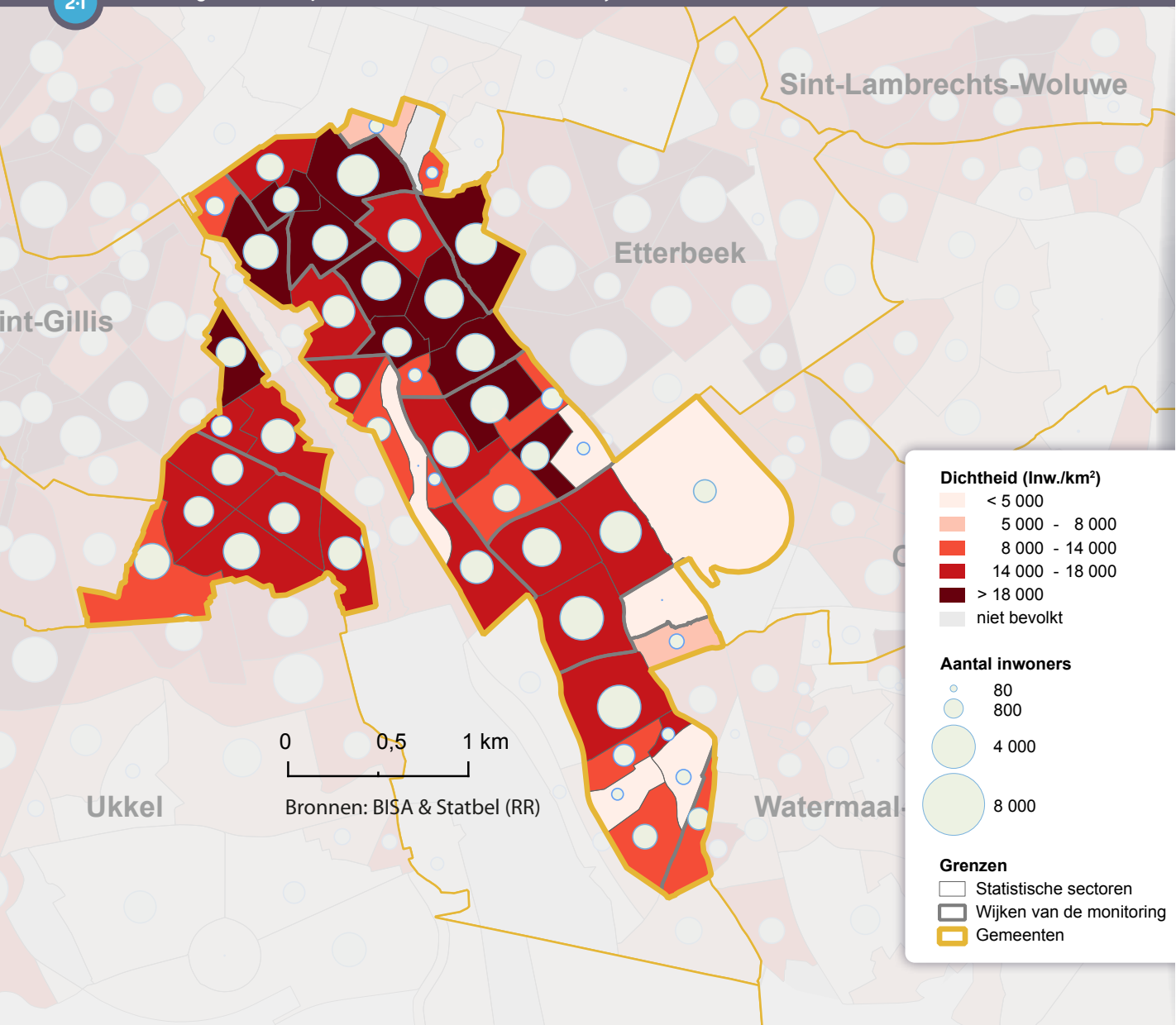
Leefomgeving en milieu

De gemeente is erg dichtbevolkt en heeft een gebrek aan groene ruimten. Het aandeel groene ruimten dat toegankelijk is voor het publiek is bijzonder klein in Elsene. Bovendien wordt de bevolking in het noorden van de gemeente blootgesteld aan een aanzienlijke [NO₂-concentratie](#). Ook dat is een belangrijke uitdaging voor de gemeente.

2. BEVOLKING

2-1

Bevolkingsdichtheid per statistische sector, Elsene, 1 januari 2021

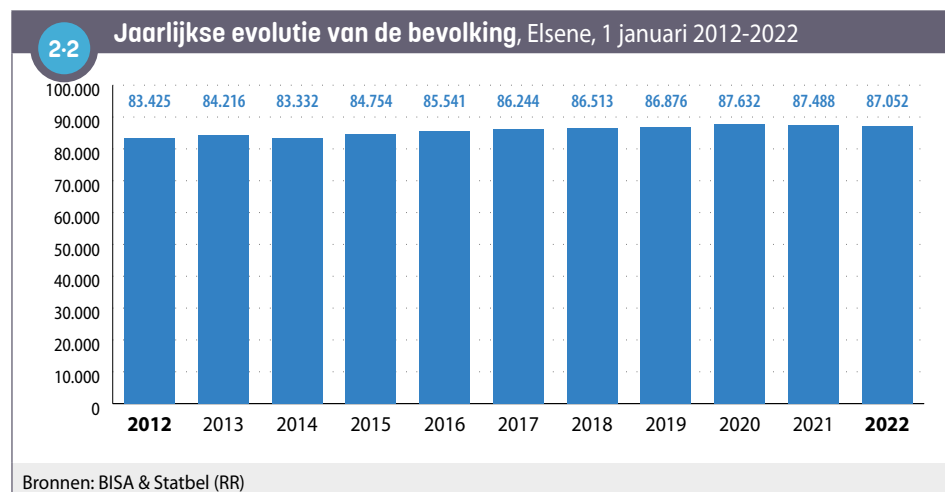

2.1. BEVOLKINGSDICHTHEID EN SPREIDING IN DE GEMEENTE

Op 1 januari 2022 telde de gemeente Elsene 87.052 inwoners, of 7 % van de bevolking van het Brussels Gewest. De bevolkingsdichtheid bedraagt 13.578 inwoners per km². Daarmee is de gemeente bijna dubbel zo dichtbevolkt als het Gewest in zijn geheel (waar de bevolkingsdichtheid 7.528 inwoners per km² is). De bevolkingsdichtheid is vooral hoog in het noorden van de gemeente, in de **wijken** Matonge, Flagey-Malibran en rond het ziekenhuis van Etterbeek-Elsene. De dichtheid is lager in het zuiden van de gemeente (in de wijk Boondaal) en in een aantal **sectoren**, zoals onder meer Berkendaal. Dunbevolkte gebieden zijn onder meer de Campus de la Plaine, de Vijvers van Elsene, de voormalige kazernes en de begraafplaats van Elsene **2-1**.

2.2. EVOLUTIE EN LOOP VAN DE BEVOLKING

Tussen 1 januari 2012 en 2022 steeg de bevolking van Elsene met 4 %, tegen 7 % op gewestelijk niveau ²⁻². Om precies te zijn: na een daling in 2013 groeide de bevolking gestaag tot 2020. Op het einde van die periode volgde een lichte daling.

In 2021 nam de bevolking van Elsene licht af (-0,5 % tegenover +0,2 % op gewestelijk niveau).

In het algemeen is bevolkingsgroei het resultaat van een combinatie van drie factoren ²⁻³:

- het natuurlijk saldo
- het intern migratiesaldo
- het internationaal migratiesaldo

Voor 2021 is het **natuurlijk saldo** positief in Elsene, wat betekent dat er meer geboorten (1.063) zijn dan overlijdens (491). In verhouding tot de bevolking (per 1.000 inwoners) is het saldo (6,6 ‰) echter hoger dan dat van het Gewest (5,6 ‰). Dat kan worden verklaard door een lager aantal overlijdens (in verhouding) in de gemeente, in lijn met een jongere bevolking dan op gewestelijk niveau.

Zoals in de meeste Brusselse gemeenten is het **intern migratiesaldo** van 2021 negatief in Elsene. Dat wordt verklaard doordat het aantal personen dat in 2021 vanuit een andere Belgische gemeente naar Elsene verhuisde (7.959), lager is dan het aantal personen dat de gemeente verliet (10.294) om zich elders in België te vestigen. Dat negatieve saldo in

verhouding met het bevolkingsaantal (-27 ‰) is duidelijk groter dan het saldo op gewestelijk niveau (-17 ‰). De omvang van dit negatieve saldo varieert van jaar tot jaar, maar is sinds 2019 toegenomen ²⁻⁴.

Het **internationaal migratiesaldo** is positief, zoals in alle Brusselse gemeenten. Het aantal personen dat vanuit het buitenland naar Elsene verhuisde (5.850) is groter dan het aantal personen dat Elsene verliet om zich in het buitenland te vestigen (4.407)³. Dat saldo per 1.000 inwoners (16,5 ‰) is hoger in Elsene dan in het Brussels Gewest in zijn geheel (14 ‰).

Algemeen genomen zijn de migratiestromen (in- en uitstroom in verhouding tot de bevolking) groter in Elsene dan op gewestelijk niveau.

2-3 Loop van de bevolking in 2021

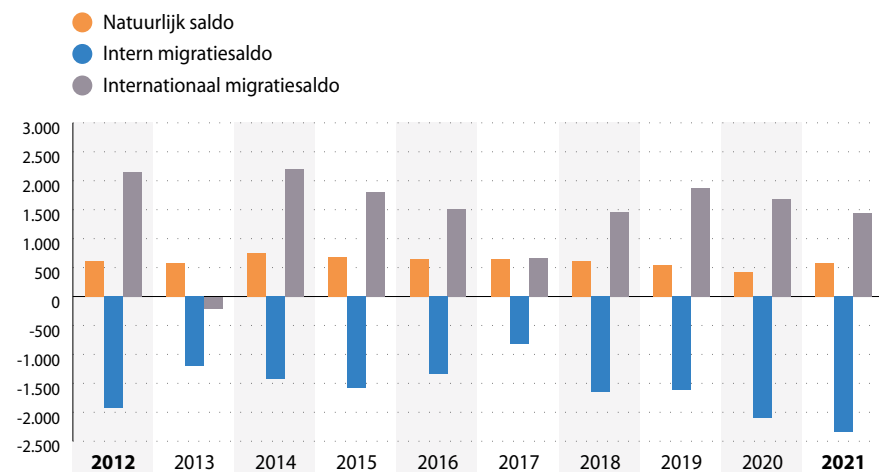
	Elsene		Brussels Gewest	
	Aantal		Aantal	
Natuurlijke loop				
Geboorten	1.063	12,2 ‰	15.690	12,8 ‰
Overlijdens	491	5,6 ‰	8.849	7,2 ‰
Natuurlijk saldo	572	6,6 ‰	6.841	5,6 ‰
Interne migraties				
Inwijking	7.959	91,2 ‰	89.758	73,5 ‰
Uitwijking	10.294	118,0 ‰	110.809	90,7 ‰
Intern migratiesaldo	-2.335	-26,8 ‰	-21.051	-17,2 ‰
Internationale migraties				
Immigratie (inclusief heringeschreven en inkomende veranderingen van register)	5.850	67,0 ‰	48.414	39,6 ‰
waarvan Niet-EU	1.699	19,5 ‰	16.406	13,4 ‰
Emigratie (inclusief ambtshalve geschrapt en uitgaande veranderingen van register)	4.407	50,5 ‰	31.449	25,8 ‰
waarvan Niet-EU	1.336	15,3 ‰	7.079	5,8 ‰
Internationaal migratiesaldo	1.443	16,5 ‰	16.965	13,9 ‰
waarvan Niet-EU	363	4,2 ‰	9.327	7,6 ‰
Totaal aangroei (inclusief statistische aanpassing)				
Jaarlijkse bevolkingsgroei	-436	-0,5 %	2.667	0,2 %
Gemiddelde jaarlijkse bevolkingsgroei (tussen 1 januari 2012 en 1 januari 2022)		0,4 %		0,7 %

Bronnen: BISA & Statbel (RR)
Noot: de statistische aanpassing omvat laattijdig geregistreerde wijzigingen (na 1 maart van het volgende jaar).

3 Deze aantallen omvatten registerwijzigingen, schrappingen en herinschrijvingen na schrapping.

De afgelopen 10 jaar waren het natuurlijk en internationaal migratiesaldo altijd positief in Elsene (met uitzondering van het internationaal migratiesaldo van 2013), terwijl het intern migratiesaldo systematisch negatief was. De omvang van de migratiesaldi varieert echter van jaar tot jaar. In het Brussels Gewest heeft de Covid-19-crisis in 2020 een impact gehad op de natuurlijke loop en de migraties. In Elsene is het natuurlijk saldo dat jaar gedaald, om in 2021 weer te stijgen. Het intern migratiesaldo was negatiever in 2020, en nog negatiever in 2021 dan in 2019. Het internationaal migratiesaldo is gedaald ten opzichte van 2019, maar blijft aanzienlijk hoog **2.4**.

2.4 Jaarlijkse evolutie van het natuurlijk saldo en de migratiesaldo's, Elsene, 2012-2021

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

En de niet-officiële bevolking?

Naast de **officiële bevolking** telt elke gemeente een bepaald aantal mensen die er wonen, maar niet tot de officiële bevolking worden gerekend (asielzoekers, mensen in irregulier verblijf/mensen zonder papieren, diplomaten en hun gezinsleden enz.). Wat specifiek de geboorten en de overlijdens betreft, zijn de gegevens van de **Statistische formulieren voor geboorten en overlijdens** een nuttige aanvulling op de officiële bevolkingsgegevens. Ze maken melding van alle personen die geboren en overleden zijn in het Brussels Gewest, niet alleen van wie er officieel woont⁴. Zo werden in 2019 30 geboorten niet opgenomen in het officiële bevolkingsregister van Elsene. Dit is een relatief verschil van 3 % ten opzichte van het aantal geboorten dat in het bevolkingsregister wordt geregistreerd. Dit percentage is vergelijkbaar met het cijfer voor het Gewest in zijn geheel.

Daarnaast ontvingen in 2021 574 personen **dringende medische hulp** (DMH) van het OCMW (POD Maatschappelijke Integratie). Als dit cijfer wordt gerelateerd aan de gemeentelijke bevolking, is het aandeel iets kleiner in Elsene (0,7 %) dan in het Gewest (1,2 %). Volgens een schatting van het KCE (2015)⁵ schommelt het aandeel mensen zonder papieren dat gebruikmaakt van de DMH tussen 10 % en 20 %. In het licht van deze cijfers ligt het aantal mensen zonder papieren (in verhouding tot de totale bevolking) in de gemeente lager dan het gewestelijke gemiddelde, maar is het evenwel niet verwaarloosbaar.

2.3. STRUCTUUR VOLGENS LEEFTIJD EN GESLACHT

Op 1 januari 2022 is het aandeel van de beroepsactieve bevolking (18-64 jaar) in Elsene duidelijk groter dan in het Gewest (74 % tegenover 64 % op gewestelijk niveau), in tegenstelling tot het aandeel kinderen en jongeren onder de 18 (15 % in Elsene tegen 22 % in het Gewest). Het aandeel ouderen ligt iets kleiner in Elsene (11 % tegenover 13 % in het Gewest) **2.5**. Dat vertaalt zich in een hogere gemiddelde leeftijd dan die van het Gewest (38 jaar in Elsene tegenover 37,8 jaar in het Gewest).

⁴ Het verschil tussen het aantal geboorten dat wordt geregistreerd op basis van de geboorteakten en het aantal dat wordt geregistreerd in het Rijksregister kan verschillende oorzaken hebben. Als de moeder niet is ingeschreven in het Rijksregister (bijvoorbeeld als ze geen verblijfsvergunning heeft), wordt de geboorte wel geregistreerd in de Formulieren voor geboorten maar niet in het Rijksregister. Omgekeerd, als de moeder legaal in België verblijft maar de geboorte in het buitenland plaatsvindt, wordt deze niet geregistreerd in de formulieren voor geboorten maar wel in het Rijksregister.

⁵ Roberfroid D. *et al*, 2015.

Tussen 2012 en 2022 is de leeftijdsstructuur van de bevolking en de verhouding mannen/vrouwen in Elsene weinig veranderd. De afgelopen jaren is de ouderencoëfficiënt (80+/65+) in Elsene wel afgenomen, sterker dan op gewestelijk niveau [2-6](#).

2-5	Uitsplitsing van de bevolking per leeftijdsgroep, 1 januari 2012 en 2022							
	Elsene				Brussels Gewest			
	01/01/2012		01/01/2022		01/01/2012		01/01/2022	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
0 - 17 jaar	12.780	15,3	12.799	14,7	255.118	22,4	273.645	22,4
18 - 64 jaar	61.517	73,7	64.407	74,0	730.020	64,1	788.876	64,5
65 jaar en ouder	9.128	10,9	9.846	11,3	153.716	13,5	160.116	13,1
Totaal	83.425	100	87.052	100	1.138.854	100	1.222.637	100

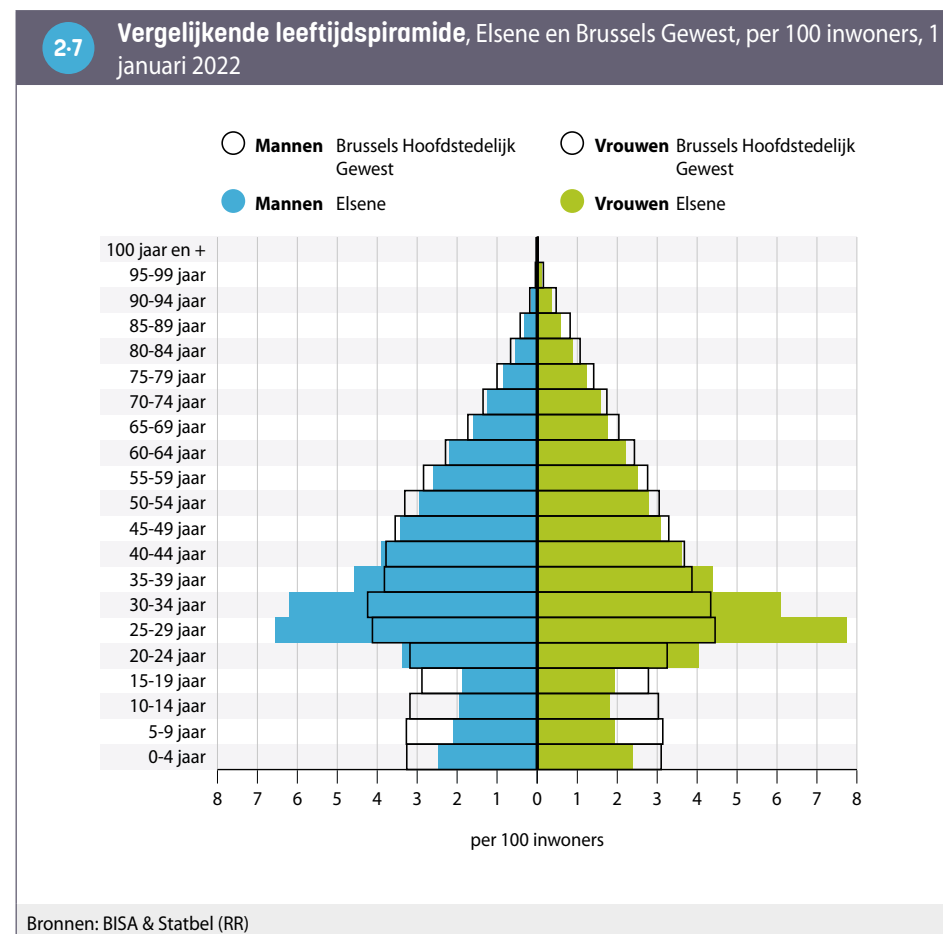
Bronnen: BISA & Statbel (RR)

2-6	Indicatoren over de structuur van de bevolking, 1 januari 2012 en 2022			
	Elsene		Brussels Gewest	
	01/01/2012	01/01/2022	01/01/2012	01/01/2022
Gemiddelde leeftijd totaal (jaar)	37,7	38,0	37,5	37,8
Gemiddelde leeftijd mannen (jaar)	36,7	37,4	36,1	36,7
Gemiddelde leeftijd vrouwen (jaar)	38,6	38,6	38,9	38,8
Senioriteitscoëfficiënt [80+/65+] (%)	32,5	26,9	33,1	29,2
Geslachtsverhouding (%)	95,2	95,3	94,3	96,5

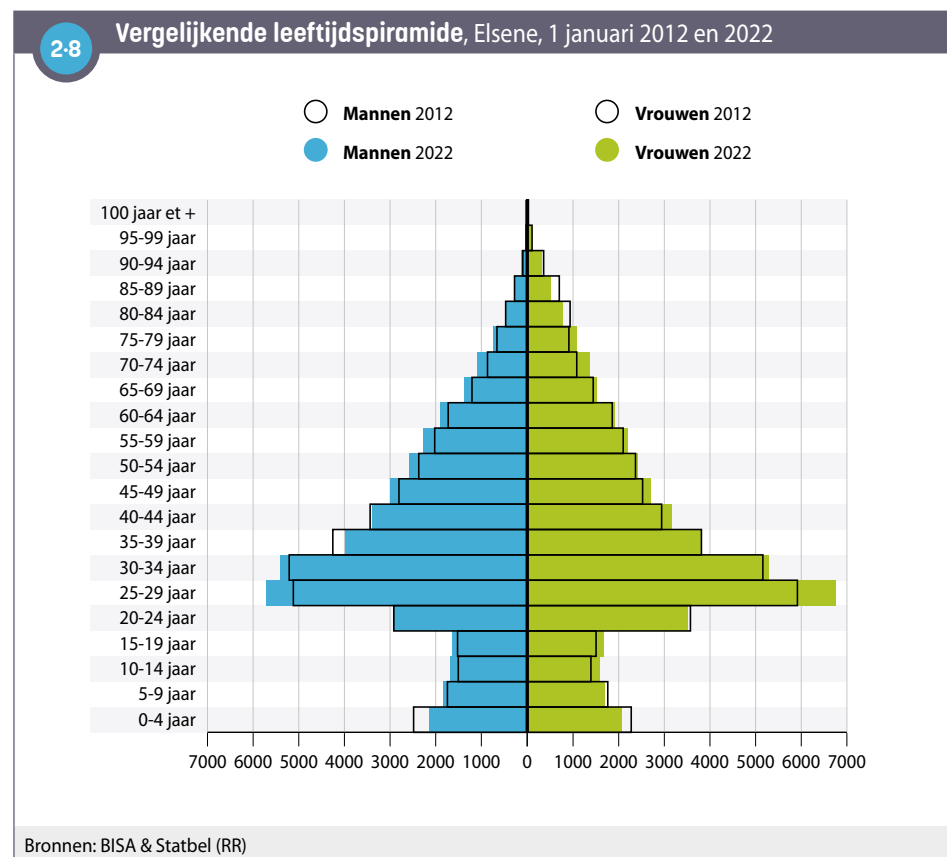
Bronnen: BISA & Statbel (RR)

De eerste vergelijkende leeftijdspiramide [2-7](#) illustreert duidelijk dat de volwassen bevolking tussen 25 en 34 jaar sterk oververtegenwoordigd is in Elsene in vergelijking met het Brussels Gewest. De leeftijdscategorieën 20-24 en 35-39 zijn ook oververtegenwoordigd, maar in mindere mate. Kinderen en jongeren daarentegen zijn sterk ondervertegenwoordigd in alle leeftijdscategorieën. De conjuncturele [vruchtbaarheidscijfer](#) in Elsene is het laagste van het hele Gewest (1,1 in Elsene tegen 1,6 in het Gewest), wat het relatief lage percentage kinderen verklaart, ondanks het grote aantal vrouwen op vruchtbare leeftijd. Mensen van 45 jaar en ouder zijn licht ondervertegenwoordigd in elke leeftijdscategorie.

Het sociocultureel aanbod en de nabijheid van Europese instellingen in de gemeente trekken jongvolwassenen zonder kinderen aan, en meer bepaald internationale werknemers. De aanwezigheid van de Université libre de Bruxelles en de Vrije Universiteit Brussel in de gemeente kan ook gedeeltelijk de oververtegenwoordiging van jongvolwassenen verklaren. Mogelijk wordt het aandeel jongvolwassenen die de leeftijd hebben om te studeren, onderschat in de gemeente, omdat sommige studenten niet ter plaatse zijn ingeschreven.

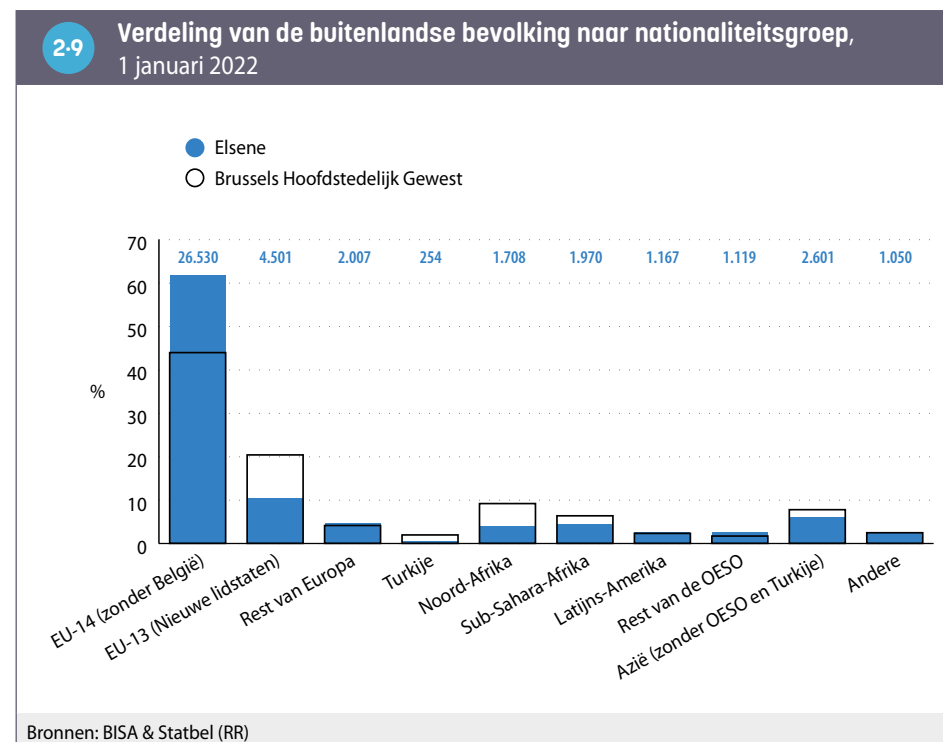
De evolutie en het uitzicht van de tweede leeftijdspiramide tussen 2012 en 2022 ²⁻⁸ laat zien dat deze duidelijke oververtegenwoordiging van jongvolwassenen door de jaren heen verder is toegenomen: het aantal 25-29-jarigen is in deze periode veel sterker gestegen dan de andere leeftijdscategorieën. Daarnaast daalde (onder meer) het aantal kinderen jonger dan 5 jaar.

2.4. NATIONALITEITEN

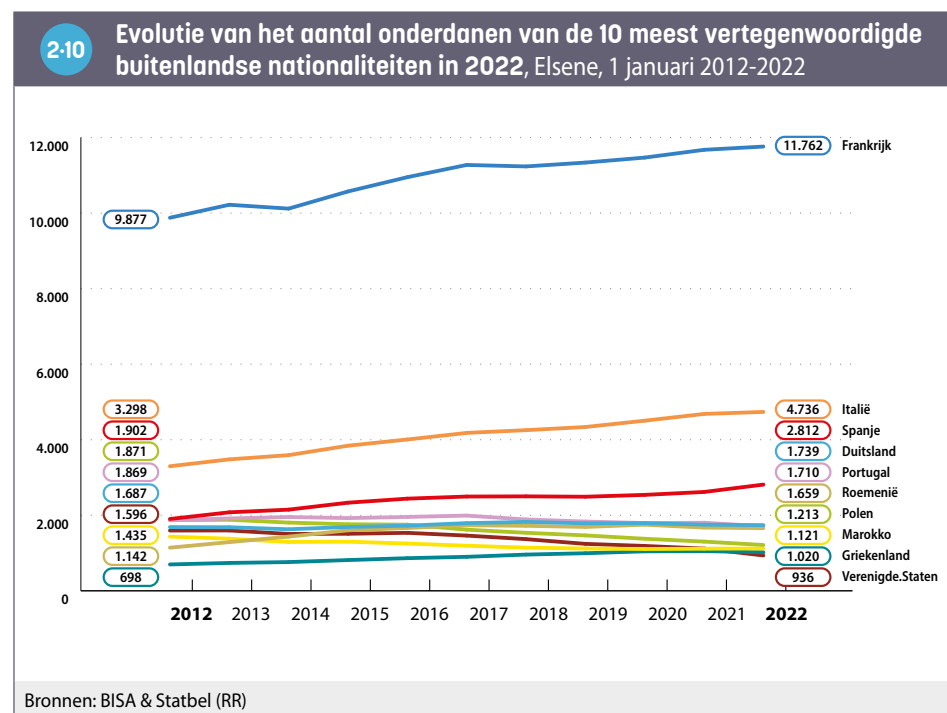
Op 1 januari 2022 hadden 42.907 personen, of 49 % van de bevolking van Elsene een buitenlandse nationaliteit. Die verhouding neemt toe en ligt beduidend hoger dan het gewestelijke gemiddelde (36 %). Samen met Etterbeek en Sint-Gillis is Elsene een van de drie Brusselse gemeenten met het hoogste aandeel niet-Belgen. Fransen zijn sterk vertegenwoordigd binnen deze groep en zijn goed voor 14 % van de inwoners van Elsene.

Van de niet-Belgische personen in de gemeente is 62 % afkomstig uit de EU-14 (zonder België), 10 % uit de nieuwe lidstaten (EU-13) en 6 % uit Azië (zonder OESO en Turkije) – waaronder Syrië en Afghanistan. Personen uit de EU-14 zijn veel sterker vertegenwoordigd onder de buitenlandse bevolking in Elsene dan in het Gewest in zijn geheel. Personen uit EU-13-landen en Noord-Afrikaanse onderdanen zijn beduidend ondervertegenwoordigd bij de niet-Belgische inwoners van Elsene ²⁻⁹.

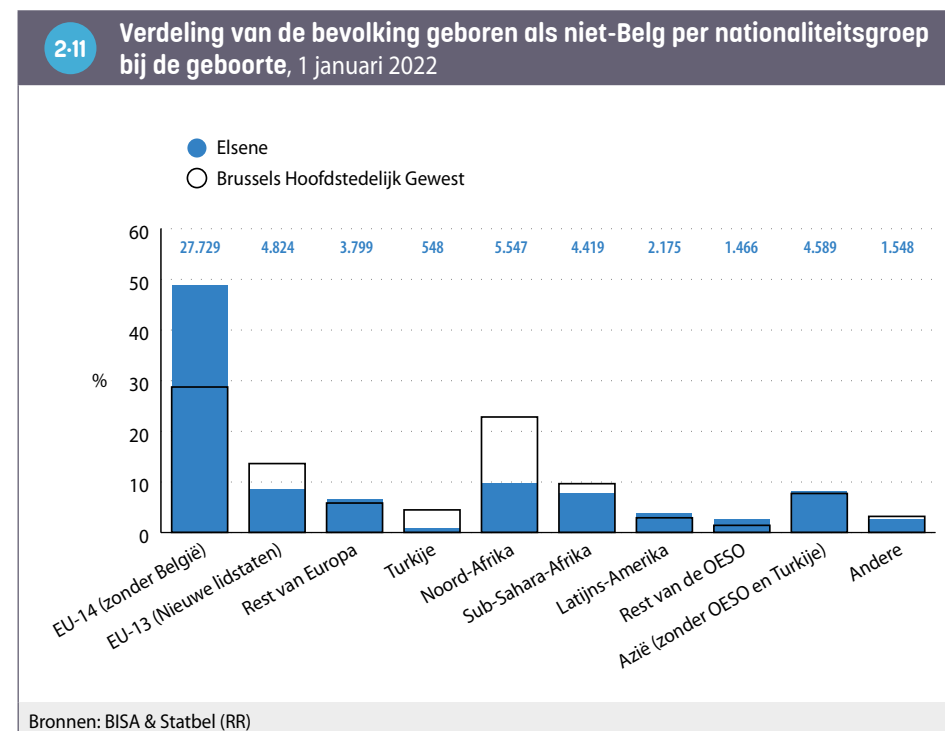

Onder de personen met een buitenlandse nationaliteit waren Fransen op 1 januari 2022 veruit het best vertegenwoordigd in Elsene, gevolgd door Italianen en daarna Spanjaarden [2-10](#).

In de periode 2012-2022 is het aantal Fransen, Italianen, Spanjaarden en Grieken toegenomen. Het aantal Roemenen nam toe in het begin van die periode, maar stagneert de laatste jaren. Het aantal Duitsers bleef gelijk en het aantal Polen, Portugezen, Engelsen en Marokkanen daalde (in verschillende mate) tijdens die periode.

De analyse van de huidige nationaliteit vormt slechts een gedeeltelijke weerspiegeling van de diversiteit van de bevolking. Terwijl 49 % van de inwoners van Elsene momenteel een buitenlandse nationaliteit heeft, was dat bij de geboorte nog 65 %. Een deel van de Belgische bevolking van de gemeente heeft dus na de geboorte de Belgische nationaliteit verkregen. Zo is het aantal inwoners van Elsene dat werd geboren met een Noord-Afrikaanse of Sub-Saharaanse nationaliteit (9.966), 2,7 keer groter dan het aantal inwoners met diezelfde nationaliteit (3.678). Personen van Afrikaanse of Turkse afkomst blijven echter sterk ondervertegenwoordigd in Elsene in vergelijking met het Gewest, zelfs wanneer er rekening wordt gehouden met de nationaliteit bij de geboorte [2-11](#).

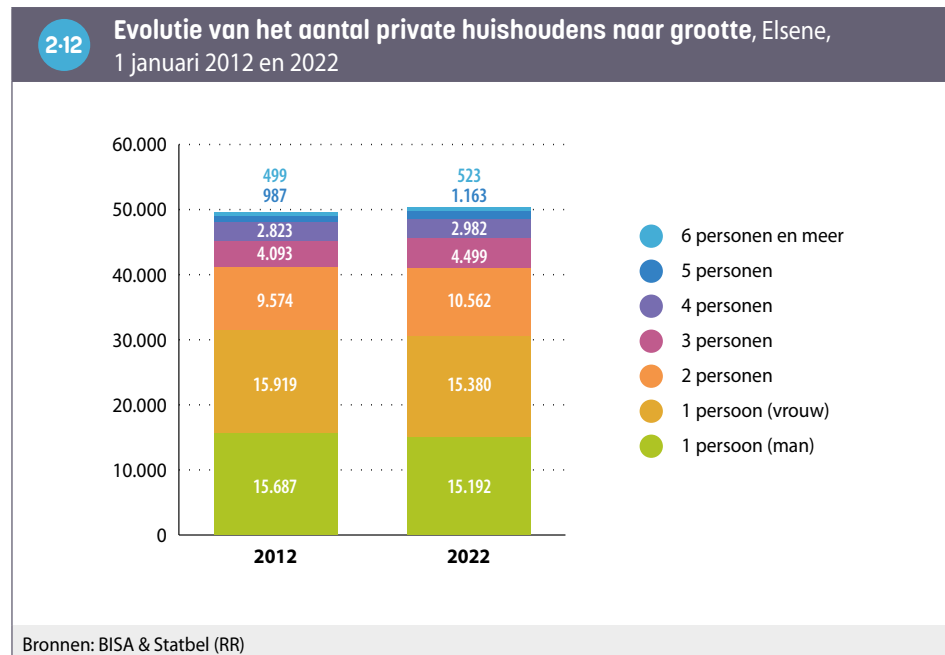
2.5. HUISHOUDENS

Op 1 januari 2022 telde Elsene 50.301 private huishoudens, dus 1062 meer dan in 2012.

In 2022 bestond 61 % van de huishoudens uit één enkele persoon (waaronder de helft vrouwen en de helft mannen), 21 % uit twee personen en 9 % uit drie personen en 9 % uit vier personen en meer. Tussen 2012 en 2022 daalde het aantal huishoudens van één persoon licht, terwijl het aantal huishoudens van meerdere personen toenam (+10 % voor de huishoudens van twee en drie personen, +6 % voor huishoudens van vier personen en +18 % voor huishoudens van 5 personen) ²⁻¹².

De gemiddelde omvang van de private huishoudens is aanzienlijk kleiner in Elsene (1,72) dan in het Brussels Gewest (2,15). Door het zeer grote aandeel alleenwonenden is Elsene de Brusselse gemeente met de kleinste gemiddelde omvang van de private huishoudens.

De alleenstaanden zijn sterk oververtegenwoordigd in Elsene (61 % van de huishoudens tegenover 47 % op gewestelijk niveau). Het is de Brusselse gemeente met het grootste aandeel alleenstaanden. Het tegenovergestelde geldt voor huishoudens met kinderen: zowel koppels met kinderen (13 %) als eenoudergezinnen (8 %) zijn in Elsene beduidend minder vertegenwoordigd dan in het Gewest (respectievelijk 23 % en 12 %) ²⁻¹³. Het aandeel koppels zonder kinderen is vergelijkbaar met het gewestelijke percentage (14 %).

2-13 Aantal private huishoudens volgens type, 1 januari 2022

	Elsene		Brussels Gewest	
	Aantal	%	Aantal	%
Alleenwonenden	30.510	60,7	263.886	46,8
Koppels zonder kinderen	6.848	13,6	81.344	14,4
Koppels met kind(eren)	6.783	13,5	131.805	23,4
Alleenstaande ouders	3.918	7,8	65.482	11,6
Andere types	2.242	4,5	21.365	3,8
Totaal	50.301	100	563.882	100

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

3. JONGE KINDEREN

3.1. EVOLUTIE EN KENMERKEN VAN DE GEBORTEN

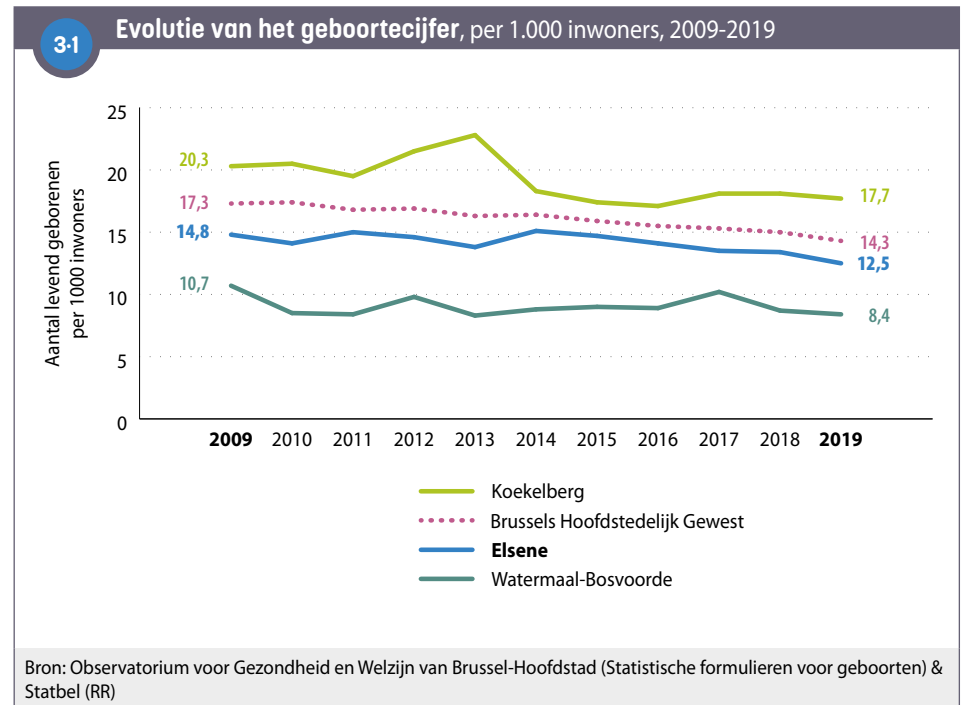
In 2019 werden op basis van de [Statistische formulieren voor geboorten](#) (met inbegrip van de geboorten die niet in het bevolkingsregister zijn opgenomen, maar zonder de geboorten die in het buitenland hebben plaatsgevonden) 1.090 kinderen geboren in een huishouden in Elsene. Het [geboortecijfer](#) was dat jaar 12,5 ‰. Deze waarde ligt lager dan het gewestelijke gemiddelde (14 ‰). Binnen het hele Brussels Gewest is deze waarde het hoogst in Koekelberg en het laagst in Watermaal-Bosvoorde ³⁻¹.

Het geboortecijfer hangt, voor een gegeven bevolking, af van:

- de trend van vrouwen op vruchtbare leeftijd om kinderen te krijgen (gemeten door de conjuncturele [vruchtbaarheidscijfer](#))
- het aandeel van deze vrouwen in de totale bevolking.

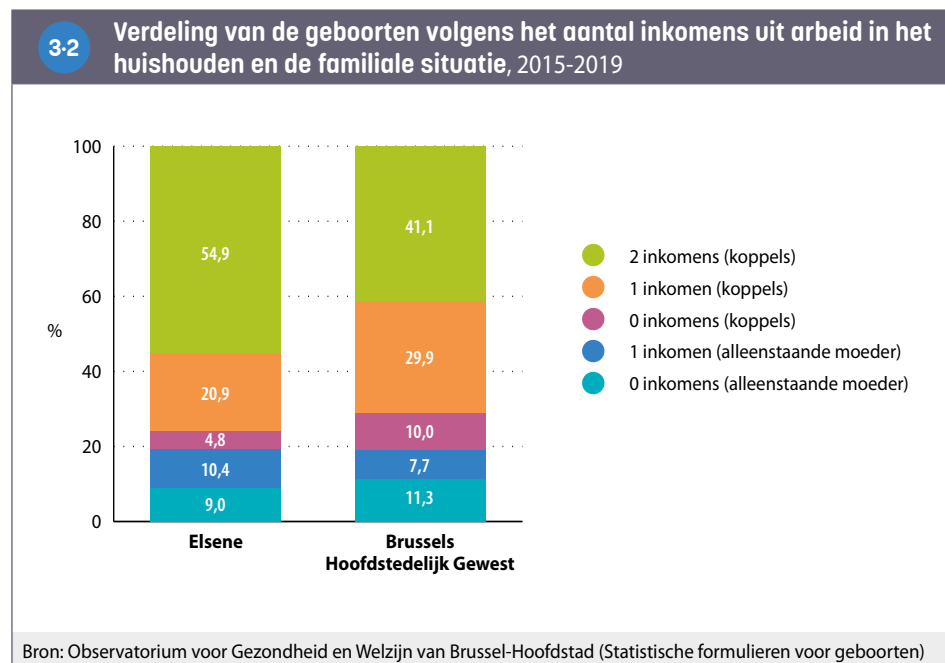
In Elsene is het percentage vrouwen op vruchtbare leeftijd hoger dan op gewestelijk niveau. Het lagere geboortecijfer in Elsene valt dus te verklaren door een beduidend lagere conjuncturele [vruchtbaarheidscijfer](#) in vergelijking met het Gewest. Ter herinnering: in Elsene is deze indicator het laagst van alle Brusselse gemeenten (1,1 tegenover 1,6 in het Gewest in zijn geheel).

Net als dat gemiddeld het geval is in de andere gemeenten, daalt het geboortecijfer ook in Elsene: in 2009 bedroeg het 14,8 ‰.

Bijna een op de vijf geboorten (19 %) in Elsene vindt plaats in een huishouden dat bestaat uit één vrouw (een identiek percentage met het Gewest). Bij 9 % van de geboorten is de moeder niet alleen staand, maar heeft ze ook geen inkomen uit arbeid **3-2**.

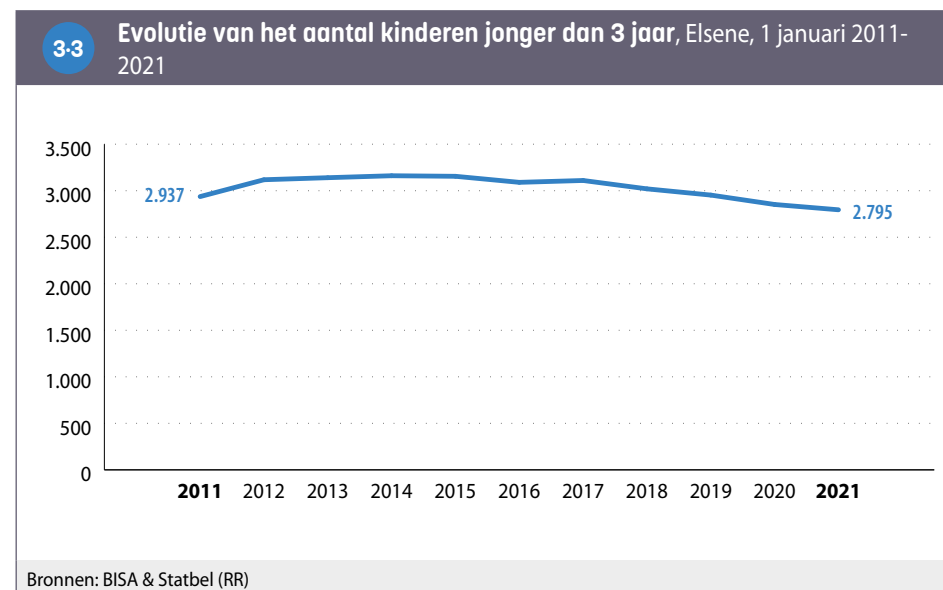
Meer in het algemeen vindt 14 % van de geboorten in de gemeente plaats in een huishouden (alleenstaande ouder of koppel) zonder inkomen uit arbeid. Dit percentage is weliswaar veel lager dan het gewestelijke gemiddelde (21 %), maar niet verwaarloosbaar.

62 % van de vrouwen die in Elsene wonen en tussen 2015 en 2019 zijn bevallen, had bovendien een buitenlandse nationaliteit, wat beduidend hoger is dan het cijfer voor het Gewest in zijn geheel (53 %). De Franse nationaliteit is veruit de voornaamste van de buitenlandse vrouwen in de gemeente die in 2019 zijn bevallen (13 % van alle geboorten), gevolgd door de Italiaanse (5 %), Roemeense (3,5 %) en Marokkaanse (3,4 %) nationaliteit.

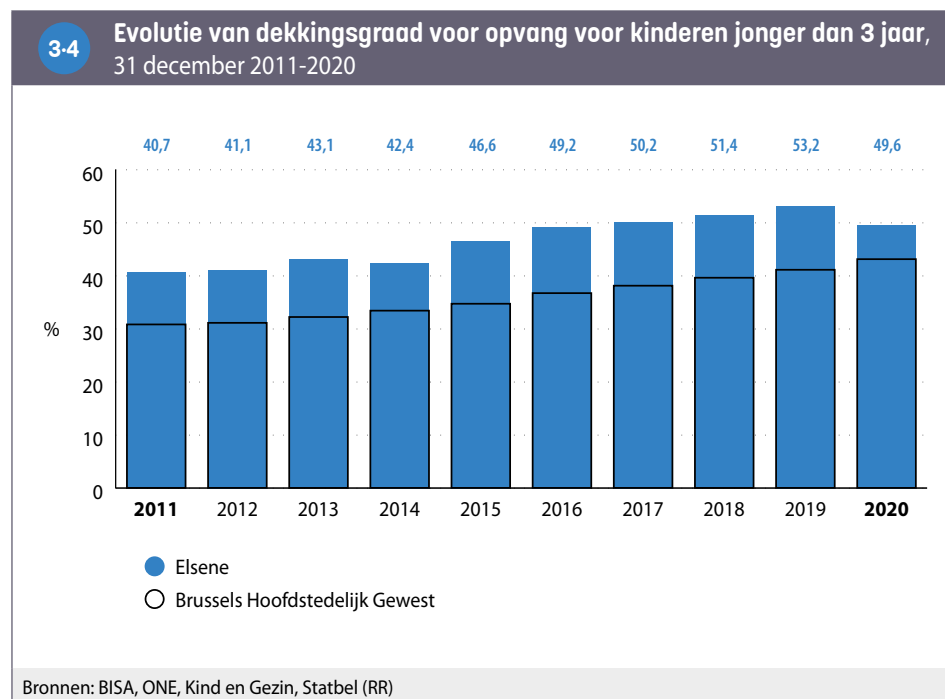
3.2. EVOLUTIE VAN HET AANTAL KINDEREN JONGER DAN 3 JAAR

Op 1 januari 2021 telde Elsene 2.795 kinderen jonger dan drie jaar, wat neerkomt op 3,2 % van de totale bevolking (tegenover 3,9 % in het Brussels Gewest). Het aantal kinderen jonger dan 3 jaar is vergelijkbaar met de situatie van 10 jaar geleden in de gemeente **3-3**. Er tekent zich sinds 2018 een dalende trend af. Die dalende trend in het aantal kinderen van deze leeftijd wordt algemeen waargenomen in heel het Brussels Gewest.

3.3. KINDEROPVANG: DEKKINGSGRAAD EN TOEGANKELIJKHEID

Op 31 december 2020 bedroeg de **dekkingsgraad** van de opvang van kinderen jonger dan 3 jaar in Elsene 50 %, ofwel één plaats per twee kinderen in deze leeftijdsgroep. Dat is hoger dan het percentage op het niveau van het Brussels Gewest (43 %) **3-4**.

Op 31 december 2020 had Elsene 1.386 plaatsen in de kinderopvang **3-5**. Het gaat bijna uitsluitend om plaatsen in de collectieve opvang. De gezinsopvang (onthaalouders) is immers relatief weinig ontwikkeld in het Gewest, en nog minder in Elsene.

Sommige van deze plaatsen zijn voorbehouden voor (of geven voorrang aan) bepaalde categorieën kinderen, bijvoorbeeld kinderen van het personeel van ondernemingen of instellingen (die niet noodzakelijk in het Brussels Gewest wonen), of geven voorrang aan inwoners van de gemeente. Ze zijn relatief gezien minder talrijk in Elsene. Wanneer we de opvangplaatsen die voorbehouden zijn voor bepaalde categorieën kinderen buiten beschouwing

laten, heeft dat dus weinig effect op de dekkingsgraad (2020) in Elsene en daalt hij van 50 % naar 47 %.

Als we echter alleen rekening houden met de *volledig toegankelijke plaatsen*, dus plaatsen die niet voorbehouden zijn en ook worden aangeboden tegen een tarief berekend op basis van het inkomen van de ouders, daalt de dekkingsgraad in Elsene naar 28 % (dus iets meer dan één plaats per drie kinderen onder de 3 jaar). Dit percentage ligt iets boven het gewestelijke gemiddelde (26 %). Met andere woorden: 56 % van alle plaatsen in Elsene is niet voorbehouden en wordt aangeboden tegen een tarief berekend op basis van het inkomen van de ouders. Dat percentage ligt lager dan dat van het Gewest (60 %).

3-5 Kinderopvang en toegankelijkheid van het aanbod, 31 december 2015 en 2020

	Elsene		Brussels Gewest	
	2015	2020	2015	2020
Totaal aantal kinderopvangplaatsen	1.441	1.386	18.576	20.643
waarvan				
Aantal plaatsen in groepsoopvang	1.437	1.381	17.992	20.111
Aantal plaatsen in gezinsopvang	4	5	584	532
waarvan				
Aantal gereserveerde plaatsen of plaatsen met voorrang	280	63	2.691	2.754
Aantal toegankelijke plaatsen	1.161	1.323	15.885	17.889
Aantal kinderopvangplaatsen per 100 kinderen jonger dan drie jaar	46,6	49,6	34,7	43,1
Aantal toegankelijke kinderopvangplaatsen per 100 kinderen jonger dan drie jaar	37,6	47,4	29,7	37,4
Aantal toegankelijke en inkomensgerelateerde kinderopvangplaatsen per 100 kinderen jonger dan drie jaar	25,0	27,6	20,1	25,9
Aandeel inkomensgerelateerde kinderopvangplaatsen ten opzichte van het totaal aantal plaatsen (%)	53,5	55,6	58,1	60,1

Bronnen: BISA, ONE, Kind en Gezin, Statbel (RR)

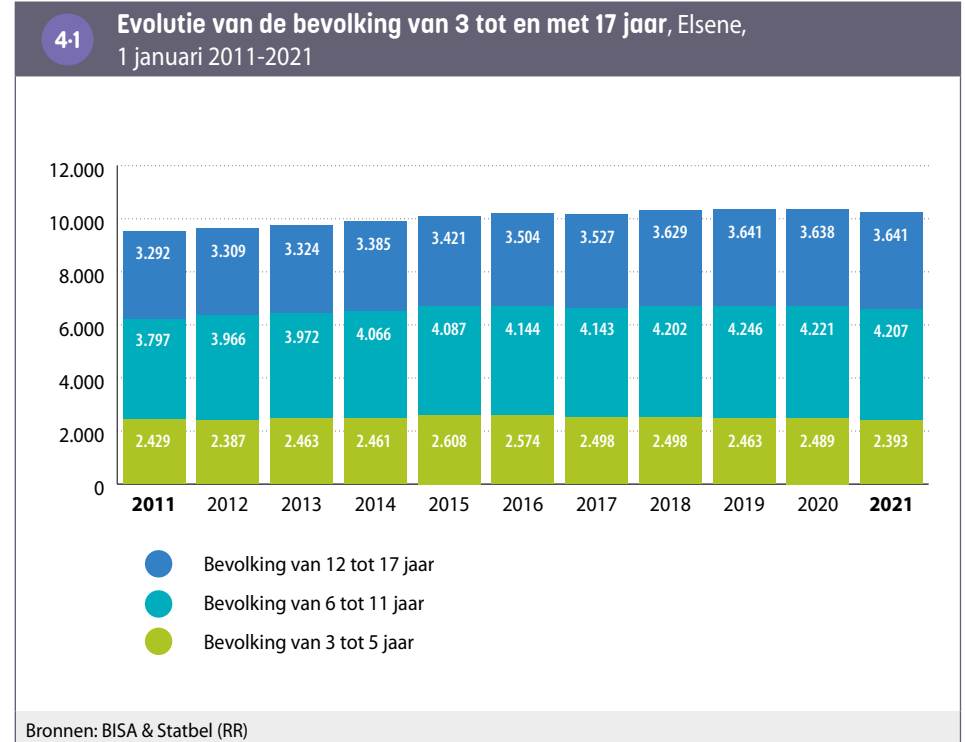
4. ONDERWIJS

4.1. EVOLUTIE VAN DE BEVOLKING VAN 3 TOT EN MET 17 JAAR

Tussen 2011 en 2021 steeg het totale aantal kinderen (3-17 jaar) in Elsene tot in 2016, waarna het stagneerde ⁴⁻¹. De kinderen van 3 tot en met 17 jaar kunnen worden onderverdeeld in drie leeftijdsgroepen: kleuterschool (3 tot 5), lager onderwijs (6 tot 11) en secundair onderwijs (12 tot 17). Over de volledige periode 2011-2021 daalde het aantal kinderen tussen 3 en 5 jaar lichtjes (-1 %), terwijl het aantal kinderen tussen 6 en 11 jaar en de groep tussen 12 en 17 jaar met 11 % steeg.

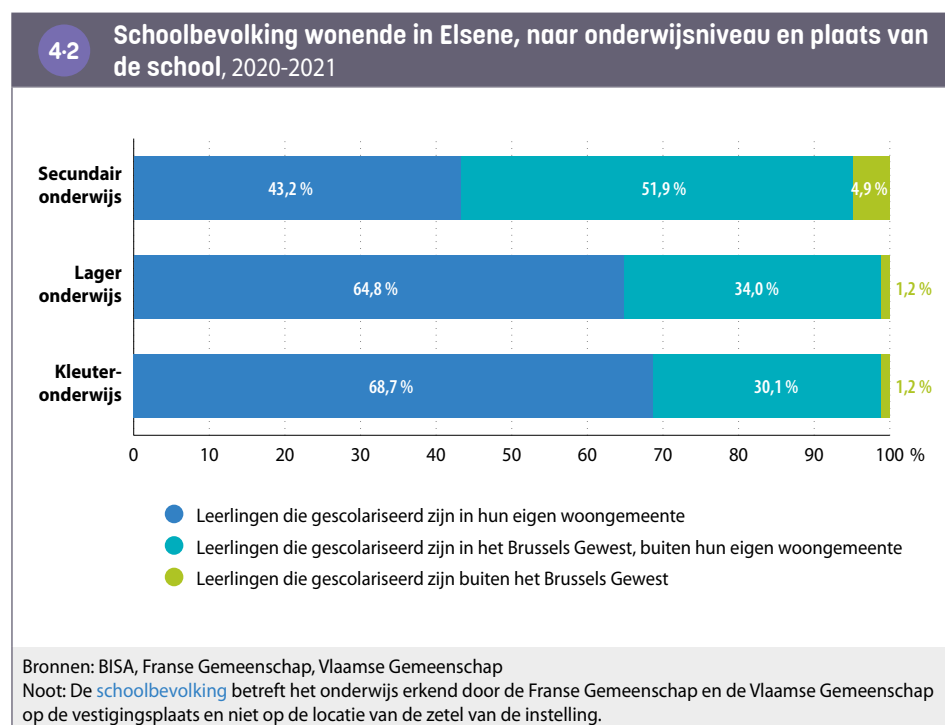
Het aandeel kinderen binnen de totale bevolking van de gemeente bedroeg in 2021 respectievelijk 3 % (3-5 jaar), 5 % (6-11 jaar) en 4 % (12-17 jaar). Deze percentages zijn weinig veranderd ten opzichte van 2011.

Merk op dat de cijfers in Figuur ⁴⁻¹ gebaseerd zijn op de [officiële bevolking](#). Als gevolg hiervan zijn sommige kinderen (waarvan de ouders bijvoorbeeld in het [Wachtregister](#) zijn ingeschreven of in een onregelmatige situatie verkeren) niet meegeteld. Deze kinderen kunnen evenwel schoollopen in de gemeente en meegeteld worden in de gegevens over de [schoolbevolking](#). Omgekeerd zijn er ook kinderen die wel in de officiële bevolkingscijfers voorkomen maar die we niet terugvinden in de schoolbevolking. De schoolbevolking telt immers enkel de kinderen die schoollopen in een school van de Franse of Vlaamse Gemeenschap. Dit verklaart de mogelijke verschillen tussen de gegevens over de officiële bevolking en die over de schoolbevolking (zie volgend punt).

4.2. SCHOOLBEVOLKING: ONDERWIJSNIVEAU, PLAATS VAN DE SCHOOL EN ONDERWIJSVORM

Tijdens het schooljaar 2020-2021 waren respectievelijk 2.480, 3.660 en 3.423 leerlingen uit Elsene ingeschreven in het kleuter-, basis- en secundair onderwijs in een van de twee Gemeenschappen (Franse of Vlaamse)⁶. 69 % van de leerlingen ingeschreven in het kleuteronderwijs gaat naar een school in Elsene, tegenover 65 % van de leerlingen in het lager onderwijs en 43 % in het secundair onderwijs **4-2**.

Hoewel een deel van de leerlingen die in de gemeente wonen dus buiten de gemeente naar school gaat, zijn er ook bewegingen in de tegenovergestelde richting. 34 % van de leerlingen in het kleuteronderwijs in de gemeente woont namelijk elders. Dit geldt ook voor 44 % van de

leerlingen die naar een basisschool in de gemeente gaan en voor 81 % van de leerlingen die naar een secundaire school gaan.

Vergeleken met het Brussels Gewest volgen de leerlingen van het secundair onderwijs die in Elsene wonen, verhoudingsgewijs vaker algemeen onderwijs en minder vaak technisch en beroepsonderwijs: respectievelijk 40 %, 13 % en 9 % van de leerlingen van het secundair onderwijs die in Elsene wonen, zijn ingeschreven in het algemeen, technisch en beroepsonderwijs, tegenover 33 %, 16 % en 11 % van de leerlingen op gewestelijk niveau. Het aandeel leerlingen in het buitengewoon onderwijs (3,5 % van de leerlingen in het lager onderwijs en 3 % in het secundair onderwijs) is iets kleiner dan in het Gewest **4-3**.

4-3 Verdeling van de schoolbevolking in het leerplichtonderwijs (woonplaats) naar onderwijsniveau en onderwijsvorm, 2020-2021

	Elsene		Brussels Gewest
	Aantal	% in het niveau	% in het niveau
Kleuteronderwijs			
Gewoon kleuteronderwijs	2.462	99,3	99,2
Buitengewoon kleuteronderwijs	18	0,7	0,8
Totaal kleuteronderwijs	2.480	100	100
Lager onderwijs			
Gewoon lager onderwijs	3.531	96,5	95,6
Buitengewoon lager onderwijs	129	3,5	4,4
Totaal lager onderwijs	3.660	100	100
Secundair onderwijs			
Secundair onderwijs 1 ^{ste} graad	1.071	31,3	32,1
Secundair onderwijs 2 ^{de} en 3 ^{de} (en 4 ^{de} graad voor de Franse Gemeenschap)			
<i>Algemeen</i>	1.370	40,0	33,5
<i>Technisch</i>	452	13,2	16,4
<i>Kunst</i>	19	0,6	0,5
<i>Beroeps</i>	301	8,8	11,3
<i>Deeltijds Beroepssecundair Onderwijs (DBSO)</i>	56	1,6	1,6
Buitengewoon secundair onderwijs	104	3,0	3,5
Secundair DASP en OKAN	50	1,5	1,1
Totaal secundair onderwijs	3.423	100	100

Bronnen: BISA, Franse Gemeenschap, Vlaamse Gemeenschap
 Noot: De gegevens van de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap zijn per onderwijsvorm gehergroepeerd.

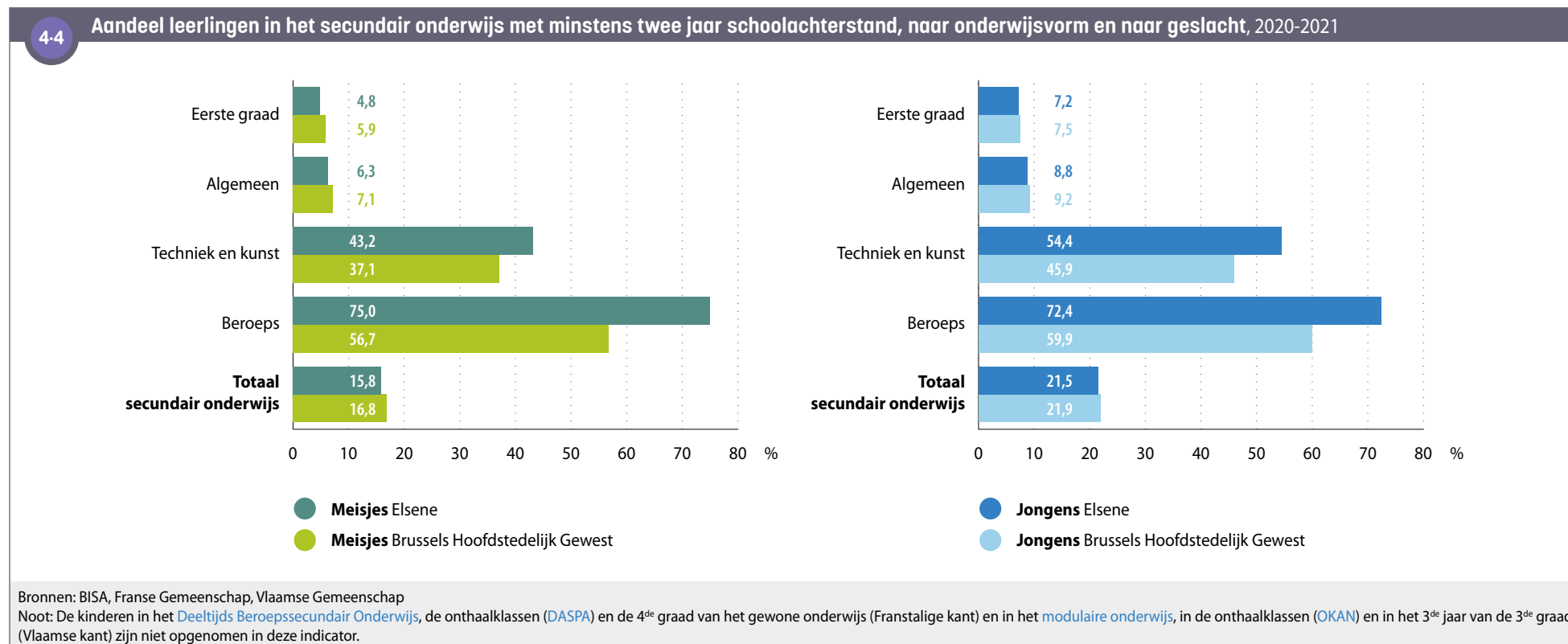
⁶ Leerlingen die onderwijs volgen buiten de Gemeenschappen (Europese of internationale scholen, privéscholen die niet officieel erkend zijn door één van de twee Gemeenschappen, thuisonderwijs) zijn dus niet meegeteld.

4.3. SCHOOLACHTERSTAND

19% van de leerlingen in het secundair onderwijs die in Elsene wonen, ofwel bijna een leerling op de vijf, heeft een schoolachterstand (van minstens twee jaar)⁷. Dat percentage is vergelijkbaar met dat van het Gewest.

Het aandeel leerlingen met een schoolachterstand (twee jaar of meer) hangt sterk samen met de studierichting, zowel in Elsene als op gewestelijk niveau. Het beroeps onderwijs vertoont het hoogste percentage leerlingen met een onderwijsachterstand, gevolgd door het technisch en kunst onderwijs en daarna het algemeen onderwijs. In het hele Gewest en ongeacht de studierichting zijn er meer jongens met een schoolachterstand dan meisjes. In Elsene is het aandeel meisjes met een schoolachterstand in het beroeps onderwijs evenwel nog groter dan dat van hun mannelijke tegenhangers.

Als we een onderscheid maken per studierichting en per graad, zien we dat het aandeel leerlingen met een achterstand in het technisch en beroeps onderwijs beduidend groter is in Elsene dan op gewestelijk niveau, in tegenstelling tot wat wordt waargenomen in het algemeen onderwijs en in de eerste graad ^{4.4}. De ongelijkheden wat betreft het percentage leerlingen met een schoolachterstand naargelang de studierichting zijn dus meer uitgesproken in Elsene.

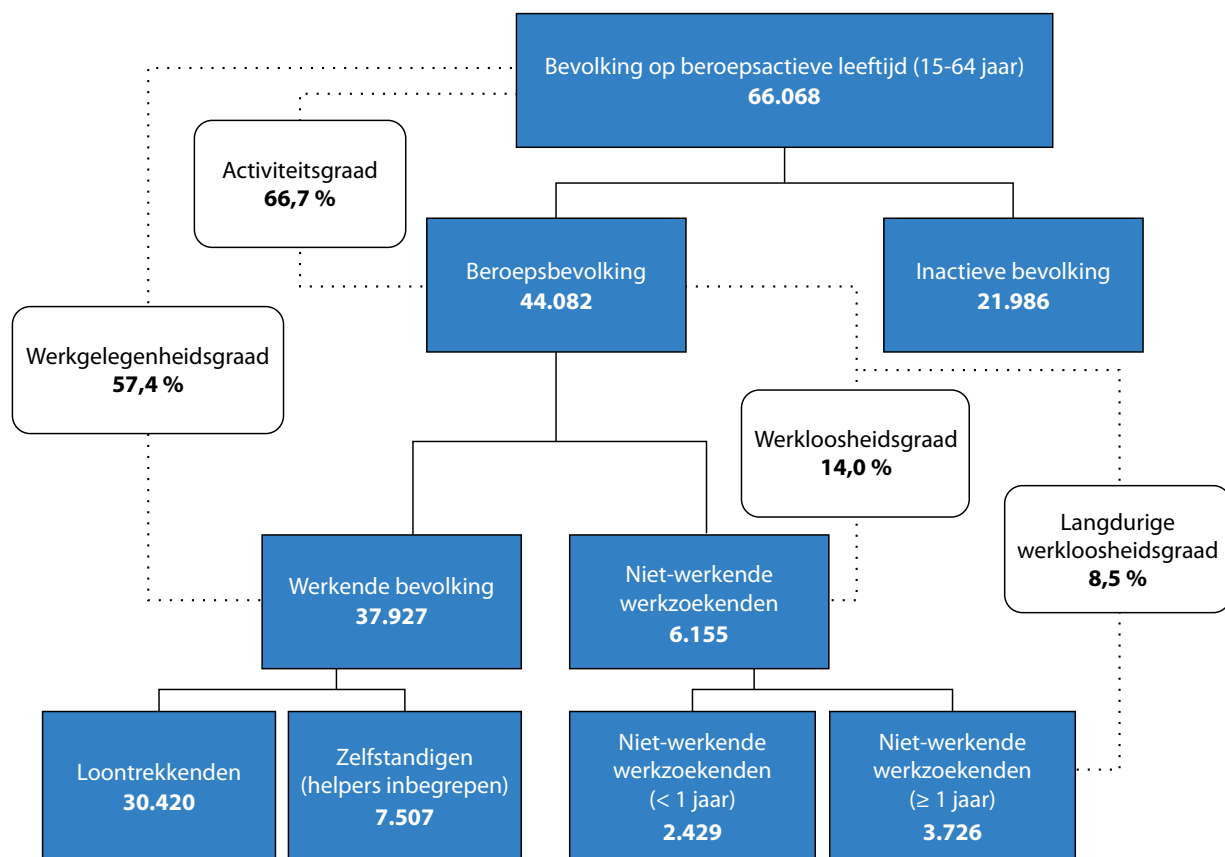
⁷ Het betreft de schoolachterstand van adolescenten die in Elsene wonen, ongeacht waar ze naar school gaan.

5. ARBEIDSMARKT

5-1 Structuur en voornaamste indicatoren van de bevolking op beroepsactieve leeftijd, Elsene, jaargemiddelde 2019

5.1. SOCIAAL-ECONOMISCHE POSITIE VAN DE BEVOLKING

In 2019 waren 44.082 inwoners van Elsene actief op de arbeidsmarkt. Dat is iets meer dan twee derde van de 66.068 personen op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar). Ongeveer 86 % van hen heeft werk en 14 % is bij Actiris ingeschreven als *niet-werkende werkzoekende* (NWWZ). Zes van die tien werklozen waren minstens een jaar werkloos **5-1**.

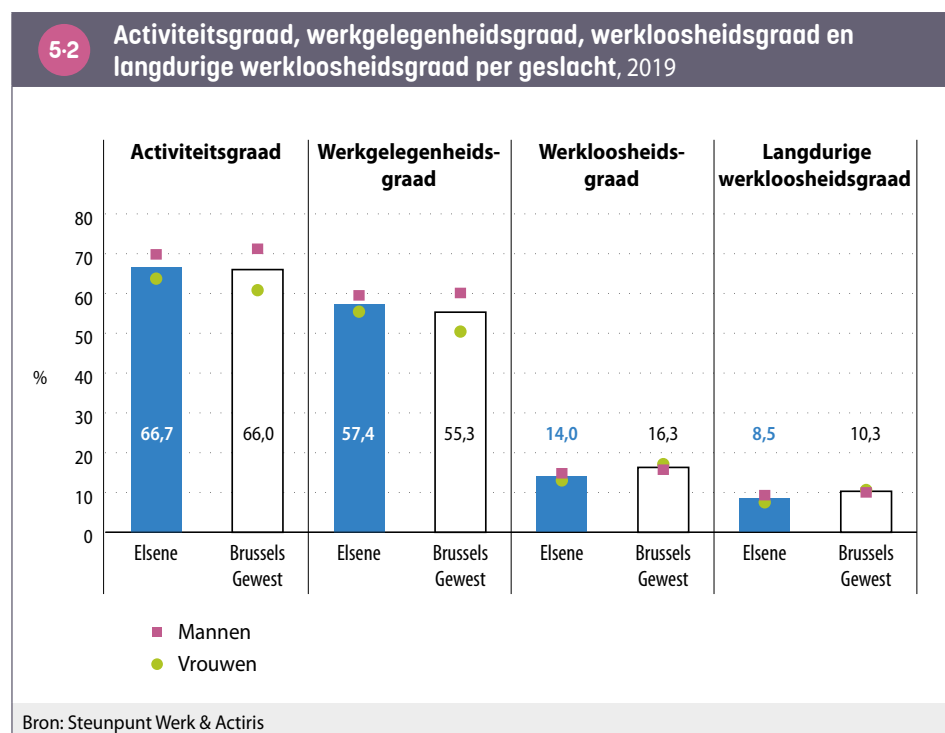
Bronnen: Steunpunt Werk, Actiris

Noot: De bevolking op beroepsactieve leeftijd is het gemiddelde van de bevolking op beroepsactieve leeftijd op 1 januari 2019 en die op 1 januari 2020.

5.2. ACTIVITEITS-, WERKGELEGENHEIDS- EN WERKLOOSHEIDSGRAAD

In vergelijking met het Brussels Gewest is de **activiteitsgraad** (15-64 jaar) van de mannen in Elsene iets lager en die van de vrouwen iets hoger. Binnen de **beroepsbevolking** ligt de **werkloosheidsgraad** (volledig en langdurig⁸) voor zowel mannen als vrouwen iets lager in Elsene dan op gewestelijk niveau, maar voor vrouwen is dit cijfer meer uitgesproken. Het werkloosheidscijfer van vrouwen blijkt trouwens ook iets lager te zijn dan dat bij mannen in de gemeente, wat niet het geval is op gewestelijk niveau. Tot slot ligt de **werkgelegenheidsgraad** iets hoger in Elsene dan in het Gewest in zijn geheel. Dat kan worden verklaard door de hogere werkgelegenheidsgraad van vrouwen in de gemeente. De werkgelegenheidsgraad van mannen ligt in Elsene iets lager dan in het gewest.

De **genderongelijkheden** op het vlak van de activiteits- en werkgelegenheidsgraad zijn algemeen genomen minder uitgesproken in Elsene dan op gewestelijk niveau **5-2**.

De **activiteitsgraad** van jongeren die in Elsene wonen, ligt iets lager dan op gewestelijk niveau. De activiteitsgraad in de leeftijdscategorieën 25-49 jaar en 50-64 jaar ligt eveneens lager dan die van het Gewest. Voor jongeren in Elsene die zich op de arbeidsmarkt begeven (**actieve bevolking** tussen 15 en 24 jaar) is de toegang tot de arbeidsmarkt niet vanzelfsprekend: hun **werkloosheidsgraad** bedraagt 19 %. Dat percentage ligt weliswaar iets lager dan dat van het Gewest (24 %), maar blijft niettemin aanzienlijk. De werkloosheidsgraad van de leeftijdscategorieën 25-49 jaar en 50-64 jaar is ook hoog, maar blijft net onder de gewestelijke cijfers **5-3**.

5-3 Voornaamste indicatoren van de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar) naar leeftijdsgroep, 2019

	Activiteitsgraad (%)		Werkgelegenheidsgraad (%)		Werkloosheidsgraad (%)	
	Elsene	Brussels Gewest	Elsene	Brussels Gewest	Elsene	Brussels Gewest
15 - 24 jaar	23,3	25,1	18,9	19,2	19,1	23,6
25 - 49 jaar	74,8	77,0	65,1	65,3	13,0	15,1
50 - 64 jaar	71,8	69,2	60,2	57,0	16,1	17,6
Totaal	66,7	66,0	57,4	55,3	14,0	16,3

Bron: Steunpunt Werk

8 De langdurige **werkloosheidsgraad** komt overeen met het aandeel personen dat een jaar of langer werkloos is.

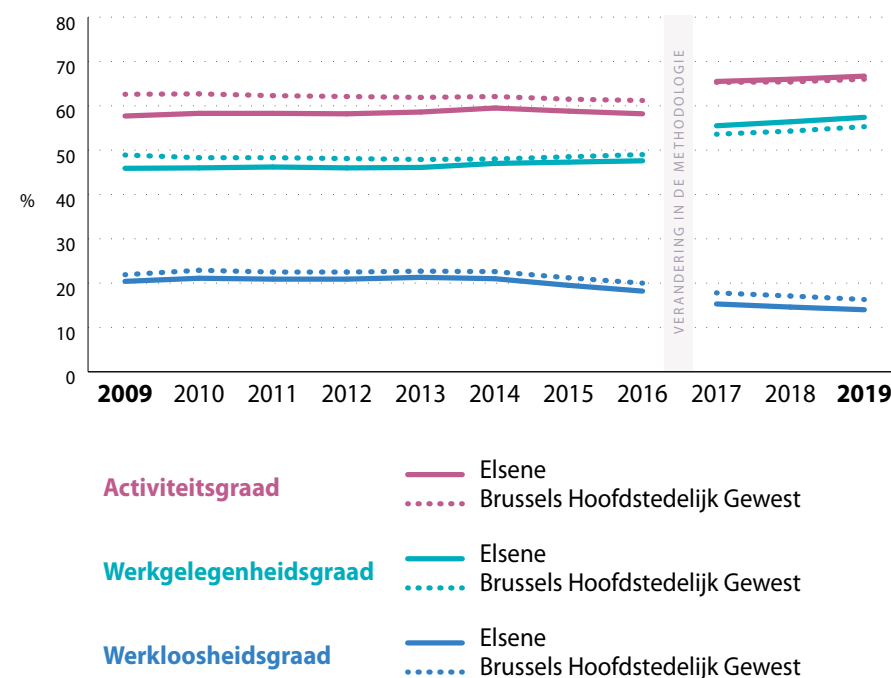
Wat de evolutie van de **activiteitsgraad** en de **werkgelegenheidsgraad** betreft, moet gewezen worden op een kentering in de reeks op figuur 5-4: sinds 2017 worden ook de werknemers van Europese en internationale instellingen tot de beroepsbevolking gerekend, wat de activiteitsgraad en de werkgelegenheidsgraad optrekt. Vóór 2017 waren er geen gedetailleerde statistieken over de werkgelegenheid in deze instellingen en werden deze mensen ten onrechte als inactief beschouwd. Als gevolg daarvan werden de werkgelegenheids- en activiteitsgraad tot 2016 onderschat en de werkloosheidsgraad overschat. Dat in Elsene de personen die in die instellingen werken nu worden meegerekend, heeft een grote invloed. In 2021 werken 5.675 inwoners van de gemeente in Europese en internationale instellingen⁹. Dat is een op de zeven werkende personen binnen de actieve bevolking.

Los van deze kentering zijn de werkgelegenheid en de activiteitsgraad in de gemeente tussen 2017 en 2019 licht gestegen.

Afgezien van het effect van de kentering op de **werkloosheidsgraad** (zie hierboven), is deze vanaf 2015 in Elsene, net als in het Brussels Gewest gedaald. Deze daling kan worden verklaard door een aantal factoren, waaronder een verbetering van de economische activiteit in heel het land en bepaalde tewerkstellingsmaatregelen in het Gewest. Deze daling wordt echter ook verklaard door strengere voorwaarden voor de toegang tot inschakelingsuitkeringen (federale maatregelen). Dat verklaart deels de sterkere daling van de werkloosheid onder jongeren. Sinds 2015 zijn de inschakelingsuitkeringen beperkt tot drie jaar. Er zijn ook andere, meer beperkende voorwaarden ingevoerd (met betrekking tot leeftijd, diploma en wachttijden). Deze sterkere beperking van de uitkeringen van de RVA wordt gedeeltelijk weerspiegeld in het aantal inschrijvingen bij Actiris (geen inschrijving of schrapping).

5-4

Evolutie van de werkloosheidsgraad, werkgelegenheidsgraad en activiteitsgraad, jaargemiddelde 2009-2019

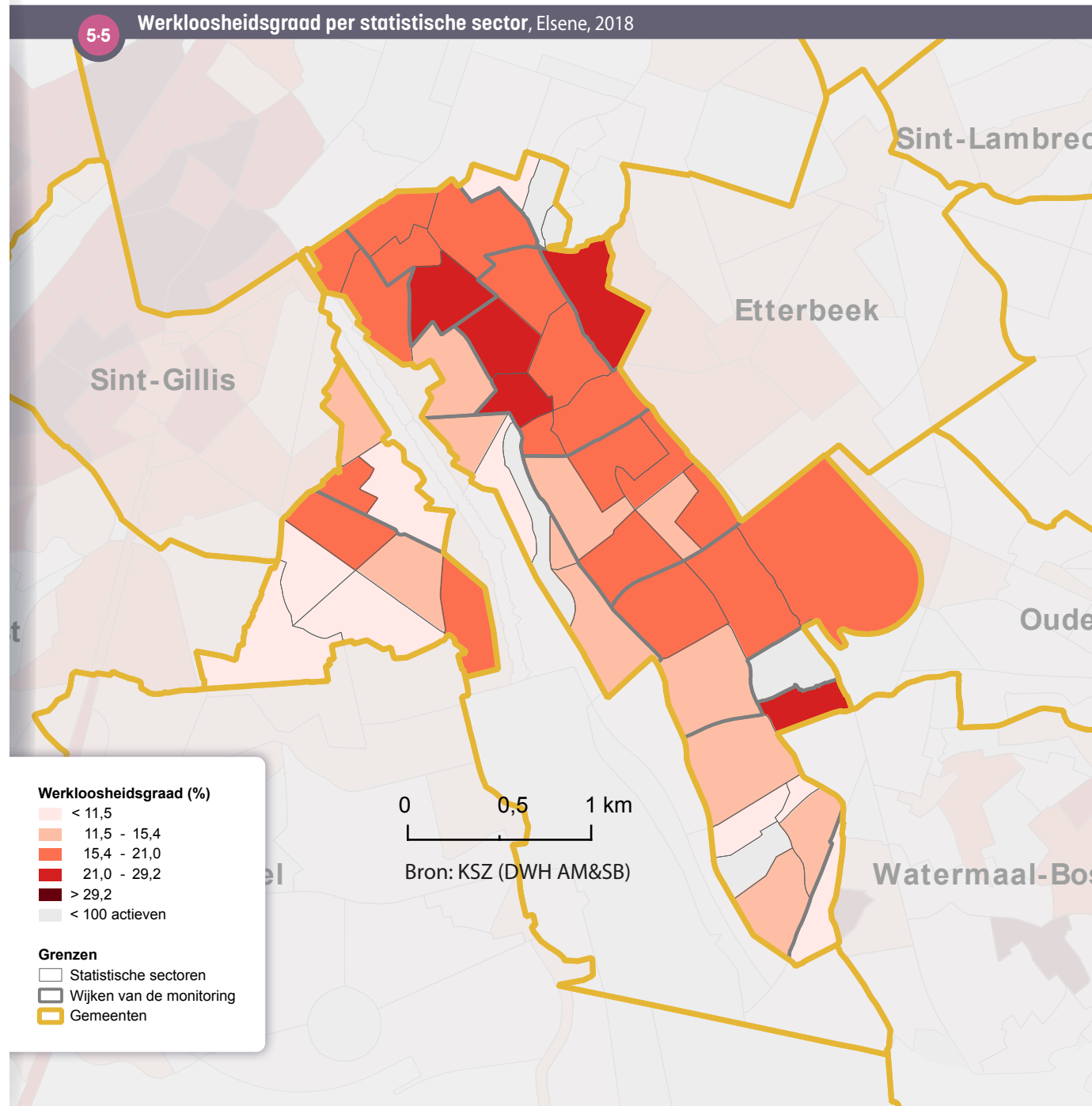

Bron: Steunpunt Werk

Noot: Sinds 2017 worden ook de werknemers van Europese en internationale instellingen tot de **beroepsbevolking** gerekend. Vóór 2017 waren er geen gedetailleerde statistieken over de werkgelegenheid in deze instellingen en werden deze mensen ten onrechte als inactief beschouwd. Als gevolg daarvan worden tot 2016 de **werkgelegenheids-** en **activiteitsgraad** onderschat en wordt de **werkloosheidsgraad** overschat.

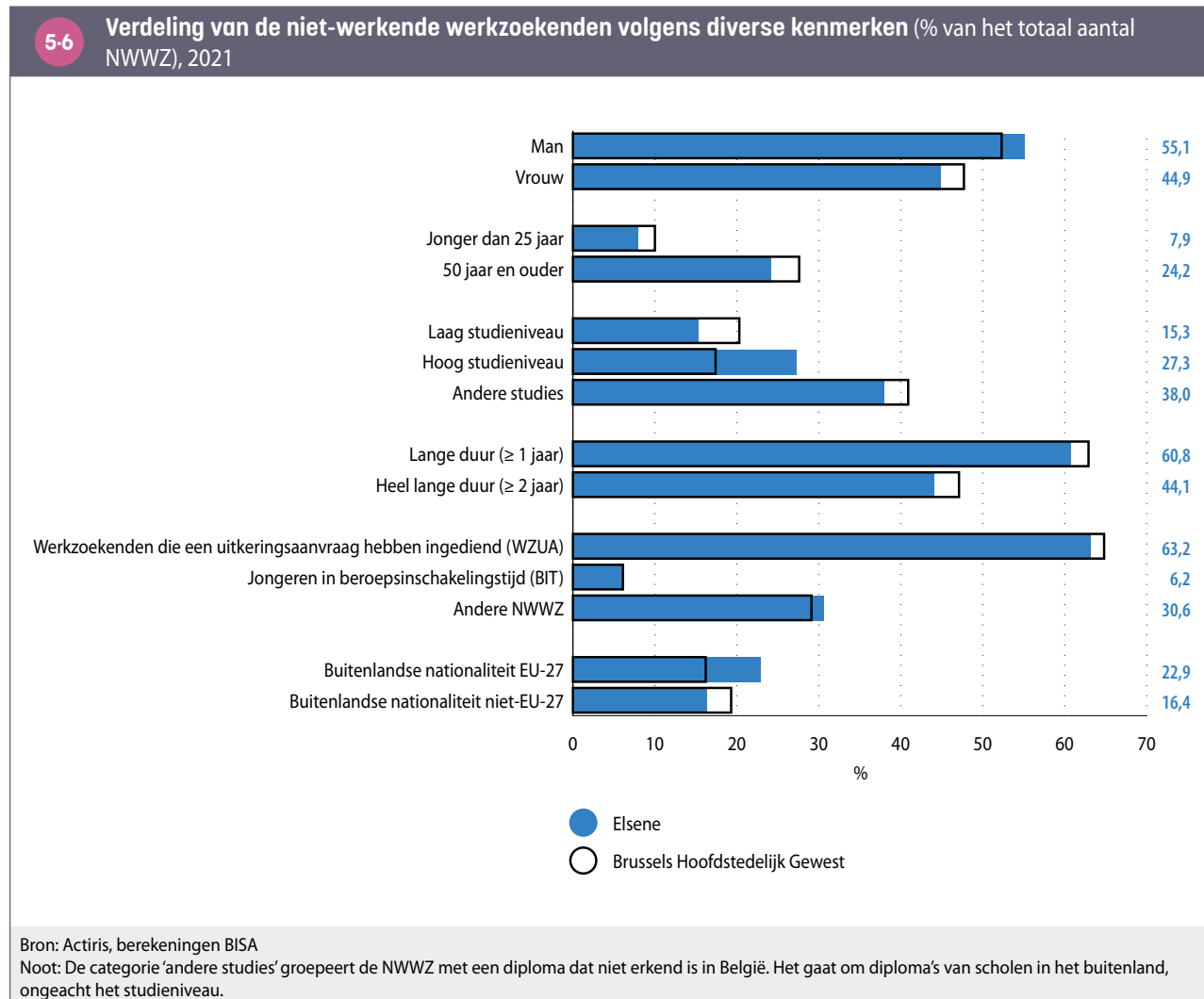
⁹ Bron: BISA. Militairen en werknemers onder Belgisch contract (onderworpen aan socialezekerheidsbijdragen) zijn niet in dat aantal inbegrepen.

De **werkloosheidsgraad** verschilt binnen de gemeente **5-5**. Deze is over het algemeen hoger in het noorden en noordwesten dan in het zuiden en westen van de gemeente. Ongeveer de helft van de **sectoren** in Elsene heeft een werkloosheidsgraad tussen 15% en 21%; dit is het geval voor het meeste sectoren in de **wijken** Matonge, Flagey-Malibran en een deel van de sectoren in wijk Ziekenhuis van Elsene en de Universiteitswijk. De sectoren Flageyplein en Museum hebben de hoogste werkloosheidsgraad (tussen 21% en 29%), net als de sector Gemeentestadion (in de wijk Boondaal), die volledig uit sociale woningen bestaat. De cijfers zijn lager in het zuiden van de gemeente, terwijl zich daar toch een bepaald percentage aan sociale woningen bevindt. Ze zijn ook relatief laag in de westelijke driehoek van de gemeente, in de meeste sectoren van de wijken Brugmann-Lepoutre (met uitzondering van Provoost en Lariksen) en Kastelein.

5.3. PROFIEL VAN DE NIET-WERKENDE WERKZOEKENDEN

Het profiel van de *niet-werkende werkzoekenden* (NWWZ) – ingeschreven bij Actiris – in Elsene verschilt van het profiel op gewestelijk niveau **5-6**. Het meest opvallende verschil is dat van het diploma: verhoudingsgewijs zijn er in Elsene meer NWWZ met een diploma hoger onderwijs dan in het Brussels Gewest in zijn geheel. Het aandeel laaggeschoolde NWWZ en – in mindere mate – van NWWZ van wie het diploma niet erkend wordt in België ('Andere studies'), is kleiner in Elsene. Ook NWWZ met de Europese nationaliteit (EU-27) zijn oververtegenwoordigd (in tegenstelling tot niet-EU-27 onderdanen en Belgen). Vergeleken met de situatie op gewestelijk niveau maken de mannen en 25-49-jarigen in Elsene verhoudingsgewijs een groter deel uit van de NWWZ. Bovendien is de werkloosheid in Elsene minder vaak langdurig dan in het Brussels Gewest in zijn geheel.

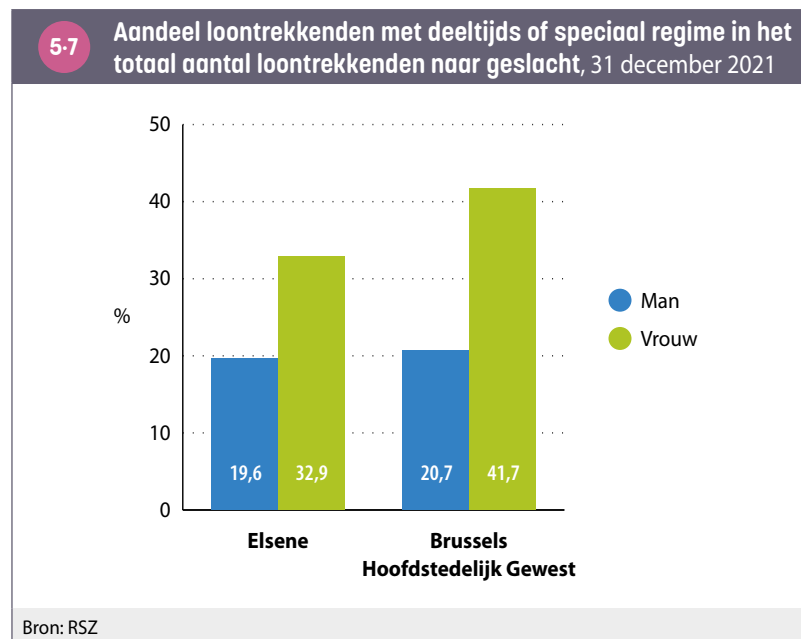

5.4. KENMERKEN VAN DE LOONTREKKENDEN IN ELSESE

In 2019 waren 30.420 inwoners van Elsene loontrekkend. 15 % van hen werkt in de gemeente waar ze wonen, en 85 % werkt daarbuiten¹⁰. In tegenstelling tot het volgende hoofdstuk ('Economische activiteit'), waar er dieper wordt ingegaan op de loontrekkenden die in Elsene werken, belicht dit hoofdstuk de kenmerken van de loontrekkenden die in Elsene wonen.

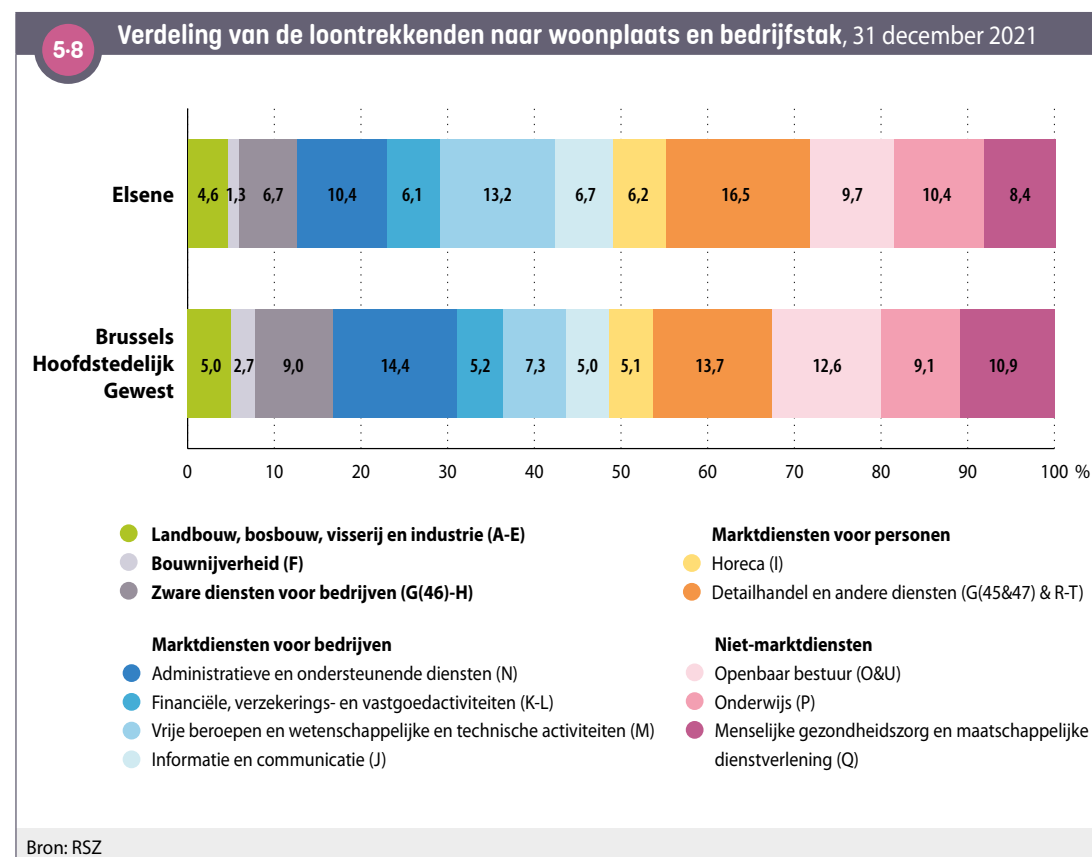
Deeltijdse loontrekkenden

Over het algemeen werken vrouwen in Elsene en in het hele Gewest veel vaker deeltijds dan mannen. In Elsene werken evenwel minder vrouwen deeltijds dan in het Brussels Gewest: 33 % van de vrouwelijke loontrekkenden in Elsene werkt deeltijds, tegenover 42 % van alle vrouwelijke loontrekkenden in het Brussels Gewest. Bij de mannen betreft het aandeel deeltijdse loontrekkenden zowel in Elsene als in het Gewest een vijfde van de loontrekkenden **5-7**. Dus ook voor deze indicator zijn de verschillen tussen mannen en vrouwen in de gemeente minder uitgesproken.

Activiteitssectoren van de loontrekkenden in Elsene

In vergelijking met de gewestelijke spreiding zijn de loontrekkenden in Elsene verhoudingsgewijs sterker vertegenwoordigd in de sector **detailhandel en andere diensten**, gespecialiseerde, technische en wetenschappelijke activiteiten, in informatie- en communicatiesectoren, evenals – in mindere mate – in de financiële, verzekerings- en vastgoedsector, de horeca, gezondheidszorg en het maatschappelijk werk. Omgekeerd zijn de loontrekkenden in Elsene, nog altijd in vergelijking met de gewestelijke spreiding, verhoudingsgewijs minder vertegenwoordigd in **administratieve en ondersteunende diensten**, overheidsadministratie en **zware diensten voor bedrijven** **5-8**. Internationale werknemers – werkzaam bij Europese en internationale instellingen – zijn talrijk in de gemeente, maar niet in dit cijfer opgenomen.

¹⁰ Bron: Steunpunt Werk.

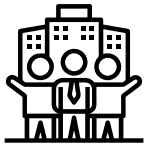
6. ECONOMISCHE ACTIVITEIT

6-1

Beschrijving van de economische activiteiten in Elsene, 2019

13.578
maatschappelijke
zetels, btw-plichtig

3.835
lokale
vestigingseenheden

41.632
werknemers

8.091
zelfstandigen

5.858
werknemers in de
internationale instellingen

6.1. ALGEMENE SITUATIE

In 2019 bevonden zich 13.578 **maatschappelijke zetels** van btw-plichtige ondernemingen en 3.835 **vestigingseenheden** (exploitatiezetels van ondernemingen met ten minste één bij de RSZ aangegeven werknemer)¹¹ op het grondgebied van Elsene. Na Stad Brussel is Elsene de gemeente met het grootste aantal maatschappelijke zetels en vestigingseenheden op haar grondgebied. Die ondernemingen hebben 41.632 personen in dienst (die in de gemeente werken, maar er niet noodzakelijk wonen). Daarnaast zijn 8.091 zelfstandigen actief in Elsene¹² 6-1. Tot slot houden op het grondgebied van Elsene 5.858 banen verband met Europese en internationale instellingen. Elsene is de tweede gemeente met de meeste banen in deze instellingen, maar situeert zich ver achter de Stad Brussel.

6.2. DE SPECIFIEKE ECONOMISCHE KENMERKEN VAN ELSENE

In vergelijking met het hele Brussels Gewest hebben de banen in Elsene de volgende kenmerken 6-2:

- het aandeel zelfstandigen is hoger (16 % van de actieve bevolking in Elsene bestaat uit zelfstandigen, tegenover 13 % in het Gewest);
- het aandeel arbeiders en bedienden is verhoudingsgewijs groter dan in het Brussels Gewest in zijn geheel, in tegenstelling tot ambtenaren (het groot aantal inwoners dat in de internationale en Europese

¹¹ Het aantal **maatschappelijke zetels** van btw-plichtige bedrijven is bijna altijd hoger dan het aantal **vestigingseenheden** binnen een gemeente. Dit komt doordat de statistieken van de btw-plichtige bedrijven ook ondernemingen bevatten die geen werknemers aangeven bij de RSZ, zoals het geval is voor een groot aantal zelfstandigen. Deze bedrijven zonder werknemers zijn niet opgenomen in de statistieken van de lokale vestigingseenheden.

instellingen in de gemeente werkt, en niet in deze statistieken is opgenomen, niet meegerekend);

- er zijn relatief meer vrouwelijke dan mannelijke loontrekkenden.

6-2 Kenmerken van de werkenden, naar werkplaats, 2019	Elsene	Brussels Gewest
Aandeel van de zelfstandigen bij de werkenden	16,3 %	13,2 %
Verdeling van de arbeid in loondienst volgens statuut		
Aandeel arbeiders	24,1 %	20,1 %
Aandeel bedienden	64,9 %	61,9 %
Aandeel ambtenaren	11,0 %	17,9 %
Verdeling van de loontrekkenden naar geslacht		
Aandeel vrouwen	55,1 %	51,2 %
Aandeel mannen	44,9 %	48,8 %
Bronnen: Steunpunt Werk, RSZ; berekeningen BISA Noot: de gegevens met betrekking tot statuut en geslacht hebben betrekking op de loontrekkenden zoals geteld door de RSZ.		

Wat de kenmerken van het bedrijfsleven in Elsene betreft, telt de gemeente in verhouding tot het aantal inwoners, veel meer bedrijven dan het Brussels Gewest in zijn geheel, zowel op het vlak van maatschappelijke zetels als van **vestigingseenheden**. Het aantal **maatschappelijke zetels** per inwoner in Elsene is zelfs het hoogste van

¹² Een bedrijf kan gekoppeld zijn aan een rechtspersoon (nv, bvba, coöperatie) of een natuurlijke persoon (een zelfstandige). Een **maatschappelijke zetel** is de centrale vestiging van een bedrijf (de enige als het bedrijf 1 vestiging heeft, de plaats waar de jaarbalans wordt opgemaakt als het er meerdere heeft). De statistieken tellen het aantal bedrijven met een btw-nummer. Niet alle bedrijven hebben een btw-nummer, de vrije beroepen zijn bijvoorbeeld niet btw-plichtig. Het aantal **zelfstandigen** komt overeen met het aantal inschrijvingen van het RSVZ. Dat aantal omvat in principe alle zelfstandigen, ook de helpers.

alle gemeenten in het Gewest. Wat het aantal vestigingseenheden per inwoner betreft, staat de gemeente op de tweede plaats, na de Stad Brussel.

De [indicator van de ondernemingsdynamiek](#), die het verschil meet tussen de oprichting en de stopzetting van ondernemingen in de loop van een jaar, ligt bovendien hoger in Elsene dan in het Brussels Gewest in zijn geheel **6.3**:

In tegenstelling tot de grote ondernemingen, zijn zowel de zeer kleine ondernemingen (minder dan 5 loontrekkenden) en in mindere mate de kleine ondernemingen (5 tot 9 loontrekkenden) oververtegenwoordigd in Elsene in vergelijking met het Gewest in zijn geheel.

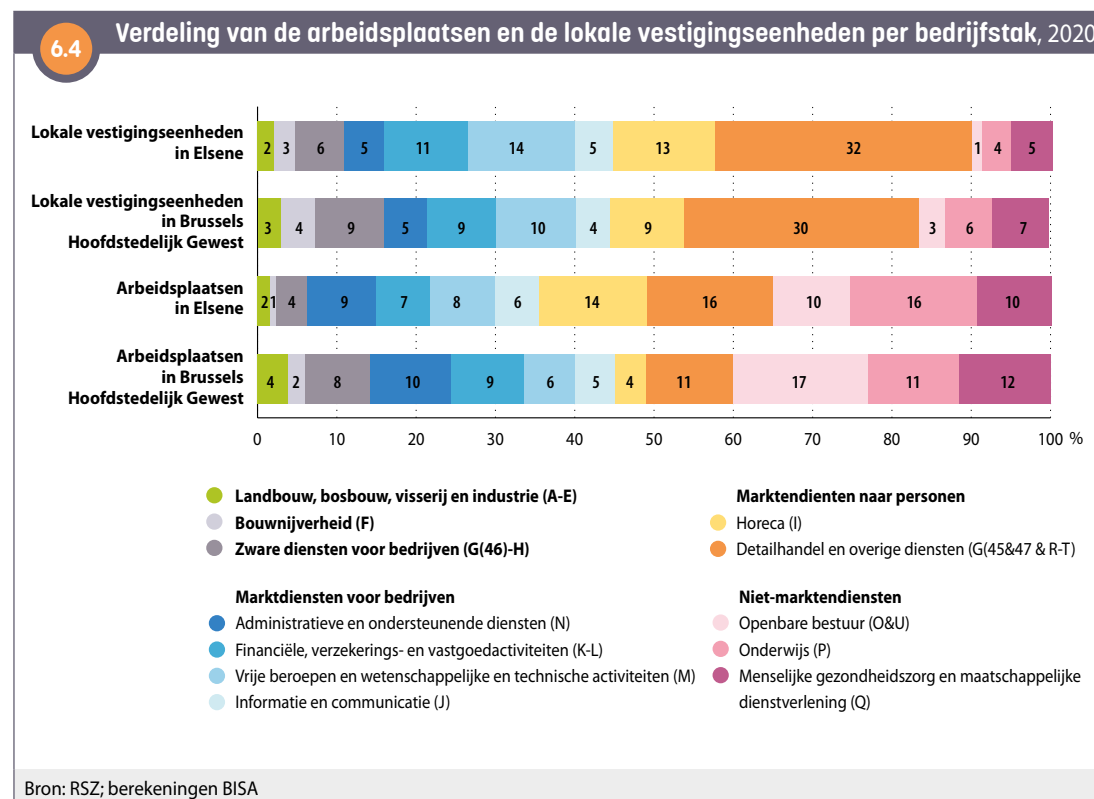
6.3 Beschrijving van de ondernemingen, 2020		
	Elsene	Brussels Gewest
Aantal maatschappelijke zetels voor 1.000 inwoners	158,9	92,9
Aantal lokale vestigingseenheden voor 1.000 inwoners	43,8	30,9
Indicator van de ondernemingsdynamiek	3,30 %	2,9 %
Aandeel lokale vestigingseenheden:		
van 1 tot 4 werknemers	68,50 %	64,8 %
van 5 tot 9 werknemers	15,10 %	14,6 %
van 10 tot 49 werknemers	13,40 %	15,6 %
van 50 tot 199 werknemers	2,30 %	3,7 %
van meer dan 200 werknemers	0,60 %	1,3 %
Bronnen: RSZ, Statbel, BISA; berekeningen BISA		

De specifieke sectorale kenmerken van de gemeente zien er, in vergelijking met het Gewest als geheel, als volgt uit **6.4**:

• De sectoren horeca en detailhandel zijn oververtegenwoordigd op het vlak van banen en vestigingen. De gemeente beschikt dan ook over talloze relatief dynamische en aantrekkelijke handelskernen. Er zijn veel bars en restaurants, onder meer in de wijken Matonge en Saint-Bonifatius, Flageyplein, Begraafplaats van Elsene en Kasteleinsplein, evenals winkelstraten zoals de Elsenseseenweg, de Guldenvlieslaan en de Baljuwstraat.

• Ook de sector gespecialiseerde, wetenschappelijke en technische activiteiten is oververtegenwoordigd wat betreft het aantal banen en vestigingen.

- De onderwijssector is oververtegenwoordigd wat het aantal banen betreft, maar ondervertegenwoordigd op het vlak van vestigingseenheden. Dit is gedeeltelijk toe te schrijven aan de aanwezigheid van de universiteitscampus Campus de la Plaine van de Université libre de Bruxelles (ULB) en de Vrije Universiteit Brussel (die zich uitstrekt over de grens met Etterbeek), evenals een klein deel van de Campus Solbosch van de ULB (die zich uitstrekt over de grens met de Stad Brussel).
- De financiële sector is oververtegenwoordigd qua aantal vestigingen, maar niet op het vlak van banen; er is een grote concentratie aan bankkantoren (veel vestigingen) met relatief weinig werknemers.
- Sectoren als de industrie, bouw en [zware diensten voor bedrijven](#) zijn ondervertegenwoordigd in Elsene, zowel wat de banen als de vestigingen betreft. Hetzelfde geldt voor sectoren als overheidsadministratie en – in mindere mate – gezondheidszorg en maatschappelijk werk.

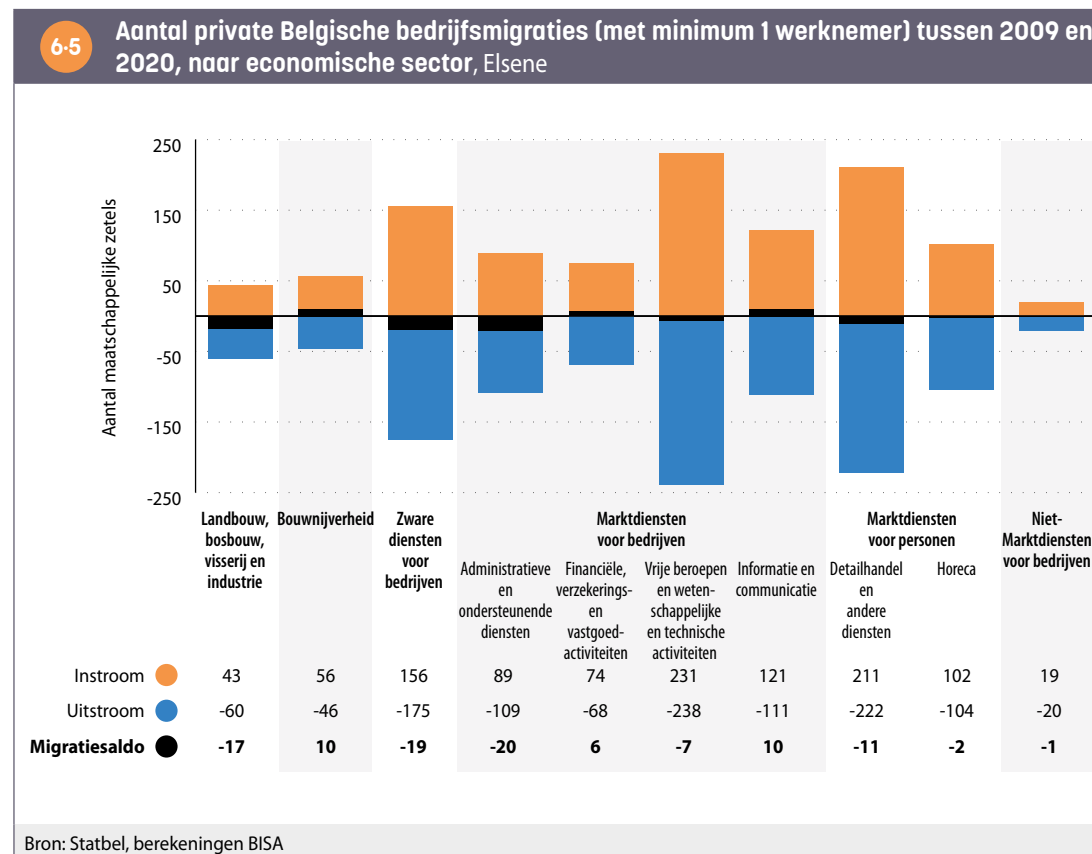
6.3. BEDRIJFSMIGRATIES

Tussen 2009 en 2020 is het **migratiesaldo van bedrijven** in Elsene, net als in andere Brusselse gemeenten, negatief (-51 ondernemingen, of -2 per 1.000). Elsene heeft bedrijven verloren door de migratie van **maatschappelijke zetels** van Belgische privébedrijven met minstens één werknemer¹³. In de periode 2009-2020 vestigden 1.102 bedrijven zich in Elsene, terwijl er 1.153 de gemeente verlieten. Dit negatieve saldo is echter lager dan het gemiddelde voor de 19 gemeenten.

Het saldo van de bedrijfsmigratie in Elsene is negatief in de meeste activiteitensectoren. De volgende drie sectoren vertonen evenwel een positief saldo: de bouw, de informatie- en communicatiesector en de financiële sector, verzekeringen en vastgoed. De meest negatieve saldi worden waargenomen in de **administratieve en ondersteunende diensten** en in de industrie **6-5**.

Als we de migratie van bedrijven in Elsene uitsplitsen naar het gewest van herkomst of bestemming (opnieuw voor de periode 2009-2020), zien we:

- een negatief migratiesaldo voor de migraties uit of naar Vlaanderen en Wallonië (-35 bedrijven, of -1 per 1.000);
- een negatief migratiesaldo uit of naar de 18 andere Brusselse gemeenten (-16 bedrijven, of -1 per 1.000).

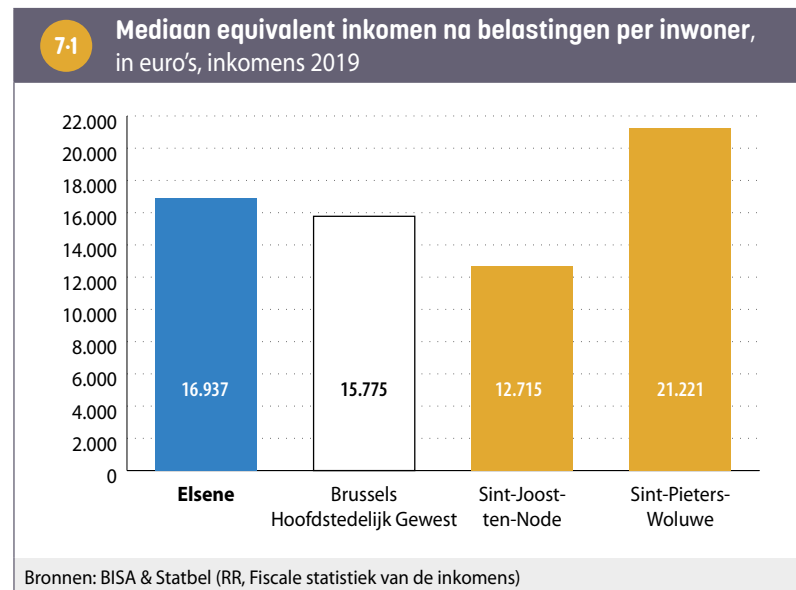

¹³ De analyse van de migratie is gebaseerd op de intergemeentelijke verplaatsingen van de **maatschappelijke zetels** van Belgische privébedrijven met ten minste één werknemer over de periode 2009-2020 (zie de Focus nr. 54 en 55 van het BISA voor meer methodologische details).

7. INKOMENS

7.1. FISCALE INKOMENS

Op basis van de [fiscale statistieken](#) en rekening houdend met de samenstelling van de huishoudens, bedraagt het [mediaan equivalent inkomen per inwoner na belastingen](#)¹⁴ 16.937 euro in Elsene voor 2019, dus 7 % boven de Brusselse mediaan¹⁵. Dit inkomen is het laagst in de gemeente Sint-Joost-ten-Node en het hoogst in Sint-Pieters-Woluwe [7-1](#).

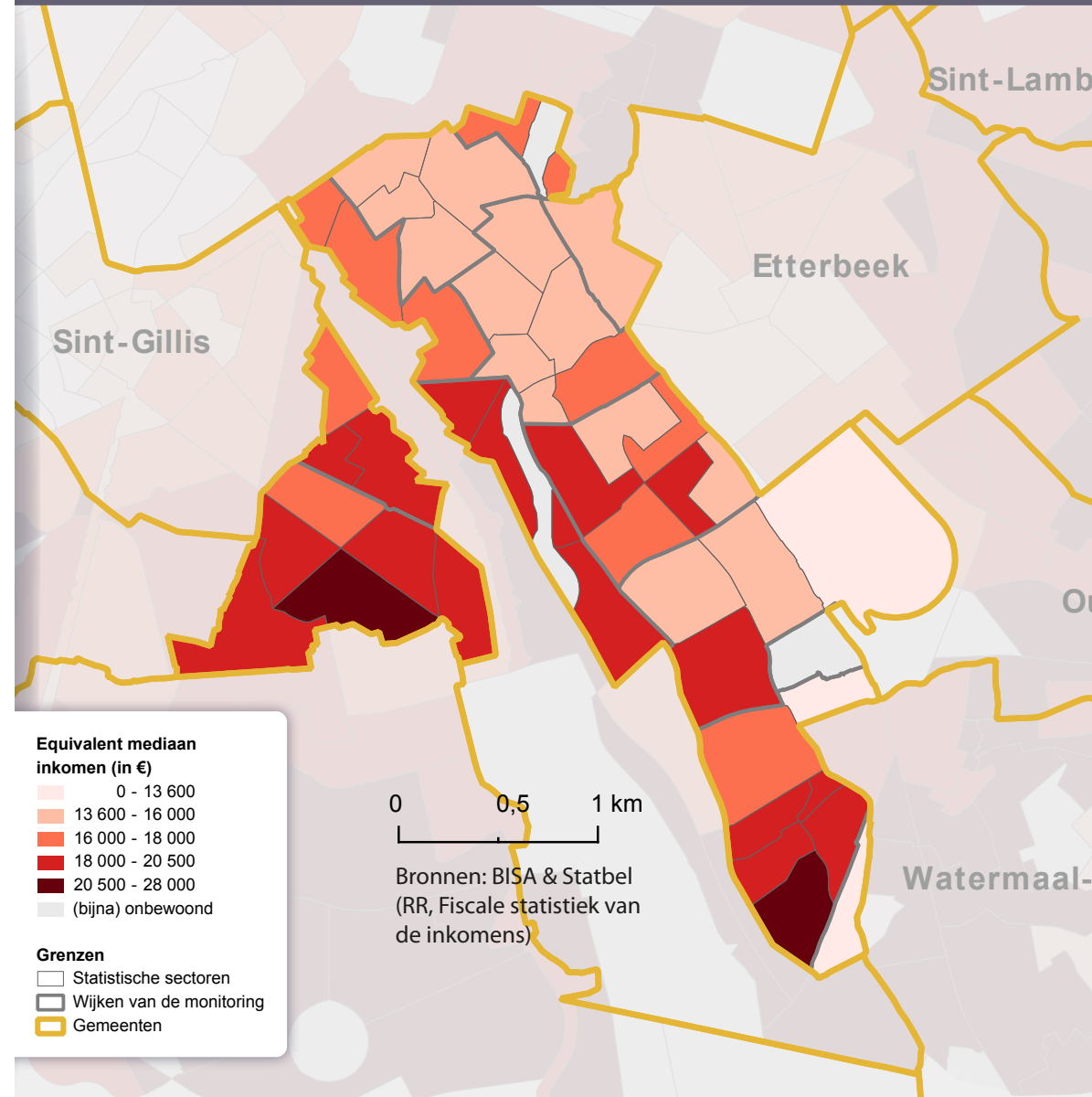

14 In dit hoofdstuk worden de termen 'mediaan inkomen' of 'mediaan equivalent inkomen' willekeurig gebruikt om te verwijzen naar het 'mediaan equivalent inkomen per inwoner na belastingen'.

15 Aangezien meer dan één op de zeven werkenden in Elsene in een internationale instelling werkt en hun inkomen, dat over het algemeen hoog is, niet kan worden meegerekend, is de kloof met de gewestelijke mediaan waarschijnlijk groter.

7-2

Mediaan equivalent inkomen na belastingen per inwoner per statistische sector, Elsene, in euro's, inkomens 2019

De **mediane equivalente inkomens na belastingen** verschillen aanzienlijk op het grondgebied van Elsene ⁷⁻². Het algemeen overzicht van de kaart laat zien dat de inkomens laag zijn (tussen 13.600 en 16.000 euro) in de **wijken** Matonge en Flagey-Malibran (in het noorden en noordoosten van de gemeente), evenals in verschillende **sectoren** van de Universiteitswijk en de wijk Ziekenhuis van Elsene. Ze zijn gemiddeld hoger in de wijken Brugmann-Lepoutre en Kastelein (deel van de gemeente ten westen van de Louizalaan) en in de wijken Vijvers van Elsene (ten oosten van de Louizalaan) en Boondaal (in het zuiden van de gemeente). De laagste inkomens (minder dan 13.600 euro per jaar) worden evenwel genoteerd in de statistische sectoren die volledig of grotendeels uit sociale woningen bestaan, meer bepaald Gemeentestadion en L. Ernottestraat. De sectoren Renier Chalon en Woudlaan hebben de hoogste mediane inkomens (meer dan 20.500 euro per jaar). Er moet worden opgemerkt dat de sectoren Sint-Adriaan en Schoolgat (in de wijk Boondaal) relatief hoge inkomens hebben, ondanks de aanzienlijke aanwezigheid van sociale woningen (18% van de huishoudens).

Kaart ⁷⁻³ toont de evolutie van de inkomens in reële termen¹⁶ per **statistische sector** tussen 2009 en 2019 in het Brussels Gewest. In het algemeen is het **mediaan equivalent inkomen** gestegen in de **eerste kroon** van de stad, met name langs het kanaal in de **arme sikkel** (hoewel dat een van de minst welvarende gebieden van de hoofdstad blijft). Er wordt ook een toename vastgesteld in veel welvarende sectoren, vooral in het zuidoostelijke kwadrant van de **tweede kroon**. Omgekeerd zien we een daling van de mediane inkomens in veel **statistische sectoren** van de tweede kroon, in het bijzonder in het noordwesten van het Gewest, maar ook in veel sectoren met sociale huisvesting¹⁷. Het grootste deel van het grondgebied van Elsene ligt in de eerste kroon (noordelijk en centraal deel) en een kleiner deel in de tweede kroon (zuidelijk deel).

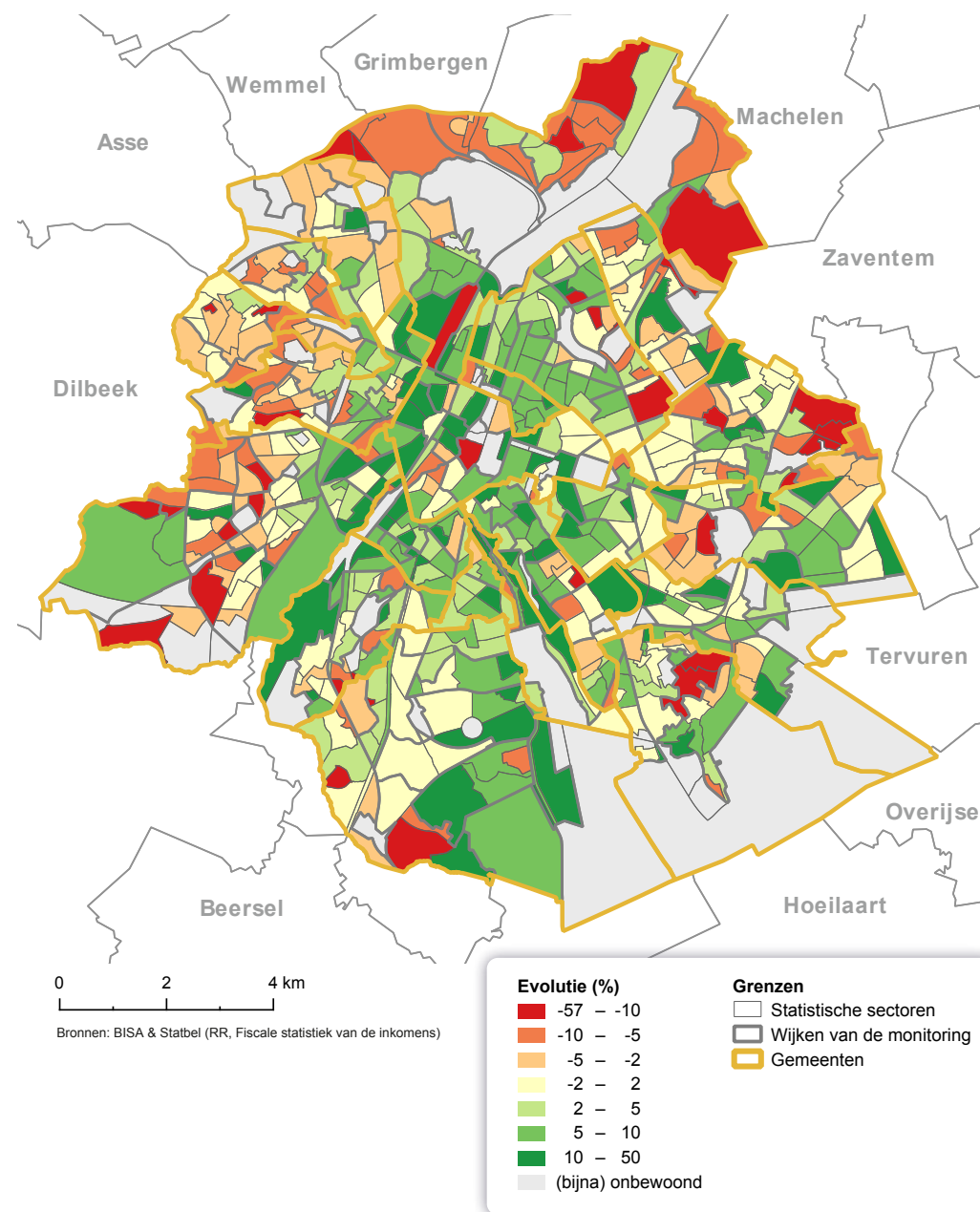
Het merendeel van de **statistische sectoren** laat een stijging van hun mediaan inkomen zien. Dit geldt met name voor bijna alle sectoren in de **wijk** Matonge (met uitzondering van Saint-Bonifatius, waar het inkomen stagneert), de wijk Flagey-Malibran, de wijk Vijvers van Elsene en de wijken Brugmann-Lepoutre en Kastelein (met uitzondering van de **sector** Defacqz waar zich een daling van het mediaan inkomen aftekent). Er doet zich een inkomensdaling voor in bepaalde sectoren van de wijk Ziekenhuis van Etterbeek-Elsene (Ziekenhuizen, Delporte en vooral Kazernen), in de Universiteitswijk (Klein-Zwitserlandplein) en in een aantal sectoren van de wijk Boondaal (de sector sociale woningbouw in de L. Ernottestraat en de sectoren Sint-Adriaan en Boondaal-Noord).

¹⁶ Het betreft de evolutie van de reële inkomens of tegen constante prijzen, dus met neutralisatie van de impact van de inflatie.

¹⁷ Zie BISA (2021) voor meer informatie over deze evoluties.

7-3

Evolutie van het mediaan equivalent inkomen na belastingen per inwoner per statistische sector, Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in %, inkomens 2009-2019

Deze inkomensverschuivingen binnen een [statistische sector/wijk](#) kunnen het gevolg zijn van de verandering in het inkomen van inwoners die gedurende heel de periode ter plaatse zijn gebleven, maar ook van bewegingen van de bevolking (migratie, geboorten en overlijdens) en de evolutie van de kenmerken hiervan.

De mate van **inkomensongelijkheid**, gemeten aan de hand van de [Gini-coëfficiënt](#), is hoger in Elsene dan het gemiddelde van de 19 gemeenten [7.4](#). Het is de Brusselse gemeente met de hoogste coëfficiënt.

7.4 Gini-coëfficiënt op basis van het equivalent inkomen per persoon, inkomens 2019		
	Elsene	Gemiddelde van de 19 Brusselse gemeenten
Gini-coëfficiënt – Totaal belastbaar inkomen per persoon	0,49	0,41
Gini-coëfficiënt – Inkomen na belastingen per persoon	0,41	0,33
Bronnen: BISA & Statbel (RR, Fiscale statistiek van de inkomens)		

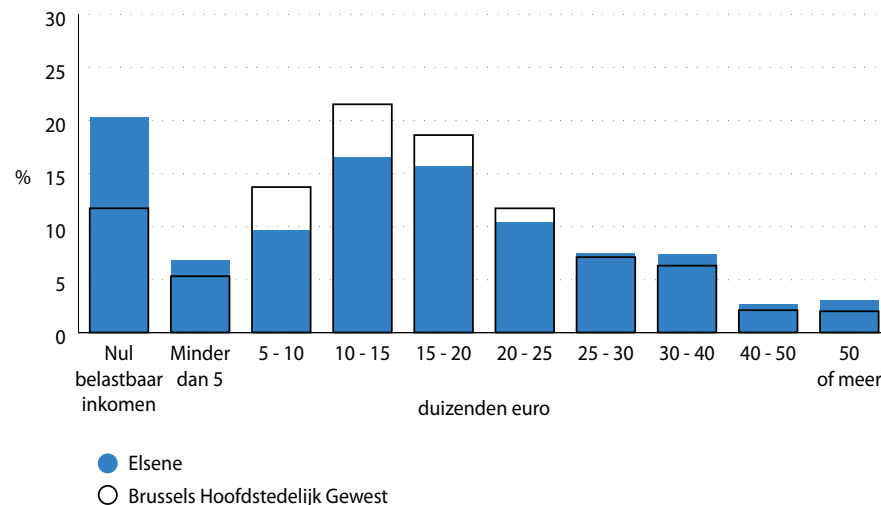
Personen met een [equivalent inkomen na belastingen](#) dat meer bedraagt dan 30.000 euro, zijn sterker vertegenwoordigd in Elsene dan op gewestelijk niveau. Die oververtegenwoordiging is vooral uitgesproken voor inkomens boven de 50.000 euro. Inwoners met een zeer laag equivalent inkomen (minder dan 5.000 euro) zijn ook oververtegenwoordigd, maar deze klasse moet met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd (zie hieronder). Personen die tot de lage tot middelhoge inkomensklasse behoren (van 5.000 tot 25.000 euro), zijn daarentegen ondervertegenwoordigd in Elsene in vergelijking met de rest van het Gewest [7.5](#).

Het aandeel van de bevolking dat leeft in een huishouden met een totaal netto belastbaar inkomen dat nul bedraagt, is beduidend groter in Elsene dan in het Brussels Gewest. De aangiften waarvan het totaal netto belastbaar inkomen nul is, zijn van personen met vrijgestelde inkomens of die geen enkel inkomen aangeven in de personenbelasting. Het kan gaan om personen die niet-belastbare sociale uitkeringen (zoals het [leefloon](#) en tegemoetkomingen voor personen met een handicap) ontvangen, maar ook om internationale ambtenaren, bepaalde studenten enz. In Elsene is de relatief hoge aanwezigheid van internationale ambtenaren een van de verklaringen voor die oververtegenwoordiging.

De hierboven vermelde categorieën van belastingplichtigen kunnen in bepaalde gevallen ook in de heel lage mediane equivalente inkomensklassen vallen (minder dan 5000 euro), terwijl hun effectieve inkomen in werkelijkheid hoger ligt. Deze inkomensklassen moeten met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, gezien de vertekeningen die inherent zijn aan de [fiscale statistiek](#) (zie glossarium).

7.5

Verdeling van de bevolking volgens het equivalent inkomen na belastingen, inkomens 2019

Bronnen: BISA & Statbel (RR, Fiscale statistiek van de inkomens)

Noot: Omwille van de eenvoud worden de klassen aangeduid met afgeronde cijfers, terwijl in werkelijkheid enkel de ondergrens van elke klasse wordt opgenomen.

Wanneer we het belastbare inkomen bekijken dat individueel door de belastingplichtigen in Elsene wordt aangegeven, ligt het mediaan belastbaar inkomen van vrouwen lager dan dat van mannen, net als in de rest van het Brussels Gewest ^{7.6}. Het verschil is echter minder groot in Elsene, voornamelijk door het hogere mediane inkomen van vrouwen. Het mediaan inkomen van mannen is hoger dan dat van vrouwen in alle soorten huishoudens, behalve bij de alleenwonenden; in Elsene, net als op gewestelijk niveau geven alleenwonende vrouwen echter een hoger belastbaar mediaan inkomen aan dan hun mannelijke tegenhangers.

7.6 Mediaan belastbaar inkomen van de aangevers naar geslacht en positie in het huishouden, in euro's, inkomens 2019

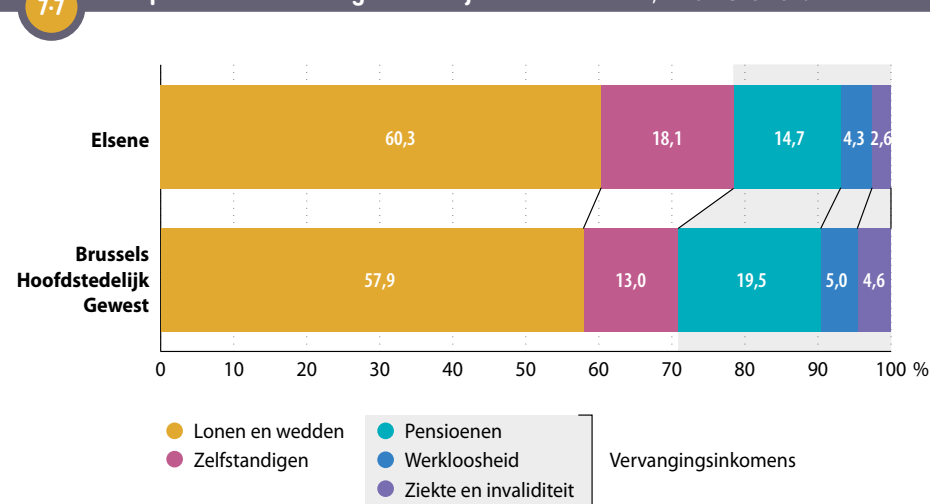
	Elsene			Brussels Hoofdstedelijk Gewest		
	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal
Alleenwonend	17.255	19.105	18.203	18.090	19.182	18.753
Samenwonend of gehuwd zonder kinderen	24.760	20.607	22.787	23.208	18.087	21.060
Samenwonend of gehuwd met kind(eren)	25.715	20.035	23.260	23.438	17.525	21.052
Alleenstaande ouder	23.790	19.095	19.596	21.221	18.032	18.495
Totaal	21.348	19.554	20.333	21.751	18.408	19.886

Bronnen: BISA & Statbel (RR, Fiscale statistiek van de inkomens)

- Noot:
- Alleen aangevers die op 1 januari 2019 18 jaar of ouder waren, zijn in deze tabel opgenomen.
 - Aangevers met een nul of negatief belastbaar inkomen (gecorrigeerd met het huwelijksquotiënt) werden uitgesloten voordat het mediaan inkomen werd berekend.
 - De regel 'Totaal' bevat alleen aangevers met het type positie in het huishouden dat in deze tabel wordt gepresenteerd. De inkomens van leden van collectieve huishoudens, kinderen, andere leden van een huishouden of personen die tot andere soorten huishoudens behoren, zijn niet in aanmerking genomen voor de berekening van de medianen in de regel 'Totaal'.

Uit de analyse van de bron van die fiscale inkomens (vóór belastingen) blijkt dat het aandeel van de inkomsten uit arbeid in loondienst in 2019 in Elsene iets groter is dan op gewestelijk niveau (60 % ten opzichte van 58 %), terwijl het aandeel van de inkomsten uit zelfstandige arbeid beduidend groter is (18 % ten opzichte van 13 %). Het aandeel van de inkomsten uit werkloosheids- en invaliditeitsuitkeringen is kleiner in Elsene (7 % tegenover 10 % voor het Gewest). Het aandeel van de inkomsten uit pensioenen is kleiner in Elsene dan in het Gewest in zijn geheel (15 % tegenover 19,5 %), wat overeenstemt met het lagere percentage ouderen in de gemeente. ^{7.7}.

7.7 Componenten van het gezamenlijk netto inkomen, inkomens 2019

Bronnen: BISA & Statbel (Fiscale statistiek van de inkomens)

Noot: De inkomens van zelfstandigen worden in de aangiften van de personenbelasting doorgaans onderschat.

7.2. PERSONEN DIE EEN UITKERING ONTVANGEN

Het aantal personen dat een vervangingsinkomen (werkloosheidsuitkering of invaliditeitsuitkering) of een bijstandsuitkering ontvangt, is een indicator van het aantal personen dat met een **beperkt inkomen** moet leven, vaak onder de [armoederisicogrens](#).

Het percentage van de bevolking van 18-64 jaar dat een werkloosheidsuitkering, een invaliditeitsuitkering of een bijstandsuitkering ontvangt, is behoorlijk hoog in Elsene, maar ligt toch iets lager dan in het Brussels Gewest. Van de beroepsbevolking (18-64 jaar) ontvangt 7 % een werkloosheidsuitkering, 2,7 % een invaliditeitsuitkering, 4,5 % een [leefloon](#) of [equivalent leefloon](#) en 1,2 % een tegemoetkoming voor personen met een handicap. Van de jongeren tussen 18 en 24 jaar ontvangt 11,5 % een leefloon of equivalent leefloon. Dit percentage is lager dan dat van het Brussels Gewest, maar toch aanzienlijk, aangezien het meer dan één jongvolwassene op tien vertegenwoordigt. Van de ouderen (65 jaar en ouder) ontvangt bijna 13 % een IGO in de gemeente. Dit percentage is even hoog als het gewestelijke gemiddelde [7-8](#).

7-8

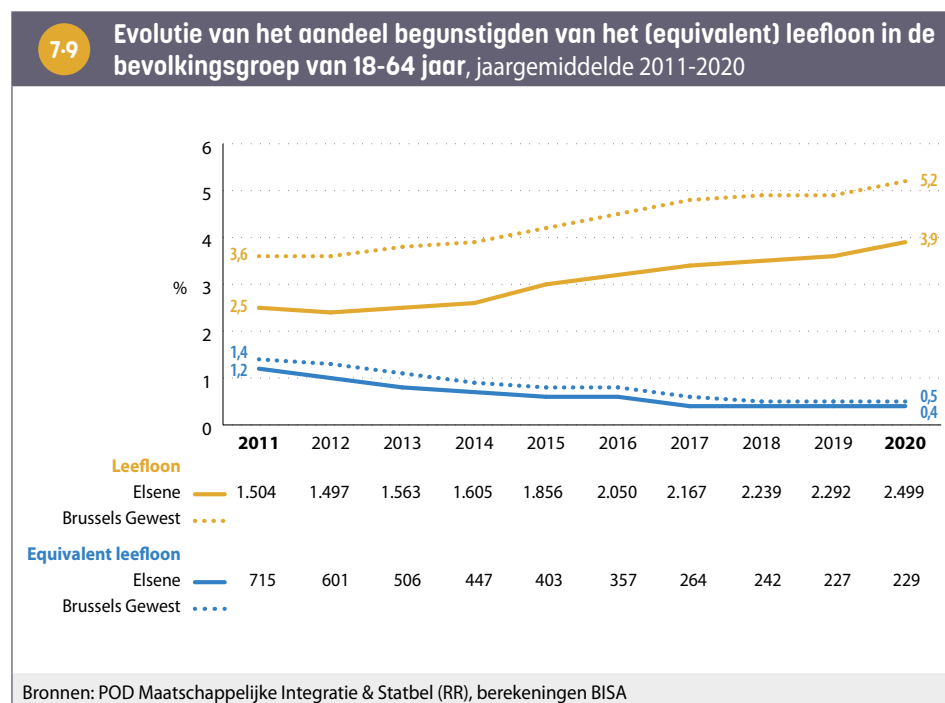
Aantal en percentage personen die een werkloosheidsuitkering, invaliditeitsuitkering of sociale bijstandsuitkering ontvangen naar leeftijdsklasse, januari 2011 en 2021

	Elsene			Brussels Hoofdstedelijk Gewest	
	Aantal (2021)	% (2011)	% (2021)	% (2011)	% (2021)
Bevolking van 18 tot 24 jaar	7.804	100	100	100	100
Leefloon of equivalent leefloon (OCMW)	894	6,4	11,5	9,1	15,4
Werkloosheids- of inschakelingsuitkering (1)	123	4,9	1,6	7,9	2,5
Bevolking van 18 tot 64 jaar	64.658	100	100	100	100
Leefloon of equivalent leefloon (OCMW)	2.880	3,6	4,5	5,0	6,0
Werkloosheids- of inschakelingsuitkering (1)	4.593	10,6	7,1	13,2	8,5
Invaliditeitsuitkeringen (2)	1.728	1,9	2,7	3,4	5,1
Tegemoetkomingen voor personen met een handicap (2)	801	1,3	1,2	1,8	2,0
Bevolking van 65 jaar en ouder	9.794	100	100	100	100
Inkomensgarantie voor ouderen (IGO)	1.232	10,0	12,6	9,3	12,7
Tegemoetkomingen voor personen met een handicap (2)	464	5,0	4,7	6,0	6,4

Bronnen: POD MI, RVA, RIZIV, FOD Sociale Zekerheid - DGPH, FPD, Statbel (RR); berekeningen BISA
 (1) Het gaat om het aantal betalingen van uitkeringen.
 (2) Gegevens voor december 2010 en december 2020.

De **evolutie** van het aandeel **leefloners** in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar) gaat in stijgende lijn in Elsene, net zoals dat het geval is in het Brussels Gewest tussen 2010 en 2020 **7-9**.

Het aantal en het aandeel begunstigen van een **equivalent leefloon** daalde in de periode 2012-2020 (vóór de oorlog in Oekraïne), in lijn met de gewestelijke situatie. Deze trend kan worden verklaard door de afname van de migratiestromen en door bepaalde maatregelen die op federaal niveau zijn genomen op het gebied van asiel- en migratiebeleid. In deze periode heeft dit geleid tot een vermindering van het aantal asielzoekers en vreemdelingen die niet in het bevolkingsregister zijn ingeschreven en in aanmerking komen voor financiële hulp. Sommige van deze bevolkingsgroepen worden ook naar onthaalstructuren gestuurd. We benadrukken dat die cijfers dateren van vóór de oorlog in Oekraïne en de instroom van vluchtelingen uit dat land, aangezien de Oekraïense vluchtelingen onder tijdelijke bescherming (onder de vereiste voorwaarden) recht hebben op een equivalent leefloon.

7.3. RECHTHEBBENDEN OP DE VERHOOGDE TEGEMOETKOMING (RVT)

Het aantal **rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming** (RVT) voor de verzekering voor geneeskundige verzorging kan worden gebruikt als indicator voor het aantal mensen dat in moeilijke financiële omstandigheden leeft.

In januari 2021 hadden 15.037 personen in Elsene recht op de verhoogde tegemoetkoming als titularis of als persoon ten laste; het betreft 17 % van de bevolking (tegenover 26,5 % op gewestelijk niveau). Hoewel de percentages rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming lager zijn dan die op gewestelijk niveau, ongeacht de leeftijd en het geslacht, is het verschil veel kleiner voor mensen van 65 jaar en ouder. In Elsene gaat het in dit geval om 29 % van de rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming, tegenover 33 % in het hele Gewest. Voor de beroepsactieve bevolking (25-64 jaar) is dit aandeel in Elsene beduidend kleiner dan in het Brussels Gewest (14 % tegenover 22 %). Bijgevolg lijkt de oudere bevolking van Elsene gemiddeld en verhoudingsgewijs kwetsbaarder dan de jongere inwoners van de gemeente **7-10**.

7-10 Aantal en percentage rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming in het kader van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging (RVT), naar leeftijdsklasse en geslacht, januari 2021

Leeftijdsklasse	Elsene						Brussels Hoofdstedelijk Gewest		
	Aantal rechthebbenden ⁽¹⁾			Percentage rechthebbenden ⁽¹⁾ in de bevolking			Percentage rechthebbenden ⁽¹⁾ in de bevolking		
	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal
Jonger dan 18 jaar	1.314	1.215	2.529	19,5	19,3	19,4	32,7	32,7	32,7
18 - 24 jaar	801	787	1.588	22,2	18,7	20,3	31,8	31,7	31,8
25 - 64 jaar	3.975	4.070	8.045	14,0	14,3	14,2	19,4	23,8	21,6
65 jaar en ouder	1.122	1.753	2.875	27,5	30,7	29,4	30,6	35,3	33,4
Totaal	7.212	7.825	15.037	16,8	17,5	17,2	24,8	28,2	26,5

Bronnen: BISA, KSZ (DWH AM&SB), Statbel (RR)
 (1) Titularissen en personen ten laste.

8. GEMEENTELIJKE FINANCIËN

8.1. KERNINDICATOREN VOOR DE GEMEENTELIJKE FINANCIËN

De gewone begroting van de gemeente betreft het geheel van ontvangsten en uitgaven die op een regelmatige en gebruikelijke wijze voorvallen. De ontvangsten en uitgaven betreffende investeringen hebben een onregelmatig karakter. Ze worden apart in beschouwing genomen, in de zogeheten buitengewone begroting.

Van 2015 tot 2020 had Elsene in de gewone dienst soms een tekort en soms een overschot. Het gecumuleerd resultaat bleef evenwel ieder jaar positief.

De ontvangsten en de uitgaven van een gemeente hangen sterk af van haar aantal inwoners. Om gemeenten te kunnen vergelijken worden de ontvangsten en de uitgaven, alsook de schuld en de investeringen daarom uitgedrukt **per inwoner**.

In de rekeningen van 2015-2020 waren de gewone ontvangsten en uitgaven per inwoner in Elsene gemiddeld in deze periode quasi op het niveau van het geheel van de 19 Brusselse gemeenten. De schuld per inwoner lag in Elsene hoger dan voor het geheel van de 19 gemeenten het geval was, terwijl de uitgaven per inwoner voor nieuwe investeringen in de periode 2015-2020 wat lager waren dan die van de 19 gemeenten samen **8-1**.

8-1

Kernindicatoren van de gemeentelijke financiën, gemiddelde van de rekeningen 2015-2020

	Elsene	19 Brusselse gemeenten
Gewone ontvangsten in euro per inwoner	1.918	1.922
Gewone uitgaven in euro per inwoner	1.889	1.886
Schuld in euro per inwoner	1.916	1.463
Investeringsuitgaven in euro per inwoner	212	292

Bronnen: GOB - BPB & Statbel (RR), berekeningen BISA

8.2. STRUCTUUR VAN DE BELANGRIJKSTE GEWONE ONTVANGSTEN EN UITGAVEN

De grootste bron van **ontvangsten** in Elsene zijn de opcentiemen op de **onroerende voorheffing**¹⁸. Hun aandeel in de gewone ontvangsten is vergelijkbaar met de 19 gemeenten samen (28 % van de gewone ontvangsten in Elsene tegenover 29 % voor de 19 gemeenten, gemiddelde van de rekeningen van 2015-2020). Herleid tot het aantal inwoners toont de gemeente een opbrengst uit de onroerende voorheffing die wat lager ligt dan bij het geheel van de Brusselse gemeenten, bij een tarief dat eveneens wat lager is dan het gemiddelde. In 2020 verhoogde de gemeente het tarief.

Het geheel van de **fondsen en dotaties**¹⁹ vormt de tweede bron van inkomsten voor Elsene. Het aandeel van deze bron ligt laag in vergelijking met de 19 gemeenten samen (28 % voor Elsene ten opzichte van 38 % voor het geheel van de 19 gemeenten, gemiddelde 2015-2020). De algemene dotatie aan de gemeenten is goed voor 12 % van de ontvangsten van Elsene, de andere fondsen en dotaties voor 16 % **8-2**. De hervorming van de algemene dotatie in het jaar 2017 leverde voor Elsene een beperkte toename op van de ontvangsten uit deze inkomstenbron. Herleid tot het aantal inwoners, ligt de algemene dotatie van Elsene in de periode 2015-2020 eveneens lager dan van het geheel van de 19 gemeenten, net zoals de andere fondsen en dotaties.

De ontvangsten van de opcentiemen bij de **personenbelasting**²⁰ is de derde inkomensbron voor de gemeente Elsene. Hun belang in de totale ontvangsten ligt duidelijk hoger dan bij het geheel van de 19 gemeenten (16 % in Elsene tegenover 10 % voor de 19 gemeenten samen). Zowel het tarief van de personenbelasting als het mediaan inkomen van de inwoners, ligt in Elsene hoger dan in het geheel van de 19 gemeenten samen (zie hoofdstuk **7**, Inkomens). De opbrengst per inwoner uit deze belasting behoort dan ook tot de hoogste van het Gewest.

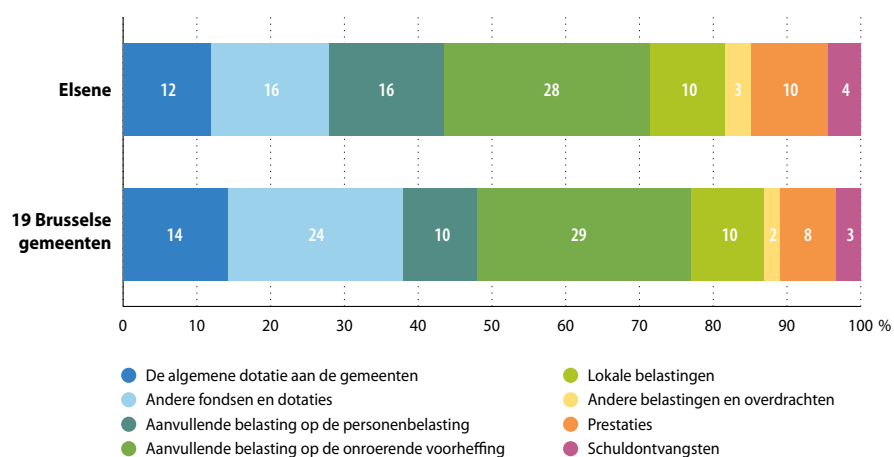
Tot slot wegen ook de ontvangsten uit de **gemeentebelastingen** en uit **prestaties** door in de gemeentelijke ontvangsten (beide goed voor 10 % van de totale ontvangsten).

18 Belasting op het bezit van onroerende goederen, zoals woningen en gronden.

19 Algemene dotatie aan de gemeenten (ADG): dotatie vanwege het Brussels Gewest om de algemene financiering te verzekeren. Andere fondsen en dotaties: voor specifieke doeleinden.

20 Belasting op de inkomens van particulieren, zoals lonen en uitkeringen.

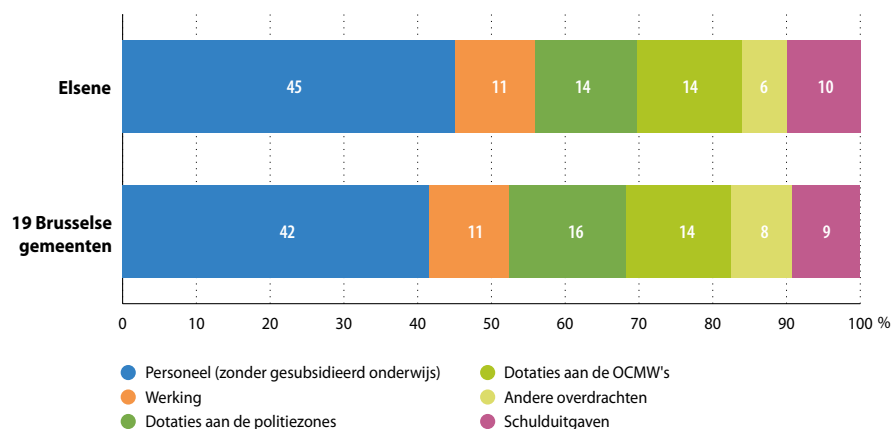
8-2 Verdeling van de gewone ontvangsten (zonder het gesubsidieerd onderwijs), gemiddelde van de rekeningen 2015-2020

Bron: GOB - BPB, berekeningen BISA

Noten: • De ontvangsten uit prestaties zijn degene die betrekking hebben op de levering van een goed of een dienst door de gemeente (bijvoorbeeld huurinkomsten voor een gebouw).
• De schuldontvangsten omvatten hoofdzakelijk de dividenden die de gemeenten krijgen van de intercommunales en daarnaast de kredietinteresten.

8-3 Verdeling van de gewone uitgaven (zonder het gesubsidieerd onderwijs), gemiddelde van de rekeningen 2015-2020

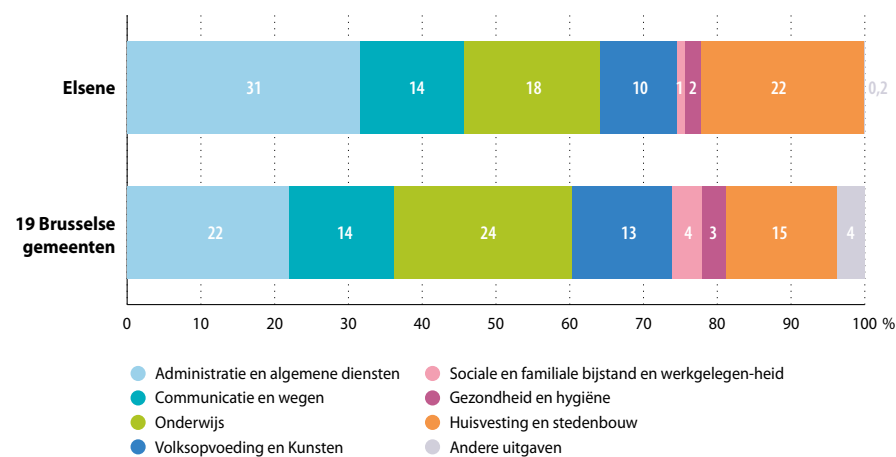
Bron: GOB - BPB, berekeningen BISA

Net als in de andere gemeenten, zijn de personeelskosten de belangrijkste **uitgaven** van de gemeente Elsene. Zo werd in de periode 2015-2020 gemiddeld 45 % van de gewone uitgaven besteed aan de personeelskosten van het gemeentebestuur, tegenover 42 % voor de 19 gemeenten (8-3). De dotaties aan de politiezone en aan het OCMW vervolgens, zijn beide goed voor 14 % van de uitgaven; de werkingsuitgaven voor 11 %. Het relatief hoge niveau van de gemeentelijke schuld blijkt uit een iets hoger belang van de financiering ervan in de gewone uitgaven (10 % schulduitgaven in Elsene tegenover 9 % in de 19 gemeenten samen).

8.3. INVESTERINGEN

De **investeringsuitgaven** schommelen sterk van jaar tot jaar. Men kan echter vaststellen dat de domeinen administratie en algemene diensten (31 % in Elsene ten opzichte van 22 % voor de 19 gemeenten) en huisvesting en stedenbouw (22 % in Elsene tegenover 15 % voor de 19 gemeenten) in de periode 2015-2020 een aanzienlijk deel van de investeringen in Elsene hebben vertegenwoordigd. Onderwijs vertegenwoordigt een relatief minder groot aandeel van de investeringen in Elsene in die periode (18 % tegenover 24 % voor de 19 gemeenten) (8-4).

8-4 Verdeling van de investeringsuitgaven per functie, gemiddelde van de rekeningen 2015-2020

Bron: GOB - BPB, berekeningen BISA

9. HUISVESTING

Op 1 januari 2021 waren er 14.467 gebouwen (11.667 residentieel en 2.800 niet-residentieel) en 51.932 woningen in Elsene, waaronder 1.583 sociale woningen.

Op het moment van schrijven beschikken we niet over recente gegevens over de huurprijzen op gemeentelijk niveau. De laatst beschikbare gegevens over de huurprijzen op gemeentelijk niveau dateren van 2018. Toen bedroeg de gemiddelde huurprijs 780 euro in Elsene, tegenover 739 euro in het Gewest als geheel²¹. In het algemeen drukken de kosten van huur en nutsvoorzieningen (energie en water) zwaar op het budget van veel Brusselse huishoudens. Ze zijn een van de belangrijkste oorzaken van de te overmatige schuldenlast van de huishoudens²².

9.1. KENMERKEN VAN WOONGEBOUWEN

Het gebouwbestand van de gemeente bestaat uit huizen in gesloten bebouwing en appartementsgebouwen. Van de 11.667 woongebouwen in Elsene bestaat 65 % uit huizen in gesloten bebouwing en 32 % uit appartementsgebouwen (tegenover respectievelijk 64 % en 23 % in het Brussels Gewest). Appartementsgebouwen zijn dus veel sterker vertegenwoordigd in de gemeente. Anderzijds telt de gemeente heel weinig halfopen en open bebouwing (2,4 % tegenover 13 % in het Gewest) **9-1**.

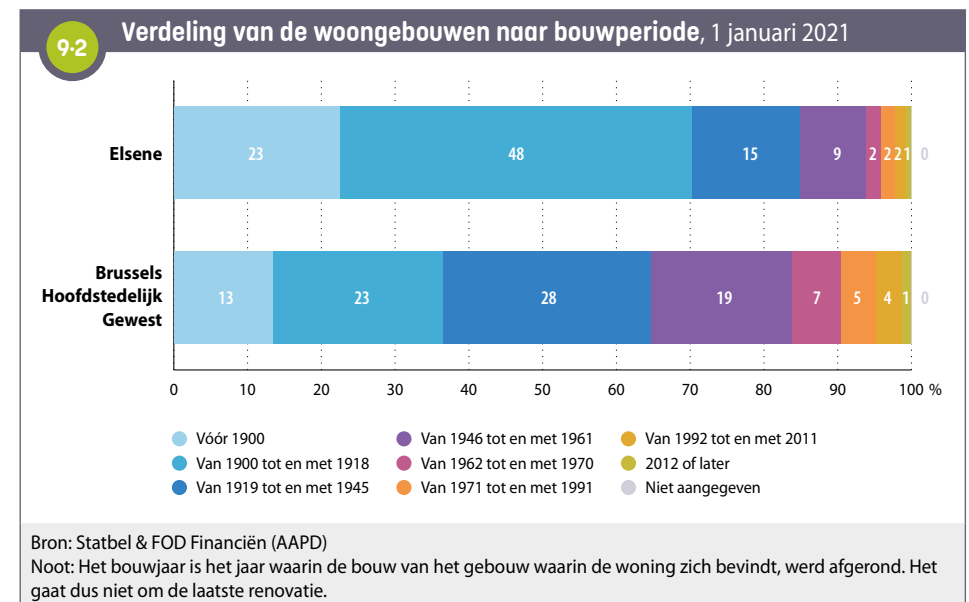
9-1 Verdeling van de woongebouwen naar type (kadastraal karakter), 2021				
	Huizen in gesloten bebouwing	Huizen in halfopen bebouwing	Huizen in open bebouwing	Appartementsgebouwen
Elsene	65 %	2 %	0,4 %	32 %
Brussels Gewest	64 %	9 %	4 %	23 %

Bron: Statbel & FOD Financiën (AAPD)

21 BGHM, Observatiecentrum van de huurprijzen, enquête 2018 <https://slrb-bghm.brussels/sites/default/files/media/publication/documents/slrb-obsloyer-enquete2018-nl-web.pdf>

22 Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2020).

Het grootste deel van de gemeente (het noordelijke en centrale deel) ligt binnen de **eerste kroon**, wat betekent dat er veel oudere gebouwen staan. De gebouwen in het zuidelijke deel van de gemeente (**tweede kroon**) zijn gemiddeld recenter. Op het volledige grondgebied van de gemeente Elsene zijn de oude tot zeer oude woningen – gebouwd voor 1919 – ruimschoots in de meerderheid en maken ze 70 % van het woningbestand uit. Dat is het dubbele in vergelijking met het Gewest, waar deze gebouwen 36 % van het woningbestand vertegenwoordigen. **9-2**.

Op basis van de gegevens van de Census 2011 blijken kleine woningen oververtegenwoordigd te zijn in Elsene in vergelijking met de situatie op gewestelijk niveau: 10 % van de woningen heeft één tot twee kamers (twee keer zoveel als in het Gewest in zijn geheel) en 16 % van de woningen heeft 3 kamers (tegenover 14 % in het Gewest). Woningen met 4 tot 8 kamers zijn ondervertegenwoordigd in de gemeente (54 % tegenover 63 % op gewestelijk niveau). De zeer grote woningen (9 kamers of meer) tot slot zijn iets meer vertegenwoordigd: ze zijn goed

voor 7,6 % van het woningbestand in Elsene, tegenover 6,6 % in het Gewest (zie Zoom op de gemeenten, editie 2016).

Er zijn meer huurders dan op de schaal van het Gewest: meer dan zeven woningen op tien in de gemeente worden gehuurd (Census 2011). Het aandeel door hun eigenaar bewoonde woningen is beduidend kleiner in Elsene (29 %) dan op gewestelijk niveau (39 %).

9.2. SOCIALE WONINGEN EN ANDERE WONINGEN VAN SOCIALE AARD

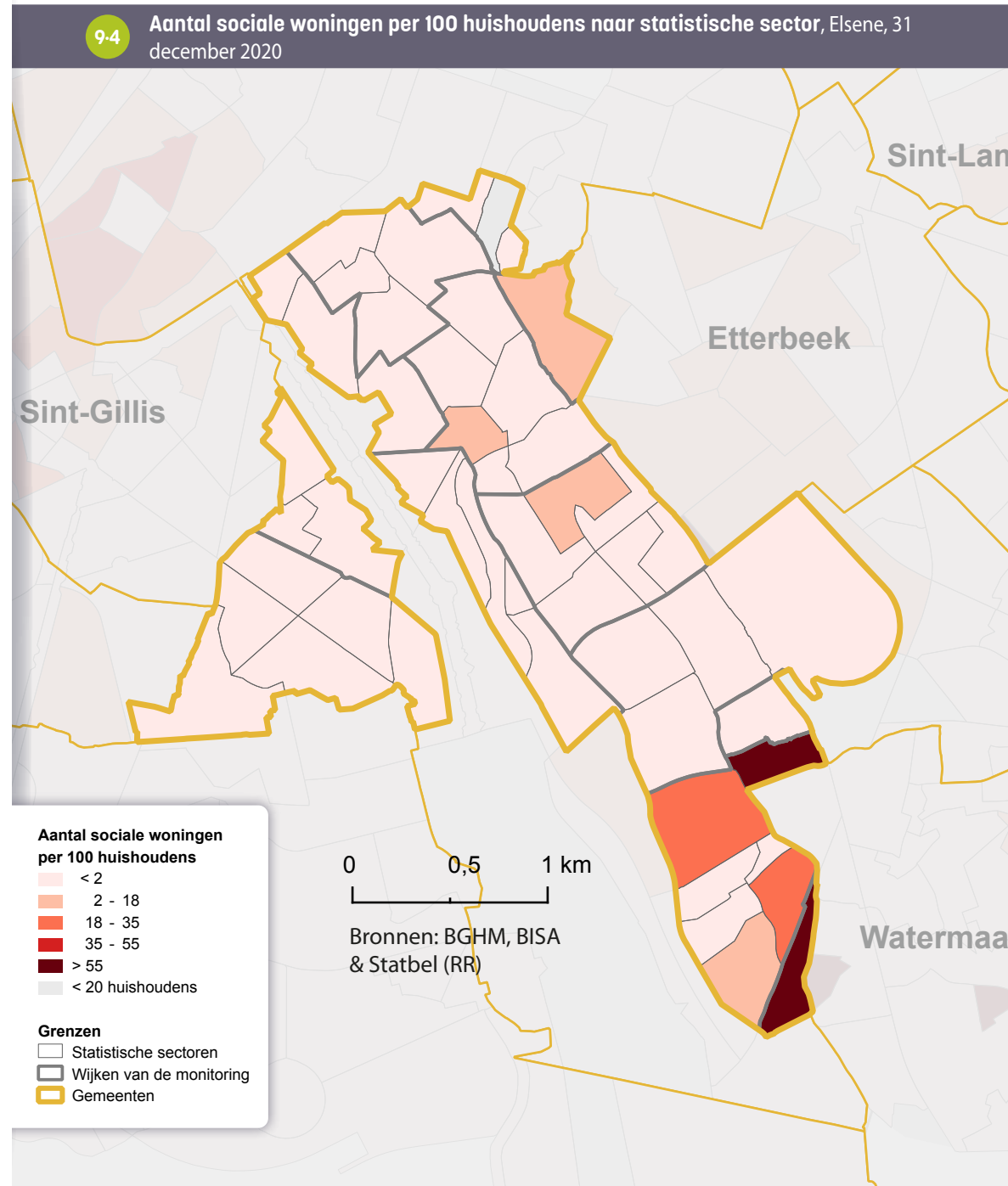
Op 31 december 2020 telde de gemeente Elsene 1.583 sociale woningen, 175 meer dan in december 2010. In verhouding tot het aantal gezinnen ligt het aantal sociale woningen in Elsene meer dan tweemaal lager (3,1 per 100 gezinnen) dan op gewestelijk niveau (7,2 per 100 gezinnen) **9-3**.

In 2022 stonden in Elsene 2.201 gezinnen (2.250 als de aanvragen voor woningen voor bescheiden en middeninkomens worden meegeteld), of 4 % van de gezinnen in de gemeente, op de wachtlijst voor sociale huisvesting in het Brussels Gewest²³.

9-3 Aantal en aandeel sociale woningen, 31 december 2020		
	Elsene	Brussels Gewest
Aantal sociale woningen	1.583	40.089
Aantal sociale woningen per 100 private huishoudens	3,1	7,2
Bronnen: BGHM en Statbel, berekeningen BISA		

De meeste sociale woningen bevinden zich in het zuiden van de gemeente, in de **wijk** Boondaal, en zijn vooral geconcentreerd in de **sector** Gemeentestadion (131 sociale woningen per 100 huishoudens, waarvan een deel wordt gerenoveerd) en in de L. Ernottestraat (81 sociale woningen per 100 huishoudens). Daarnaast zijn er ook sociale woningen (18 per 100 huishoudens) te vinden in de sectoren Saint-Adrianus en Schoolgat (wijk Boondaal). Er zijn ook een aantal sociale woningen in de sectoren Graystraat, Flageyplein en Woudlaan, maar in eerder beperkte hoeveelheden **9-4**.

²³ Bronnen: BGHM en Statbel, berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel. Aantal gezinnen op de wachtlijst op 8/6/2022, vóór het schrappen van de lijst.

Naast de sociale woningen zijn er nog andere ‘**woningen van sociale aard**’. Deze huisvestings-categorie omvat sociale woningen, maar ook andere “woningen, geproduceerd of beheerd in het kader van een gewestelijk overheidsbeleid, of het nu gaat om de vaststelling van de huurprijs of de voorwaarden voor de aankoop en/of wederverkoop van de onroerende goederen”²⁴. Binnen deze brede categorie verschillen echter de criteria voor de toegang en het al dan niet permanente sociale karakter van deze woningen.

Wat het **huurbestand** betreft, zijn er naast de sociale woningen die worden verhuurd door de Openbare vastgoedmaatschappijen (OVM’s), ook een aantal andere **openbare woningen** met potentieel sociaal karakter (woningen van de gemeente, het OCMW, het Woningfonds en, zeldzamer, de gewestelijke Regie der Gebouwen). Net als bij sociale huisvesting is de duur van de sociale aard permanent. Er zijn 609 dergelijke woningen in Elsene²⁵. Er moet echter worden opgemerkt dat, over het algemeen in het Brussels Gewest, een deel van deze woningen verhuurd wordt tegen prijzen die dicht aanleunen bij die van de particuliere markt (en dus voorbehouden zijn aan de middenklasse).

Daarnaast wordt een aantal woningen in privébezit beheerd door **sociale verhuurkantoren** (SVK’s), met huurprijzen onder de marktprijs voor huishoudens met een laag inkomen. Het bedrag dat de huurder betaalt, hangt af van de huur die is overeengekomen met de eigenaar van de woning. Bovendien en in tegenstelling tot de openbare woningen, is de sociale aard van deze woningen niet permanent. Hij hangt af van de privé-eigenaar. De minimale duur van een contract met een SVK is 3 jaar. In Elsene werden op 30 september 2019 253 woningen verhuurd via SVK’s.

Tot slot zijn er ook een aantal voorzieningen die de **aankoop** van een woning betaalbarer moeten maken. Sommige overheidsprogramma’s zijn gericht op de bouw van woningen en hun verkoop onder de marktprijs²⁶, terwijl andere de toegang tot krediet vergemakkelijken, zodat mensen op de particuliere markt kunnen kopen²⁷. In totaal zijn er 174 koopwoningen van sociale aard in Elsene²⁸.

9-5

Aantal woningen van sociale aard (exclusief sociale woningbouw), huurwoningen en koopwoningen, 2019 en 2020

	Huurwoningen		Koopwoningen
	Openbare huisvesting (met uitzondering van sociale huisvesting)	Particuliere huisvesting (SVK)	
Elsene	609	253	174
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	7.526	6.962	11.079

Bronnen: Woningfonds, Citydev, urban.brussels/DSV, CLTB, Brussel Huisvesting, Gewestelijke Grondregie

24 Perspective.brussels (2021).

25 504 gemeentelijke woningen (gemeente en OCMW, exclusief leegstaande woningen) op 31/12/2019, 95 woningen van het Woningfonds op 01/01/2019 en 10 woningen van de gewestelijke Regie der Gebouwen op 01/01/2017.

26 Het betreft bijvoorbeeld woningen verkocht door het Woningfonds of Citydev of in het kader van wijkcontracten.

27 Hier gaat het bijvoorbeeld om door het Woningfonds verstrekte leningen.

28 Dit betreft: door het Woningfonds verkochte woningen op 31/12/2020, woningen uit Duurzame Wijkcontracten op 31/12/2020, door Citydev verkochte woningen sinds 2010 en op 31/12/2019 actieve leningen van het Woningfonds.

9.3. VASTGOEDPRIJZEN

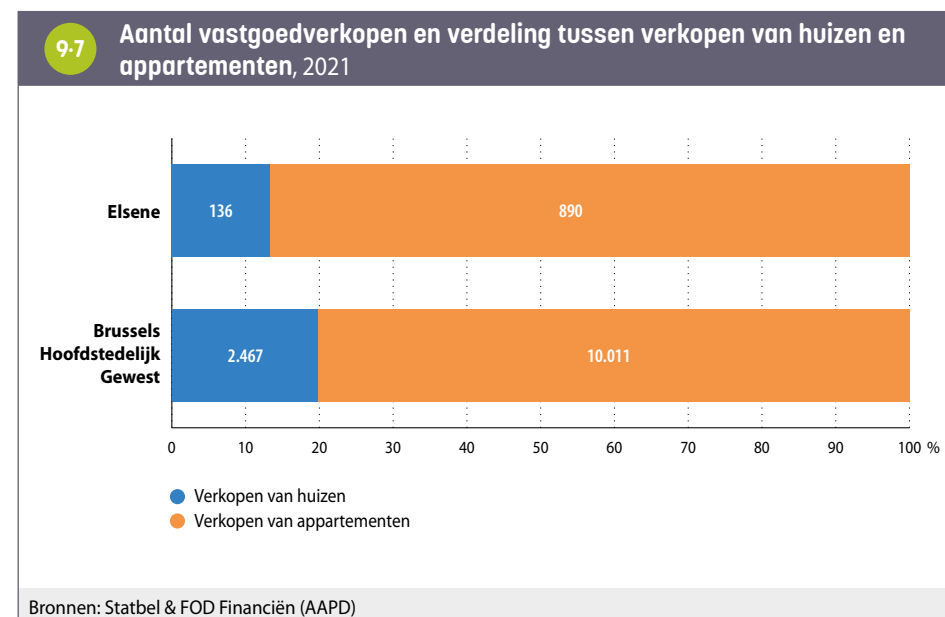
In het algemeen liggen de vastgoedprijzen in Elsene beduidend hoger dan in het Brussels Gewest. In 2021 bedroeg de mediane verkoopprijs voor appartementen en huizen in gesloten en halfopen bebouwing respectievelijk 330.000 en 843.000 euro in de gemeente, tegenover 240.000 en 455.000 euro in het Gewest ⁹⁻⁶. Elsene is de Brusselse gemeente waar de mediane prijs van de huizen het hoogst is. Wat de prijs voor appartementen betreft, is Elsene de op één na duurste gemeente, net na Sint-Pieters-Woluwe.

Tussen 2011 en 2021 steeg de voor inflatie gecorrigeerde mediane verkoopprijs van appartementen fors in Elsene, veel sterker zelfs dan elders in het Brussels Gewest. De voor inflatie gecorrigeerde mediane verkoopprijs van huizen en appartementen steeg met respectievelijk +44 % en +32 % in de gemeente, tegenover +18 % en +22 % in het Gewest. De huizenprijzen in de gemeente Elsene zijn de afgelopen tien jaar het sterkst gestegen van het hele Brussels Gewest.

9-6 Woningprijzen (in euro 2021) en aantal transacties, 2011 en 2021	Elsene		Brussels Gewest	
	2011	2021	2011	2021
Huizen in gesloten en halfopen bebouwing				
Mediane prijs	587.000 €	843.000 €	385.000 €	455.000 €
Aantal transacties	132	135	2.115	2.317
Appartementen				
Mediane prijs	251.000 €	330.000 €	196.000 €	240.000 €
Aantal transacties	706	890	8.276	10.011
Totaal aantal transacties per 100 huishoudens⁽¹⁾	1,71	2,02	1,98	2,23

Bronnen: Statbel (RR) & FOD Financiën (AAPD), berekeningen BISA
(1) Deze indicator heeft ook betrekking op de verkoop van huizen in open bebouwing.

In Elsene betrof 86 % van de verkoop van vastgoed in 2021 een appartement en 13 % een huis (tegenover respectievelijk 80 % en 20 % in het Brussels Gewest) ⁹⁻⁷.

10. MOBILITEIT EN MILIEU

10.1. MOBILITEIT

Autobezit van de huishoudens

In Elsene is er 0,44 auto per huishouden. Dat is minder dan het gewestelijke gemiddelde (0,60). Met deze motoriseringsgraad staat Elsene op de derde plaats van de minst gemotoriseerde gemeenten. De motoriseringsgraad is het hoogst in Sint-Pieters-Woluwe (0,95 auto per huishouden) en het laagst in Sint-Joost-ten-Node (0,39). In het algemeen hangt de mate van motorisering van de huishoudens af van een aantal factoren, waaronder het inkomen van het huishouden, de samenstelling en de leeftijd van de leden (bijvoorbeeld de aanwezigheid van kinderen in het huishouden), de plaatselijke dichtheid van diensten (winkels enz.) en het bestaan van alternatieven voor de particuliere gemotoriseerde mobiliteit²⁹.

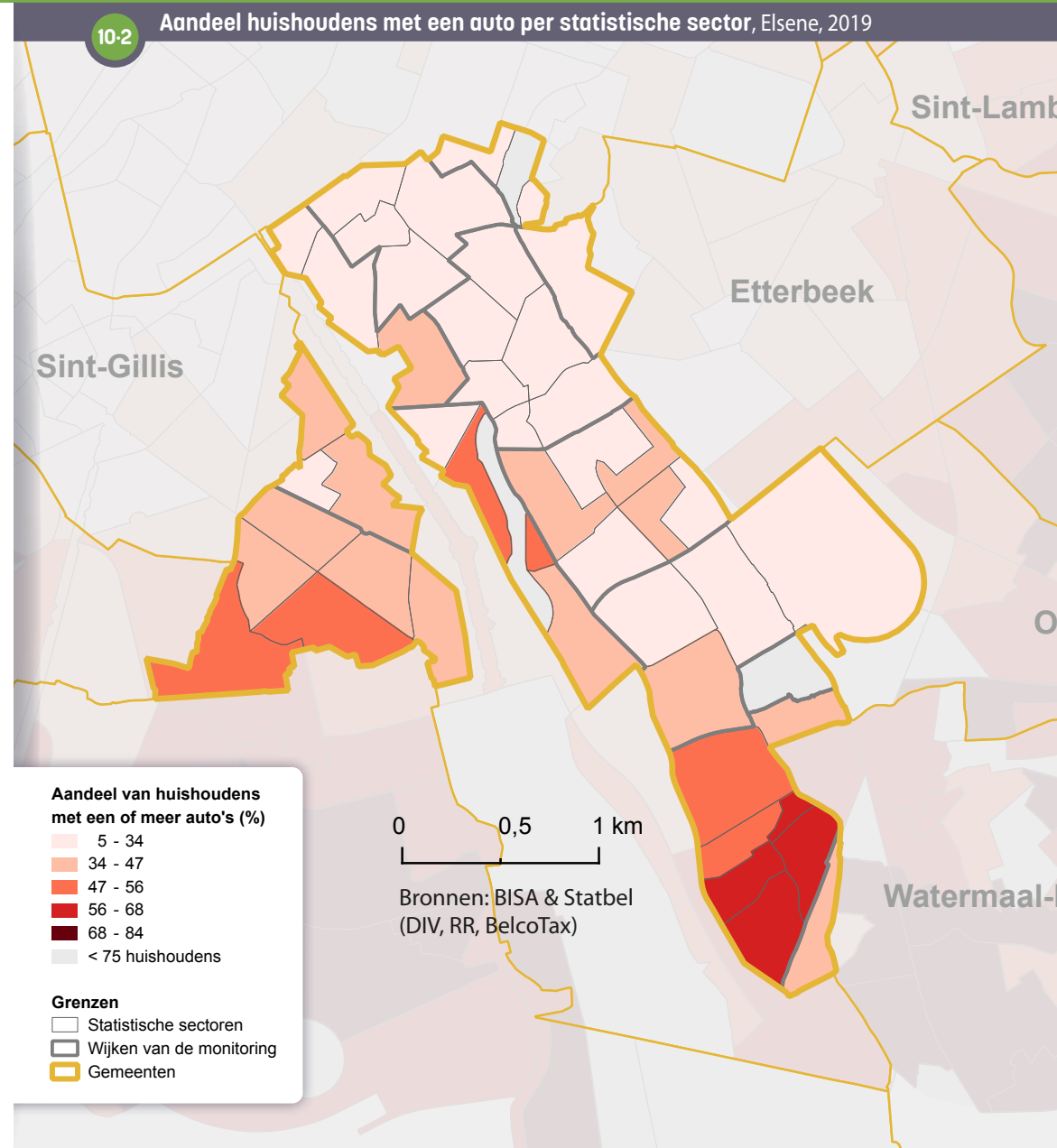
In Elsene heeft 64 % van de huishoudens geen auto, wat veel meer is dan in het Gewest (52 %). 29 % van de huishoudens heeft één auto (tegenover 38 % in het Gewest) en 7 % heeft er twee of meer (tegenover 10 % in het Gewest) **10-1**.

10-1 Autobezit van de huishoudens, 2019				
			Elsene	Brussels Gewest
Aandeel van huishoudens met:	0 auto's	%	64,2	52,3
	1 auto	%	29,1	37,7
	2 auto's of meer	%	6,7	10,0
Auto's per huishouden		graad	0,4	0,6
Aandeel huishoudens met een bedrijfswagen		%	8,5	7,7

Bronnen: Statbel, berekeningen BISA

Het aandeel van de gemotoriseerde gezinnen varieert ook binnen de gemeente **10-2**. De motoriseringsgraad is het laagst in het noorden en noordoosten, meer bepaald in de [wijken](#) Matonge en Flagey-Malibran en in de Universiteitswijk.

29 Zie BISA (2019).

Hogere percentages zijn te vinden in de wijk Vijvers van Elsene, de wijk Brugmann-Lepoutre en vooral in de wijk Boondaal in het zuiden van de gemeente.

Het aandeel huishoudens met een bedrijfswagen is iets groter in Elsene dan in het Gewest (9 % tegenover 8 %) ¹⁰⁻¹. Sint-Pieters-Woluwe heeft het grootste aandeel huishoudens met een bedrijfswagen (16 %). Het is het kleinst in Sint-Joost-ten-Node (2,6 %).

Dat houdt voornamelijk verband met de hogere [werkgelegenheidsgraad](#) en de kenmerken van de banen van de inwoners van Elsene. In België neemt de waarschijnlijkheid om over een bedrijfswagen te beschikken toe met het salarisniveau van de werknemer; 64 % van de bestbetaalde werknemers (bovenste deciel³⁰) heeft een bedrijfswagen, wat veel minder het geval is voor de minder betaalde werknemers (May *et al.*, 2019).

Deelauto's

De eerste deelauto's van Cambio werden in 2003 in dienst genomen. In het algemeen is het aanbod van Cambio (gemeten door het aantal standplaatsen) tot 2017 aanzienlijk gestegen en sindsdien relatief stabiel gebleven (Parking.Brussels 2020). Het aanbod is ongelijk verdeeld over het Gewest en is geconcentreerd in het centrum en in de gemeenten van de [eerste kroon](#), vooral in het oosten.

Elsene is de best voorziene gemeente als het gaat om het aanbod van Cambio-auto's. In 2021 telde Elsene 80 standplaatsen, een per 1.094 inwoners, tegenover een per 1.886 inwoners voor het Gewest in zijn geheel. Anderlecht, de minst voorziene gemeente, telt slechts 1 standplaats voor 7.172 inwoners ¹⁰⁻³.

In de loop van 2021 werd elke deelauto gemiddeld 342 keer gereserveerd in Elsene, tegenover gemiddeld 439 keer in het Gewest.

		Vraag en aanbod van Cambio-deelauto's, 2021		
		Elsene (min. in termen van inwoners/ standpl.)	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Anderlecht (max. in termen van inwoners/ standpl.)
Aanbod / Standplaatsen	Standplaatsen	80	647	17
	Inwoners per standplaats	1.094	1.886	7.172
Vraag / Reserveringen	Reserveringen	27.350	284.252	7.502
	Reserveringen per standplaats	342	439	441

Bron: parking.brussels

30 De 10 % bestbetaalde loontrekkenden.

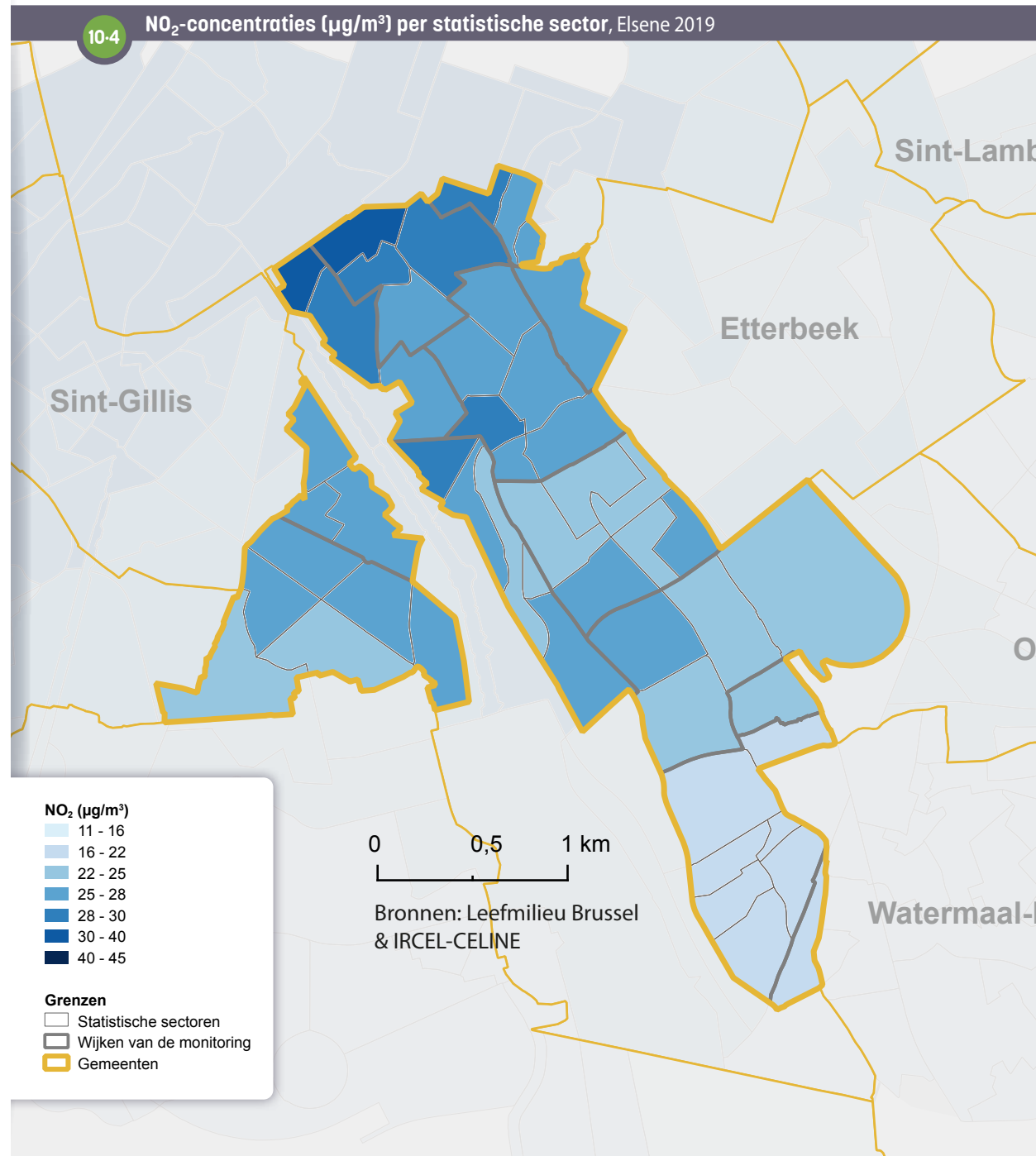
10.2. MILIEU

Luchtverontreiniging

Stikstofdioxide (NO₂) is een gas dat schadelijk is voor de menselijke gezondheid. In het Brussels Gewest is naar schatting ongeveer 4,71 % van de overlijdens toe te schrijven aan NO₂-vervuiling, d.w.z. bijna 400 sterfgevallen per jaar (Andrieu *et al.*, 2020). De belangrijkste bronnen van de verontreiniging van de buitenlucht (alle verontreinigende stoffen samen) zijn wegverkeer, verwarming van gebouwen, energieproductie en afvalverbranding. Specifiek voor NO₂ wordt geschat dat 44 % van de concentraties in het Brussels Gewest verband houdt met het wegverkeer en dat 45 % te wijten is aan een bijdrage van buiten het Gewest (Leefmilieu Brussel, 2022).

In het Brussels Gewest liggen in 2021 de [gemiddelde jaarlijkse NO₂-concentraties](#) die in de verschillende meetstations voor de luchtkwaliteit werden geregistreerd, onder de richtwaarden van de EU (40 µg/m³), maar systematisch boven de drempel die sinds 2021 door de WGO wordt aanbevolen (10 µg/m³) (Leefmilieu Brussel 2022).

De NO₂-concentraties zijn ongelijk verdeeld in het Brussels Gewest, waarbij sommige sectoren tot vier keer meer vervuild zijn dan andere (Andrieu *et al.*, 2020). In Elsene zijn de verschillen tussen de sectoren vrij uitgesproken, met een noord-zuid gradiënt. De hoogste concentraties zijn te vinden in het noorden en nemen geleidelijk af in zuidelijke richting. De hoogste concentraties worden geregistreerd in de [sectoren Naamsepoort en Anglicaanse Kerk](#), op de grens tussen Elsene en de Stad Brussel. Ook de sectoren Gachard en Flagey zijn blootgesteld aan een aanzienlijke NO₂-concentratie ¹⁰⁻⁴.

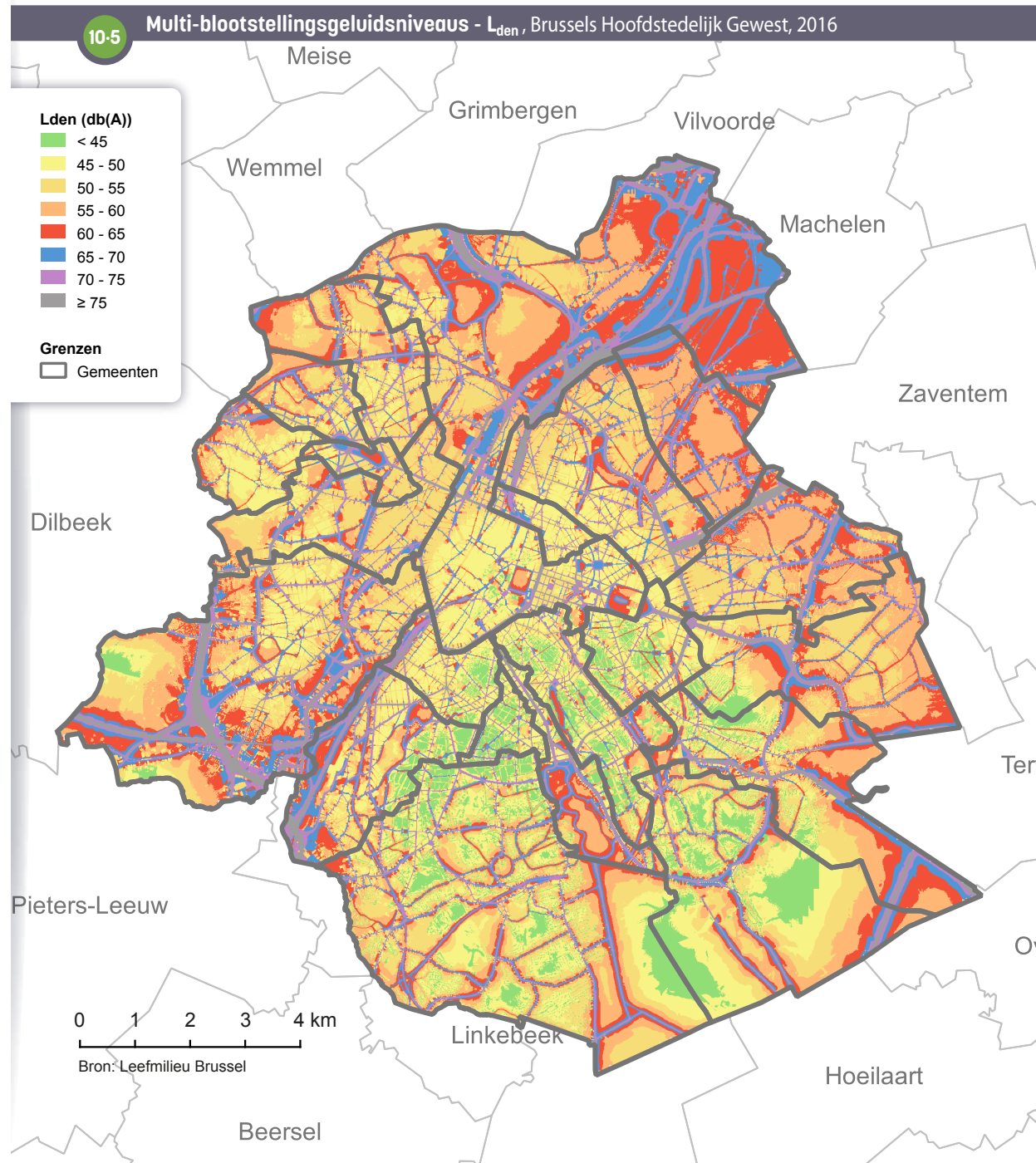
Geluidshinder

Geluidshinder heeft diverse effecten: er zijn auditieve effecten (gehoorverlies, oorsuizen enz.) en niet-auditieve effecten (slaapstoornissen, hart- en vaatziekten, laag geboortegewicht en vroeggeboorte, cognitieve stoornissen bij kinderen, impact op de mentale gezondheid enz.). Men schat dat "het omgevingslawaai van het wegvervoer alleen al in het Brussels Gewest verantwoordelijk is voor het verlies van meer dan 10.103 gezonde levensjaren per jaar" (Andrieu et al., 2020).

In het Brussels Gewest wordt ongeveer 70% van de bevolking blootgesteld aan geluidsniveaus van het wegverkeer die de richtwaarden van de WGO (53 decibel - dB) overschrijden (idem).

De kaart van de geluidsniveaus **10-5** is samengesteld rekening houdend met de geschatte combinatie van het geluid van verschillende transportmodi (weg, lucht en spoor). Het betreft de gemiddelde toestand op 24 uur. Deze kaart houdt geen rekening met lawaai dat kan gelinkt worden aan bijvoorbeeld de bevolkingsdichtheid, buurtlawaai of de aanwezigheid van cafés/bars.

De weg- en spoorinfrastructuren verklaren de verdeling van de geschatte geluidshinder in de gemeente. Het geluidsniveau in de gebieden nabij de stations (Mouterij, Etterbeek en Boondaal) en de omgeving van het Flageyplein tot de grens met Etterbeek (inclusief de Kroonlaan en de Troonstraat) is iets hoger. De Campus de la Plaine, omgeven door de Pleinlaan en de Triomflaan en grenzend aan de spoorlijn, wordt blootgesteld aan lawaai van zowel weg- als spoorwegverkeer.

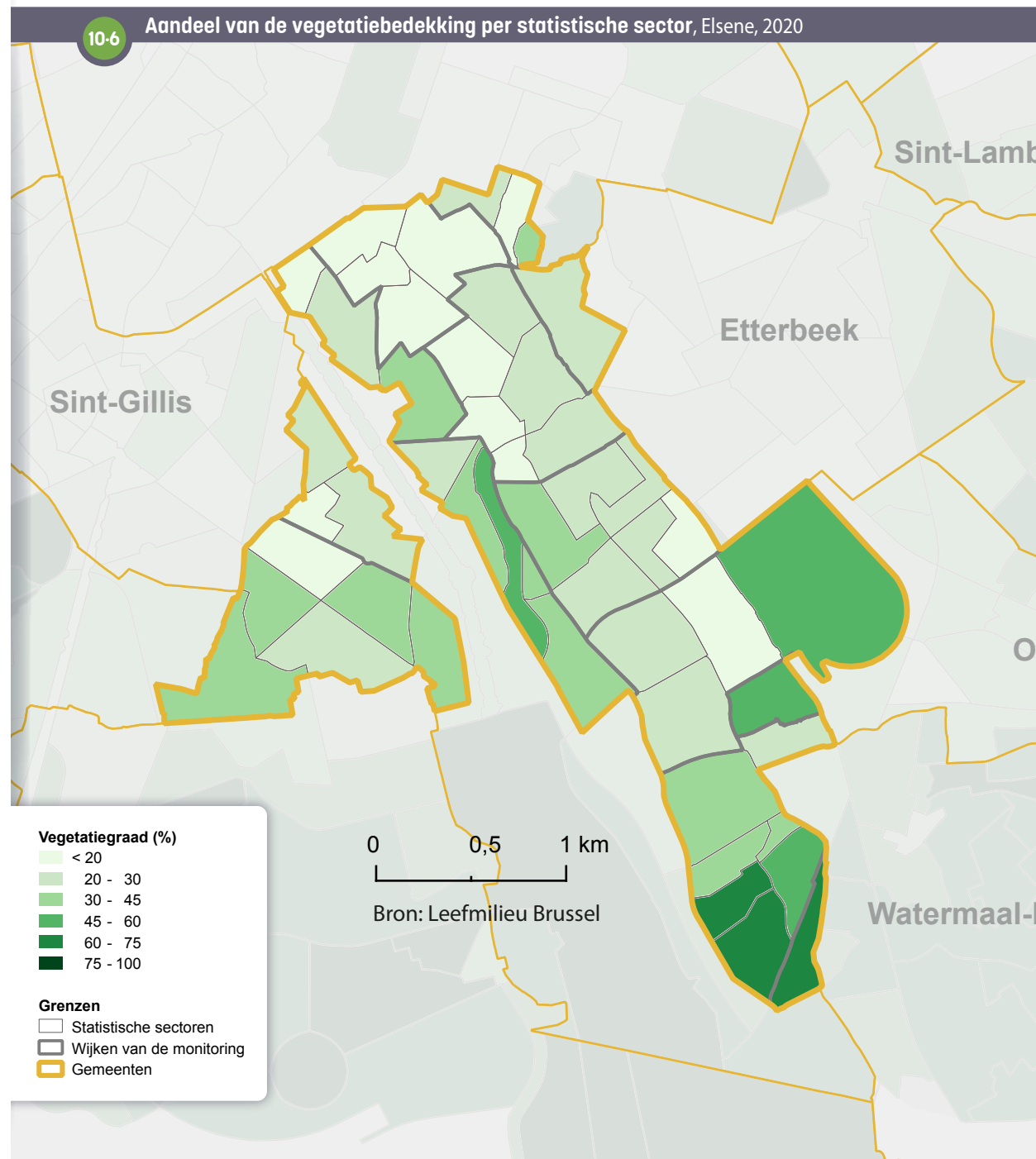

Groene ruimten

Naast hun rol in het behoud van fauna en flora zijn groene ruimten ook elementen die de levenskwaliteit en de gezondheid ten goede komen. De aanwezigheid van groene ruimten wordt in verband gebracht met een beter humeur, een beter concentratievermogen en minder stress. Minder direct helpt de aanwezigheid van groene ruimten ook om lichaamsbeweging aan te moedigen, de luchtkwaliteit te verbeteren, de blootstelling aan lawaai en hitte te verminderen en daardoor het risico op het ontwikkelen van bepaalde ziekten te verlagen (Andrieu *et al.*, 2020). Naast deze effecten op de gezondheid zijn groene ruimten ook ontmoetingsplaatsen die de sociale cohesie kunnen verbeteren.

Elsene blijkt duidelijk een *minder groene* gemeente te zijn in vergelijking met het Gewest in zijn geheel (met inbegrip van een deel van het Zoniënwoud): 32 % van het gemeentelijk grondgebied is bedekt met begroeiing (tegenover 52 % in het Gewest) en 21 % is bedekt met bomen (tegenover 33 % in het Gewest) ¹⁰⁻⁷. Elsene is een van de gemeenten in het Gewest met het laagste percentage begroeiing.

Vooraf in het noorden en het noordoosten van de gemeente is er bijzonder weinig vegetatiebedekking. Op de kaart komen de groenere gebieden overeen met de Vijvers van Elsene, de Campus de la Plaine, de Begraafplaats van Elsene en de [wijk Boondaal](#) in het zuiden van de gemeente ¹⁰⁻⁶.

In Elsene bestaat slechts 5 % van het grondgebied uit voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten, tegenover 19 % in het Gewest. Daarnaast wordt 38 % van het grondgebied beschouwd als gebied zonder openbaar toegankelijke groene en recreatieve ruimten (tegenover 27 % in het Gewest [10-7](#)).

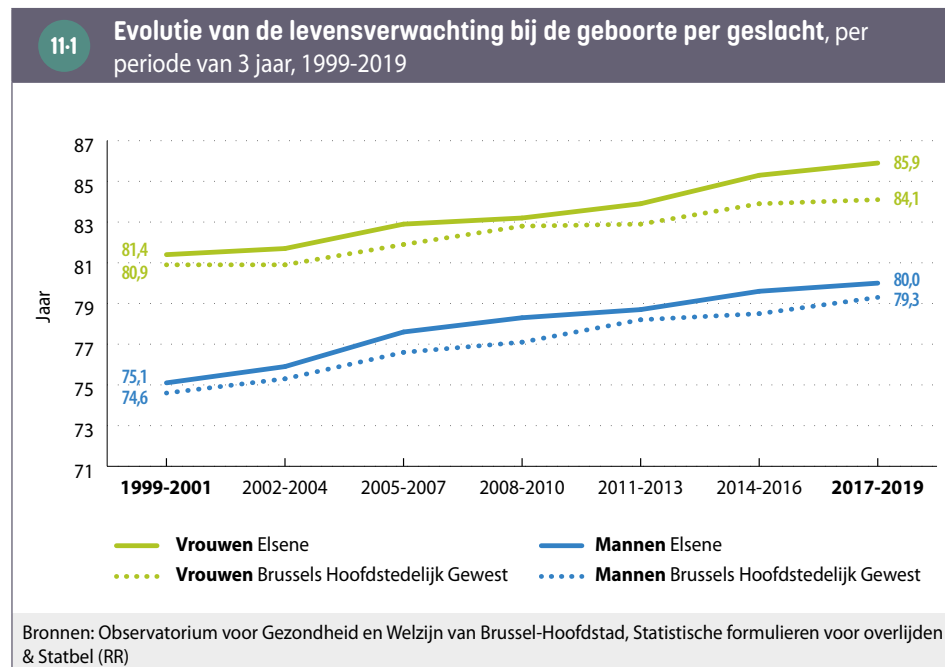
10-7 Kenmerken van de groene ruimten			
	Referentie-jaar	Elsene	Brussels Gewest
Oppervlakte van de vegetatiebedekking (km ²)	2020	2,1	85,0
Oppervlakte van de boombedekking (km ²)		1,4	53,6
Aandeel van het grondgebied met vegetatiebedekking (%)		32	52
Aandeel van het grondgebied met boombedekking (%)		21	33
Oppervlakte van voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (km ²)	2021	0,3	30,2
Oppervlakte van het grondgebied waar er een gebrek is aan voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (km ²)		2,5	43,7
Aandeel van het grondgebied met voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (%)		5	19
Aandeel van het grondgebied waar er een gebrek is aan voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (%)		38	27
Dichtheid van voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten per inwoner (m ² /inw)		4	25
Bronnen: Leefmilieu Brussel, Statbel; berekeningen Leefmilieu Brussel & BISA			

11. GEZONDHEID

11.1. LEVENSV ERWACHTING EN MORTALITEIT

Levensverwachting

De **levensverwachting** bij de geboorte ligt in Elsene hoger dan in het Brussels Gewest in de periode 2017-2019. De levensverwachting bij de geboorte, berekend over de periode 2017-2019, bedraagt 85,9 jaar voor vrouwen en 80 jaar voor mannen in Elsene, tegenover respectievelijk 84,1 jaar en 79,3 jaar in het Gewest est **11-1**. Tussen 1999 en 2019 nam de levensverwachting bij de geboorte iets meer toe bij mannen dan bij vrouwen, zowel in Elsene als in het Brussels Gewest.

De hogere levensverwachting in Elsene kan worden verklaard door de gemiddeld iets gunstigere socio-economische situatie van de bewoners in vergelijking met het gewestelijke gemiddelde. In Elsene ligt het mediane inkomen iets hoger dan in het gewest, waarbij er weliswaar grote sociale ongelijkheden zijn binnen de gemeente. Socio-economische status en gezondheid zijn nauw met elkaar verbonden. Enerzijds door de (on)gunstigere levensomstandigheden (huisvesting, werksituatie, toegang tot gezonde voeding, (geen) armoedestress ...) en anderzijds door een verschillende toegang tot gezondheidszorgen³¹.

Vroegtijdig overlijden (voor 75 jaar)

In Elsene bedraagt het vroegtijdig sterftcijfer (voor 75 jaar), gestandaardiseerd voor leeftijd, 432 per 100.000 mannen en 236 per 100.000 vrouwen voor de periode 2010-2019 **11-2**. Deze cijfers zijn lager dan in het Brussels Gewest (488 per 100.000 mannen en 272 per 100.000 vrouwen), wat mede de hogere levensverwachting in de gemeente verklaart.

Het gestandaardiseerd vroegtijdig sterftcijfer in Elsene is ook aanzienlijk gedaald in vergelijking met het voorgaande decennium, zowel voor mannen als voor vrouwen. In de periode tussen 2000 en 2009, bedroeg het gestandaardiseerd vroegtijdig sterftcijfer in Elsene 574 op 100.000 mannen en 310 op 100.000 vrouwen in die periode.

Tabel **11-2** geeft een overzicht van de belangrijkste oorzaken van vroegtijdige sterfte. In Elsene zijn de drie belangrijkste oorzaken voor mannen, kanker aan het ademhalingsstelsel (strottenhoofd, luchtpijp, longen of bronchiën), **ischemische hartziekten** en zelfmoord. Voor vrouwen is dit kanker aan het ademhalingsstelsel, borstkanker en zelfmoord. De belangrijkste doodsoorzaken zouden anders zijn indien men personen van 75 jaar of ouder ook in beschouwing neemt. Longontstekingen, dementie en Alzheimer zijn bijvoorbeeld belangrijke doodsoorzaken bij de oudere inwoners van 75 jaar of ouder van het Brussels Gewest.

31 Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2019).

11-2

Vroegtijdige sterftcijfers (<75 jaar) voor de belangrijkste vroegtijdige doodsoorzaken, per geslacht, 2010-2019

	MANNEN			VROUWEN		
	Aantal sterfgevallen Elsene	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Elsene (/100.000)	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Brussel Gewest (/100.000)	Aantal sterfgevallen Elsene	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Elsene (/100.000)	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Brussel Gewest (/100.000)
Alle doodsoorzaken	1120	431,8	487,8	654	235,8	272,2
Kanker aan strottenhoofd, luchtpijp, longen en bronchiën	105	44,3	55,8	63	23,4	25,3
Ischemische hartziekten	95	40,8	43,0	31	12,3	13,0
Zelfmoord (2)	60	16,8	16,3	35	9,1	7,6
Chronische aandoeningen van de onderste luchtwegen (inclusief bronchitis, astma, emfyseem)	44	20,1	23,5	27	11,1	14,0
Borstkanker	-	-	0,3	59	20,6	24,1
Cerebrovasculaire aandoeningen	31	12,5	20,9	27	10,7	11,4
Chronische leveraandoeningen	36	13,7	16,8	19	6,5	7,6
Kanker aan lymfatisch weefsel	30	12,2	12,4	19	7,2	6,9
Pancreaskanker	25	10,7	11,4	17	6,6	7,6
Valongelukken	26	9,5	6,5	13	4,3	3,3
Kanker van de dikke darm	25	10,6	10,8	10	3,9	6,5

Bronnen: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Statistische formulieren voor overlijden & Statbel (RR)

(1) Directe standaardisatie waarbij de Europese referentiepopulatie van 2013 werd gehanteerd.

(2) Het aantal sterfgevallen door zelfmoord kan onderschat worden: een aantal zelfdodingen wordt geregistreerd als gebeurtenis waarvan niet duidelijk is of deze al dan niet opzettelijk is.

- Gerangschikt op basis van het totaal (mannen en vrouwen) aantal sterfgevallen per doodsoorzaak.
- Enkel de doodsoorzaken die minstens 10 overlijdens tellen voor een van beide geslachten, zijn opgenomen in deze tabel. Indien er minder dan 10 gevallen zijn, worden de gestandaardiseerde sterftcijfers niet weergegeven.

Zowel bij mannen als bij vrouwen en voor de meeste doodsoorzaken overlijden er in Elsene relatief minder personen vroegtijdig dan in vergelijking met het ganse Gewest. Verschillen tussen gemeenten in [levensverwachting](#) en vroegtijdige sterfte zijn gelinkt aan de socio-economische situatie van de inwoners. Sociale ongelijkheden in gezondheid komen voor op alle leeftijden en worden vastgesteld voor de meeste gezondheidsproblemen³².

Bij de mannen in Elsene komt kanker aan het ademhalingsstelsel minder vaak voor dan gemiddeld in het Gewest, wat deels verklaard kan worden doordat inwoners er waarschijnlijk minder vaak roken (er bestaat een negatief verband tussen opleidingsniveau en het roken van tabak). Bij de vrouwen in Elsene komt borstkanker als vroegtijdige doodsoorzaak wat minder vaak voor dan gemiddeld in het gewest, maar het blijft wel de tweede belangrijkste doodsoorzaak voor vrouwen in Elsene in termen van absolute cijfers.

De algemene trend van de lagere oorzaaksspecifieke cijfers van vroegtijdige sterfte in Elsene wordt wel doorbroken door de cijfers voor zelfmoord en overlijdens te wijten aan een valongeluk. Specifieke preventiecampagnes voor deze problematieken kunnen helpen om deze cijfers naar beneden te krijgen.

³² Voor meer informatie over sociale ongelijkheden in gezondheid in Brussel, zie: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2019)

Mortinaliteit en infantiele sterfte

Voor de vijfjarige periode van 2015 tot 2019 verschilt de **mortinaliteit** en de **infantiele sterfte** in Elsene niet veel van deze in het Gewest **11-3**.

11-3 Mortinaliteit en infantiele sterfte, 2015-2019			
	Elsene (1)		Brussels Gewest (2)
	Totaal aantal sterfgevallen	Per 1.000	Per 1.000
Mortinaliteit (op het aantal levend- en doodgeborenen)	38	6,4	6,2
Infantiele sterfte (op het aantal levendgeborenen)	19	3,2	3,5

Bronnen: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, [Statistische formulieren voor geboorten en overlijden](#)
(1)/(2) Het betreft de geboorten waarbij de gebruikelijke verblijfplaats van de moeder in (1) Elsene / (2) het Brussels Gewest is.

11.2. ALGEMENE GEZONDHEIDSTOESTAND

Op basis van administratieve gegevens en terugbetalingsgegevens van zorg- en medicatiegebruik van het Intermutualistisch Agentschap (IMA)³³ kunnen we de prevalentie van een aantal aandoeningen en het (preventief) zorggebruik (zie deel 11.3) inschatten. Het is belangrijk om te onthouden dat deze gegevens beschikbaar zijn voor iedereen die recht heeft op en in orde is met de verplichte ziekteverzekering in België (hierna “rechthebbenden”), en dit dus niet de volledige officiële bevolking in het rijksregister betreft³⁴. Bovendien wordt een aandoening enkel geïdentificeerd indien mensen naar de dokter gaan voor een diagnose en/of de nodige medicatie (kunnen) kopen, wat kan leiden tot een onderschatting van bepaalde aandoeningen (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn, 2019).

33 Het IMA brengt de informatie bijeen van alle terugbetalingen van zorg door de zeven ziekenfondsen in België.

34 In het Brussels Gewest komt de populatie rechthebbenden op de verplichte ziekteverzekering, voor 91,6 % overeen met de populatie op basis van het Rijksregister. Dit is minder dan voor het ganse land (98 %) (Atlas IMA, 2021). Het verschil tussen beide gegevensbronnen heeft onder meer te maken met de referentieperiode die wordt gebruikt, het aandeel internationale werknemers met een private verzekering, het aandeel vreemdelingen en het aandeel personen dat niet in orde is met de verplichte ziekteverzekering. Voor meer details zie <https://atlas.ima-aim.be/databanken/?rw=1&lang=nl>. Ook personen die niet tot de officiële bevolking worden gerekend vallen buiten de analyses, aangezien ze niet aangesloten zijn bij de verplichte ziekteverzekering (studenten die niet in een van de Brusselse gemeenten gedomicilieerd zijn, asielzoekers, vreemdelingen in een onregelmatige verblijfssituatie, diplomaten en hun gezinsleden, enz.).

Chronische ziekten

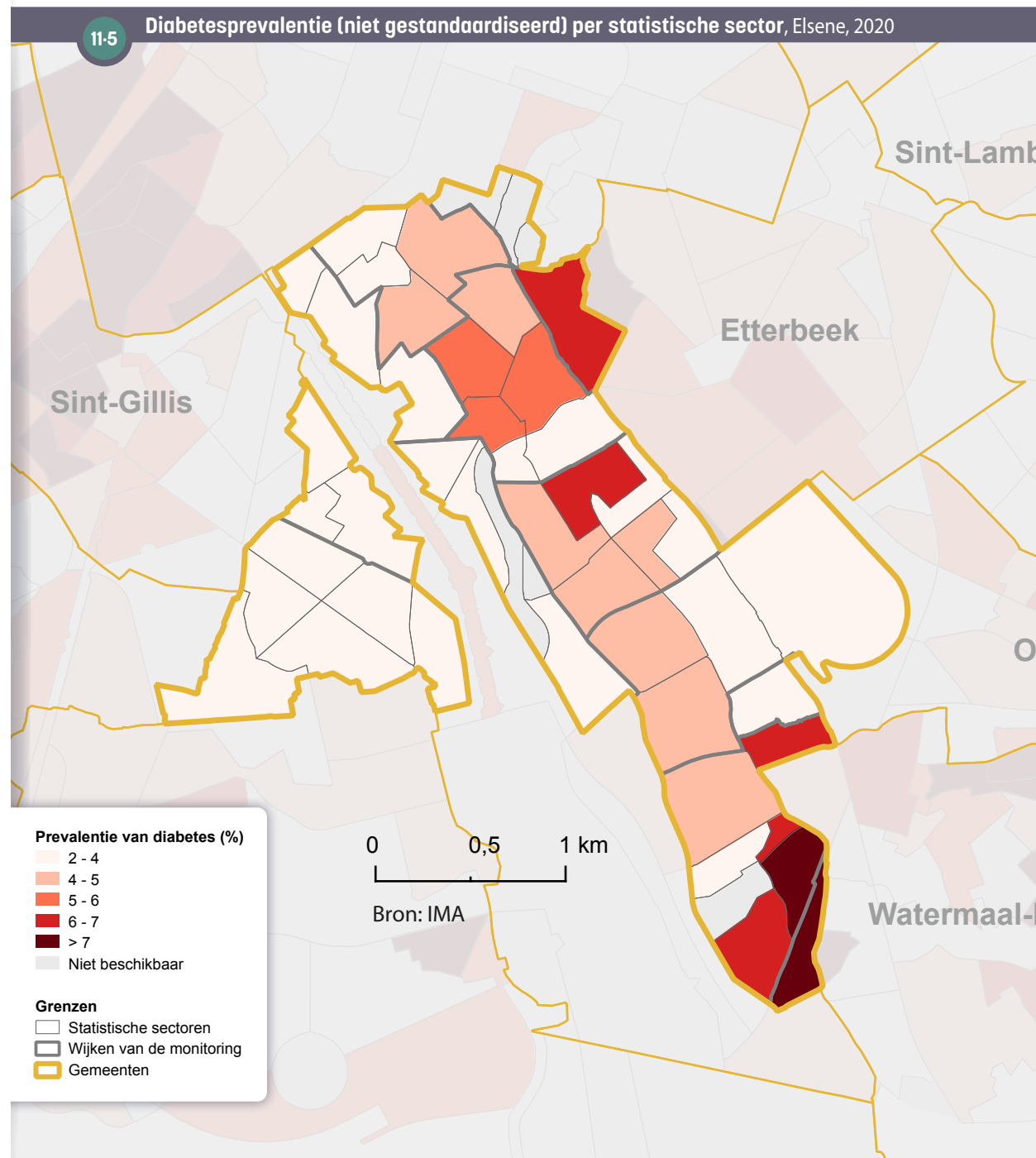
In Elsene wordt geschat dat 4,1 % van de rechthebbenden diabetes heeft, 0,8 % een hartaandoening en 6,2 % van de rechthebbenden die 50-plus zijn, een chronisch obstructief longlijden (COPD) (ongestandaardiseerde prevalenties). Na **standaardisatie** voor leeftijd zien we dat deze chronische ziekten minder vaak voorkomen in Elsene in vergelijking met het Gewest **11-4**. Vooral diabetes komt duidelijk minder vaak voor in Elsene. De ongestandaardiseerde prevalentie is er het laagst van alle gemeenten in het Brussels Gewest. Dit is te verklaren doordat de bevolking relatief jong is in combinatie met een gemiddeld gunstiger socio-economische profiel.

11-4 De prevalentie van een aantal chronische ziekten, 2020			
	Ongestandaardiseerd cijfer Elsene (per 100.000)	Gestandaardiseerd (1) cijfer Elsene (per 100.000)	Gestandaardiseerd (1) cijfer Brussels Gewest (per 100.000)
Diabetes (2)	4.100	5.570,8	7.777,1
Hartaandoeningen (3)	764,2	1.075,3	1.244,6
Chronisch obstructief longlijden (COPD) bij 50-plussers (4)	6.205,2	8.949,9	9.258,4

Bron: IMA
(1) Directe **standaardisatie** voor leeftijd waarbij de Europese referentiepopulatie van 2013 werd gehanteerd.
(2) We bekijken hier de terugbetaalde medicatie voor diabetes. Diabetes kan ook optreden tijdens de zwangerschap. Aangezien het hier om een tijdelijk fenomeen gaat, en dus niet om een chronische aandoening, wordt zwangerschapsdiabetes hier buiten beschouwing gelaten. Belangrijk is om in het achterhoofd te houden dat diabetes vaak niet wordt gediagnosticeerd (Van der Heyden *et al.*, 2019). Voor de methodologische details m.b.t. de indicator, zie Avalosse *et al.* (2019).
(3) We bekijken hier een groep medicijnen die typisch worden gebruikt voor hartdecompensatie, angina pectoris en hartritmestoornissen. Dit komt niet overeen met alle cardiovasculaire ziekten, maar het gebruik van deze medicatie is een goede indicator voor een hartaandoening (zie Avalosse *et al.*, 2019).
(4) We bekijken hier specifiek de medicijnen voor de behandeling van chronisch obstructief longlijden (COPD) (zie Avalosse *et al.*, 2019). Chronisch obstructief longlijden (COPD) is een ernstige en veel voorkomende longziekte, waarbij er een progressieve obstructie van de luchtwegen plaatsvindt. (Bij deze indicator worden al de prevalenties uitgedrukt per 100.000 rechthebbenden van de ziekteverzekering van 50 jaar en ouder).

Diabetes komt niet in elke **wijk** in Elsene evenveel voor **11-5**. De prevalentie is doorgaans lager in de meer welstellende wijken rond de Louizalaan en in de universitaire wijken rond de VUB en de ULB waar de bevolking doorgaans jonger is. Diabetes komt daarentegen vaker voor in de **sectoren** Hospitalen en Graystraat, en in de sectoren van sociale woningen Gemeentelijk Stadion en Louis Ernottestraat, waar het socio-economisch niveau van de inwoners net wat lager is, en in de zuidelijke sectoren (Woud, Wijnstokstraat en Schoolgat), waar het aantal inwoners van 65 jaar en ouder hoger is.

Overigens heeft 8 % van de rechthebbenden in Elsene het statuut van chronisch zieke bij de verplichte ziekteverzekering³⁵. Na standaardisatie voor leeftijd, ligt dit aandeel in Elsene (10 %) iets lager dan in het Gewest (11 %). Echter, dit cijfer wordt niet alleen bepaald door de prevalentie van chronische ziekten, maar eveneens door de hoogte van de hiermee samenhangende kosten en door de mogelijkheden die mensen hebben om dit statuut te bekomen³⁶.

³⁵ Voor meer info over het “statuut chronisch aandoening”, zie de website van het RIZIV: www.riziv.fgov.be.

³⁶ Het verkrijgen van het “statuut chronisch aandoening” is verbonden aan allerlei voorwaarden. Zo moeten er bijvoorbeeld gedurende 2 jaar elk trimester genoeg terugbetalingen zijn geweest om in aanmerking te komen voor het statuut. Volgens een studie van het IMA (Rygaert *et al.*, 2021), geeft de indicator ons enkel een beeld over “het aantal personen met hoge en langdurige uitgaven”. Er bestaan verder nog allerlei administratieve en andere drempels bij het opnemen van bepaalde rechten, zoals ook bij dit statuut het geval zou kunnen zijn (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn, 2017). Het is dus erg waarschijnlijk dat dit statuut het aantal chronisch zieken onderschat (zowel deze met hoge als lage gezondheidsuitgaven).

Kankerincidentie

Longkanker, colorectale kanker, borstkanker (bij vrouwen) en prostaatkanker (bij mannen) zijn, exclusief niet-melanoom huidkanker, de vaakst voorkomende kankers in het Brussels Gewest **11-6**. In vergelijking met het Gewest, ligt de [gestandaardiseerde incidentie](#) van colorectale kanker bij vrouwen in Elsene wat lager voor de periode 2016-2019. Voor mannen, komt longkanker wat minder vaak voor in Elsene, en prostaatkanker komt er wat vaker voor.

Ook niet-melanoom huidkankers komen veel voor. In Elsene wordt geschat dat deze voorkomen bij 53 op de 100.000 mannen en bij 54 op de 100.000 vrouwen. Bij mannen is dit dus ongeveer zo vaak (bruto incidentie) als colorectale kanker en longkanker, bij vrouwen nog iets vaker³⁷.

11-6 Bruto en gestandaardiseerde incidentiecijfers voor longkanker, colorectale kanker, prostaatkanker (bij mannen) en borstkanker (bij vrouwen) (1), per geslacht, 2016-2019			
	Bruto incidentiecijfer Elsene (per 100.000)	Gestandaardiseerd (2) incidentiecijfer Elsene (per 100.000)	Gestandaardiseerd (2) incidentiecijfer Gewest (per 100.000)
Mannen			
Prostaat	98,5	188,2	165,5
Colorectaal	55,2	97,2	86,5
Longen-bronchiën	51,0	92,8	106,6
Vrouwen			
Borst	151,2	196,7	185,2
Longen-bronchiën	36,8	52,1	50,5
Colorectaal	31,1	43,5	58,4

Bron: Stichting Kankerregister

(1) De top 3 van meest voorkomende kankers werd bepaald op regionaal niveau en dit op basis van het absoluut aantal gevallen. Hier worden de cijfers voor deze top-3 gepresenteerd voor Elsene. Niet-melanoom huidkankers worden buiten beschouwing gelaten aangezien de registratie van deze kankers, waarvan de grote meerderheid niet levensbedreigend is, niet volledig en niet goed geharmoniseerd is. Cijfers moeten dus voorzichtig worden geïnterpreteerd (Stichting Kankerregister, 2022).

(2) Directe standaardisatie voor leeftijd waarbij de Europese referentiepopulatie van 2013 werd gehanteerd. De Stichting Kankerregister heeft eveneens voor deze kankers de [gestandaardiseerde incidentieratio](#) (SIR-Standardised Incidence Ratio) en hun betrouwbaarheidsintervallen (95 %) berekend, alsook de betrouwbaarheidsintervallen van de gestandaardiseerde incidentiecijfers. Deze cijfers kunnen worden teruggevonden in de woordenlijst.

37 Zie nota 1 van Tabel 11-6.

11.3. PREVENTIE

Door preventieve gezondheidszorg kunnen bepaalde gezondheidsproblemen voorkomen of in een vroeg stadium behandeld worden, met een betere uitkomst tot gevolg.

Internationaal wordt aanbevolen om een systematische screening te organiseren voor darmkanker en, bij vrouwen, voor borst- en baarmoederhalskanker. Een georganiseerd screeningsprogramma voor borstkanker ("mammotest") voor vrouwen van 50 tot 69 jaar loopt in het Brussels Gewest sinds juni 2002. Een pilootproject voor de opsporing van dikkerdarmkanker bij personen tussen 50 en 74 jaar is gestart in het Brussels Gewest eind oktober 2018³⁸. Voor baarmoederhalskanker is er evenwel in Brussel geen georganiseerd opsporingsprogramma. De deelnamecijfers aan de verschillende kankerscreenings liggen in Elsene heel dicht bij de cijfers voor het ganse Gewest **11-7**. De deelname is echter laag in vergelijking met andere regio's of internationale doelstellingen.

Slechts 28 % van de inwoners van Elsene gaat preventief naar de tandarts. Hoewel dit zo goed als overeenkomst met het gemiddelde voor het Gewest (27 %), blijft dit bijzonder laag aangezien het voor iedereen aangeraden wordt jaarlijks op controle te gaan. De helft van de 65-plussers die thuis wonen werden gevaccineerd tegen de griep in 2020 in Elsene. Dit ligt eveneens dicht bij het cijfer van het Gewest.

11-7 Kankerscreening, preventieve mondzorg en griepvaccinatie, 2018-2021		Elsene	Brussels Gewest
Opsporing van borstkanker (vrouwen 50-69 jaar)	Mammotest (periode 2018-2019)	7,8 %	10,4 %
	Mammotest en/of mammografie (periode 2018-2019)	52,0 %	51,0 %
Opsporing van darmkanker (50-74 jaar)	Colotest (2021) (1)	15,5 % (♂) - 15,7 % (♀)	17,4 % (♂) - 16,7 % (♀)
Opsporing van baarmoederhalskanker (vrouwen 25-64 jaar)	Uitstrijkje (periode 2017-2019)	45,5 %	44,9 %
Preventieve mondzorg	Minstens 2 preventieve contacten met de tandarts (periode 2018-2020) (2)	28,1 %	27,3 %
Griepvaccinatie (65-plussers thuiswonend)	2020 (3)	49,9 %	52,2 %

Bronnen: IMA, Bruprev, Statbel (RR) ; berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

(1) De dekkingsgraad van de screening naar colorectale kanker zou berekend moeten worden op een periode van 2 jaar, wat overeenkomt met de tijdspanne die nodig is om de volledige doelgroep uit te nodigen. Ze werd hier berekend op basis van een enkel jaar, het jaar 2021, gezien het project in een pilootfase gestart werd in 2018, en gezien de impact die de COVID-19-pandemie op het project heeft gehad.

(2) Aandeel rechthebbenden van de ziekteverzekering met minstens 2 preventieve contacten met de tandarts in 2 verschillende jaren binnen een periode van 3 kalenderjaren (jaar x, jaar x-1, jaar x-2).

(3) Aandeel rechthebbenden van de ziekteverzekering.

38 Op het moment van het schrijven, loopt het pilootproject nog tot eind 2023.

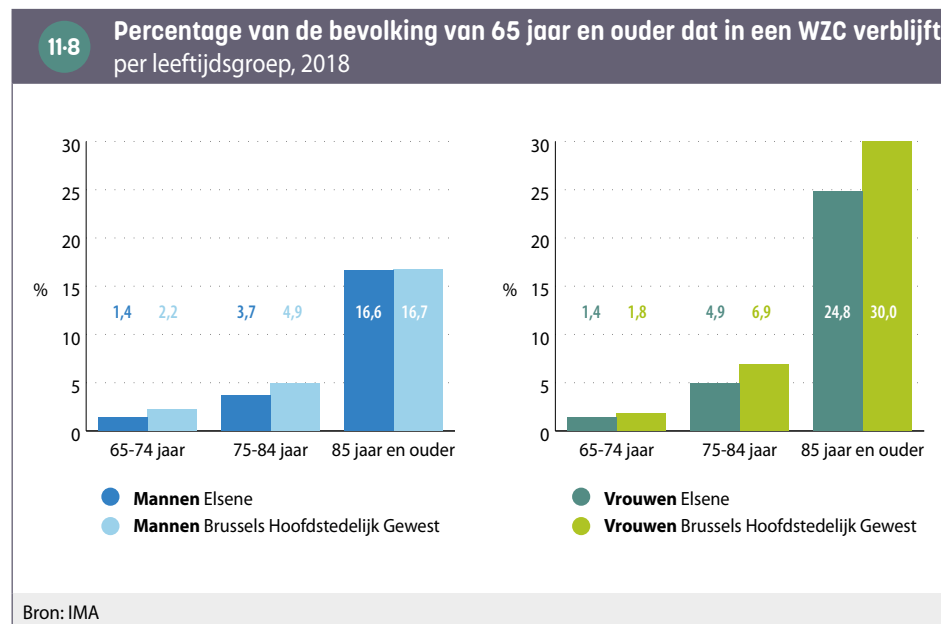
11.4. FOCUS OP DE OUDERE BEVOLKING

De bewoners van de woonzorgcentra

Op 1 januari 2022 telt Elsene 6 woonzorgcentra (WZC) op haar grondgebied, goed voor een totaal van 685 bedden (waarvan 259 RVT-bedden³⁹ voor zwaar zorgafhankelijke ouderen) (Iriscare, 2022). Dit betekent dat in theorie 7 % van de inwoners van Elsene ouder dan 65 jaar een plaats zou kunnen vinden in een woonzorgcentrum in de eigen gemeente. Dit cijfer ligt een beetje lager dan het gemiddelde van de 19 Brusselse gemeenten (8,9 %).

In 2018 verbleven 538 inwoners van Elsene van 65 jaar en ouder (392 vrouwen en 146 mannen) in een WZC, wat neerkomt op 5,9 % van deze leeftijdsgroep⁴⁰. Voor het hele Gewest is dit 7,7 %. Een groter deel van de vrouwelijke inwoners van Elsene woont in een WZC (7,4 % van alle vrouwelijke 65-plussers) in vergelijking met mannen (3,9 %). Voor het ganse Gewest is dit respectievelijk 9,5 % van alle vrouwelijke, en 5 % van de mannelijke 65-plussers. De hogere levensverwachting van vrouwen zorgt er enerzijds op zich al voor dat er relatief meer vrouwen dan mannen zijn in de hoogste leeftijdscategorieën, maar ook dat hierdoor statistisch gezien mannen in de laatste jaren van hun leven meer kans hebben om nog samen te wonen met hun vrouwelijke partner terwijl vrouwen hun mannelijke partner vaker overleven. Dit zorgt er voor dat bij het toenemen van de leeftijdsgebonden zorgnoden vrouwen vaker dan mannen geen beroep kunnen doen op hun nog inwonende partner en naar een woonzorgcentrum dienen te verhuizen.

Figuur 11-8 geeft een meer gedetailleerd beeld van de leeftijdsverdeling van de WZC-bewoners uit Elsene in 2018. Daaruit blijkt ook dat de relatieve ondervertegenwoordiging ten opzichte van het Gewest zich voor beide geslachten en alle leeftijdscategorieën aftekent, uitgezonderd bij de mannen van 85 jaar en ouder waarvan er in Elsene een even groot aandeel in een woonzorgcentrum verblijft als in het Gewest.

Het percentage WZC-bewoners uit Elsene dat recht heeft op een Verhoogde Tegemoetkoming (VT) bedraagt 41 % in 2018. In de totale bevolking van Elsene van 65 jaar en ouder is dat 31 %, wat betekent dat de rechthebbenden op een VT oververtegenwoordigd zijn in de WZC. Deze percentages liggen allebei dicht tegen deze voor het ganse Gewest waar ze respectievelijk 42 % en 33 % bedragen.

³⁹ De meeste WZC zijn erkend als Rust- en Verzorgingstehuis (RVT). Ze krijgen een hogere subsidie voor zwaar zorgbehoevende ouderen (RVT-bedden).

⁴⁰ Het betreft hier personen die in Elsene gedomicilieerd zijn en in een rusthuis verblijven dat zich al dan niet op het Elsense grondgebied bevindt. Het gaat dus niet om het aantal bewoners van de rusthuizen op het Elsense grondgebied, aangezien daar ook bewoners tussen zitten met een domicilie buiten Elsene. Hierbij dient nog vermeld dat de grote meerderheid van de WZC-bewoners gedomicilieerd zijn in het WZC.

GLOSSARIUM

Activiteitsgraad: De activiteitsgraad is het percentage van de beroepsbevolking in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar).

Administratieve en ondersteunende diensten (N): deze activiteitensector omvat administratieve diensten ten behoeve van kantoren en andere bedrijfsondersteunende activiteiten; diensten in verband met gebouwen, met name het schoonmaken van gebouwen; activiteiten met betrekking tot tewerkstelling, met name door uitzendbureaus, verhuuractiviteiten en onderzoeks- en beveiligingsactiviteiten. Voor meer informatie: <https://data.be/nl/nace>

Arme sikkel: zone van het Brussels Gewest waar al meerdere decennia een concentratie van de op economisch vlak meest kansarme bevolkingsgroepen woont. Deze bestaat uit de [wijken](#) in het noorden en het westen van de [eerste kroon](#). Deze wijken behoren tot de armste wijken van het Gewest, ze vormen een sikkel rond het stadscentrum, van Sint-Joost-ten-Node tot de lage gedeelten van Vorst.

Armoederisicogrens: in navolging van de andere landen van de Europese Unie gebruikt België een relatieve armoeddrempel om het aandeel van de bevolking te meten dat een armoederisico vertoont. Deze drempel werd vastgelegd op 60% van het nationaal mediaan equivalent beschikbaar inkomen van het huishouden. Op basis van de enquête EU-SILC 2021 (inkomens 2020) wordt deze drempel in België vastgelegd op 1287 euro per maand voor een alleenstaande persoon, 2059 euro per maand voor een alleenstaande ouder met twee kinderen en 2703 euro per maand voor een koppel met twee kinderen. Personen met een equivalent inkomen onder deze drempel worden beschouwd als risicolopend op armoede.

Beroepsbevolking: de beroepsbevolking van een grondgebied verwijst naar de inwoners van dit grondgebied die daadwerkelijk aanwezig zijn op de arbeidsmarkt, ongeacht of ze werken (tewerkgestelde bevolking op beroepsleeftijd) of werkloos zijn (niet-werkende werkzoekenden).

DASPA: het 'Dispositif d'Accueil et de Scolarisation des élèves Primo-Arrivants et Assimilés' is een onderwijsstructuur die binnen een school wordt opgezet. Het doel is de opvang, scholing en integratie van nieuwkomersleerlingen en gelijkgestelden in het reguliere onderwijs van het onderwijssysteem van de Franse Gemeenschap, vanaf het derde jaar van het kleuteronderwijs. Een DASPA is een tussenfase van maximaal 2 jaar waarin de leerling intensief Frans leert. Voor meer informatie: www.enseignement.be

Deeltijds Beroepssecundair Onderwijs (DBSO): Het deeltijds beroepssecundair onderwijs (dbso) is een systeem van leren en werken. In de praktijk besteden studenten 2 dagen per week les en 3 dagen in het bedrijf. Dit onderwijs wordt gegeven in een instelling genaamd CEFA (Centre d'Education et de Formation en Alternance), in de Franse Gemeenschap, of een CDO (Centrum voor Deeltijds Onderwijs), in de Vlaamse Gemeenschap.

Dekkingsgraad van de kinderopvang: aantal kinderopvangplaatsen in de gemeente in verhouding tot het aantal kinderen jonger dan drie jaar dat in de gemeente woont.

Detailhandel en overige diensten (G(45 & 47), R, S, T): deze activiteitensector omvat de detailhandel, met inbegrip van de reparatie van auto's en motorfietsen, de kunst-, amusements- en recreatiesector, 'overige diensten', waartoe met name de activiteiten van ledenorganisaties behoren, alsmede de activiteiten van huishoudens die huishoudelijk personeel in dienst hebben en niet-gedifferentieerde activiteiten van huishoudens als producenten van goederen en diensten voor eigen gebruik. Voor meer informatie: <https://data.be/nl/nace>

Dringende medische hulp (DMH): deze hulp is een tegemoetkoming in dringende medische kosten (dokter, ziekenhuis, apotheek enz.) die door het OCMW wordt toegekend aan illegaal in België verblijvende mensen in het geval van gezondheidsproblemen.

Eerste kroon: in de concentrische voorstelling van een stad duidt een kroon [wijken](#) aan met een zekere maatschappelijke, stedenbouwkundige homogeniteit, die een ring vormen binnen de stad. De eerste kroon van het Brussels Gewest verwijst naar de wijken tussen de lanen van kleine ring en de middenring, gevormd door de grote lanen in het zuiden (Churchillaan) en in het oosten (Generaal Jacqueslaan, Louis Schmidlaan, Saint-Michellaan, Brand Whitlocklaan, August Reyerslaan en Lambermontlaan) en de spoorlijnen in het westen. Deze eerste kroon was volledig verstedelijkt rond 1930. Later werden de wijken van de [tweede kroon](#) verstedelijkt.

Equivalent leefloon: het equivalent leefloon is een financiële hulp die het OCMW in het kader van het recht op maatschappelijke hulp toekent aan personen die niet in aanmerking komen voor het recht op [leefloon](#) omdat ze niet voldoen aan de eisen in termen van nationaliteit, leeftijd of inkomen, maar die wel in een gelijkaardige noodbehoevende situatie verkeren. Het gaat hoofdzakelijk om kandidaat-vluchtelingen, personen die tijdelijke bescherming genieten en andere personen met een buitenlandse nationaliteit die verblijfsrecht hebben maar niet zijn ingeschreven in het bevolkingsregister. De bedragen zijn identiek aan die van het leefloon. Voor meer informatie: <http://www.ocmw-info-cpas.be/>

EU-13: Alle landen die na 2003 tot de Europese Unie zijn toegetreden, namelijk: Bulgarije, Cyprus, Estland, Hongarije, Kroatië, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Roemenië, Slowakije, Slovenië, Tsjechische Republiek.

EU-14 (zonder België): Alle landen die vóór 2004 tot de Europese Unie zijn toegetreden (en in 2022 nog steeds lid waren van de Europese Unie), met uitzondering van België, namelijk: Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Spanje, Zweden.

Fiscale statistieken: deze statistieken bevatten informatie over inkomens op basis van de aangiften in de personenbelastingen van personen die hun hoofdverblijfplaats in België hebben. Om deze te kunnen interpreteren moet men rekening houden met een aantal zaken. De gegevens hebben enkel betrekking op de inkomens die onderworpen zijn aan de personenbelasting. Sommige soorten inkomens zijn niet belastbaar en worden dus niet mee opgenomen in de belastingstatistieken. Dit betekent dat verscheidene sociale uitkeringen (leefloon, equivalent leefloon en kinderbijslag in het bijzonder) vrijgesteld zijn van belastingen en dus niet mee opgenomen worden in het belastbaar inkomen. Ook zijn er personen met een hoog inkomen dat niet belastbaar is via het nationaal systeem, zoals buitenlandse diplomaten of internationale ambtenaren. De personen met deze verschillende soorten niet belastbare inkomens kunnen worden opgenomen in de aangiften waarvan het belastbaar inkomen nul is (en dus niet worden vermeld in de meeste fiscale statistieken) of in de lage inkomensklassen. Daarenboven onderschatten de fiscale statistieken de inkomens uit kapitaal (roerende goederen en vastgoed) zwaar.

Geboortecijfer: het geboortecijfer is de verhouding tussen het jaarlijks aantal geboorten en de totale bevolking.

Gestandaardiseerde incidentieratio (SIR - "Standardised Incidence Ratio"): de verhouding van het totaal aantal gevallen in de gemeente in vergelijking met het "verwachte" aantal gevallen in de gemeente (verkregen door de incidentie (in %) per leeftijdsgroep van het Gewest toe te passen op de inwoners van de gemeente).

Deze indicator laat toe om in te schatten of de incidentie in een gemeente statistisch significant afwijkt van wat geobserveerd wordt voor het Gewest. Het verschil is statistisch significant als de waarde 100 zich niet in het 95 %-betrouwbaarheidsinterval bevindt, met een foutmarge van 5 %. Echter, een SIR waarde kleiner dan 200, zelfs indien het significant is, duidt slechts op een klein verschil (Stichting Kankerregister, 2022).

Gestandaardiseerde incidentieratio (SIR) en betrouwbaarheidsintervallen voor de incidenties van longkanker, colorectale kanker, prostaatcancer (mannen) en borstkanker (vrouwen), 2016-2019						
	Gestandaardiseerde incidentie (1) Elsene (per 100.000)	95 % betrouwbaarheidsinterval voor de gestandaardiseerde incidentie (1) Elsene	Gestandaardiseerde incidentie (1) Brussels Gewest (per 100.000)	95 % betrouwbaarheidsinterval voor de gestandaardiseerde incidentie (1) Brussels Gewest	SIR	95 % betrouwbaarheidsinterval voor SIR Elsene
Mannen						
Prostaat	188,2	[159,0 ; 217,4]	165,5	[158,7 ; 172,4]	114,0	[96,7 ; 131,3]
Colorectaal	97,2	[76,3 ; 118,2]	86,5	[81,6 ; 91,3]	115,0	[91,6 ; 138,4]
Longen en bronchiën	92,8	[72,6 ; 113,1]	106,6	[101,2 ; 111,9]	83,4	[65,8 ; 101,0]
Vrouwen						
Borst	196,7	[172,5 ; 220,9]	185,2	[179,2 ; 191,2]	109,1	[96,0 ; 122,2]
Longen en bronchiën	52,1	[39,2 ; 65,1]	50,5	[47,2 ; 53,7]	107,5	[81,4 ; 133,7]
Colorectaal	43,5	[31,8 ; 55,2]	58,4	[55,0 ; 61,8]	72,8	[53,6 ; 92,0]

Bron: Stichting Kankerregister, 2022

(1) Directe leeftijdsstandaardisering met behulp van de Europese referentiepopulatie van 2013.

Gini-coëfficiënt: de Gini-coëfficiënt is een indicator van inkomensongelijkheid. De coëfficiënt schommelt tussen 0 en 1. Hij is gelijk aan 0 in een situatie van perfecte gelijkheid waarin iedereen hetzelfde inkomen zou hebben. De coëfficiënt is daarentegen gelijk aan 1 in een situatie van totale ongelijkheid (één iemand heeft het volledige inkomen en de rest heeft geen inkomen). De coëfficiënt wordt hier berekend op basis van de [fiscale statistieken](#), zonder de aangiften met een totaal netto belastbaar inkomen dat gelijk is aan nul.

Groen en blauw netwerk: een programma in het Brussels Gewest met als doel groene ruimten te creëren, ze te verbinden door middel van met groen omzoomde straten, en rivieren te doen herleven in het belang van de inwoners en vanuit ecologisch standpunt. Het werd opgestart in 1996 en in 1999 mee opgenomen in het Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP).

Incidentie: de incidentie is het aantal nieuwe gevallen van een ziekte die gediagnostiseerd worden gedurende een bepaalde periode op het aantal personen dat in aanmerking komt gedurende dezelfde periode (hier uitgedrukt als N/100.000).

Indicator van de ondernemingsdynamiek: Deze indicator, berekend door het BISA, meet de netto oprichtingsgraad van ondernemingen. De indicator wordt berekend als de verhouding tussen enerzijds de netto bedrijfsoprichtingen (het verschil tussen oprichtingen en stopzettingen) en anderzijds het gemiddelde aantal actieve ondernemingen in de beschouwde periode. De indicator wordt berekend op basis van de gegevens van Statbel over de demografische loop van de btw-plichtige ondernemingen.

Infantiele sterfte: aantal sterfgevallen van levend geboren kinderen voor de eerste verjaardag (van 0 tot 364 verstreken dagen) per 1.000 levendgeborenen.

Ischemische hartziekte: IHD, ook wel coronaire hartziekte genoemd, verwijst naar hartproblemen die worden veroorzaakt door een vernauwing van de kransslagaders (atherosclerose), wat resulteert in een verminderde bloedstroom en zuurstoftoevoer (ischemie) naar de hartspier. De belangrijkste risicofactoren voor IHD zijn onder meer metabole factoren zoals hoge bloeddruk, risicofactor met hoog cholesterolgehalte, diabetes, en gedragsfactoren zoals tabaksgebruik, ongezonde voeding, alcoholmisbruik en gebrek aan lichaamsbeweging. Voor meer informatie: www.gezondbelgie.be/nl/

L_{den} : De indicator van het geluidsniveau L_{den} (Level day-evening-night) vertegenwoordigt het gemiddelde jaarlijkse geluidsniveau dat gedurende 24 u wordt waargenomen. L_{den} wordt op de volgende manier uitgedrukt:

$$L_{den} = 10 * \log \frac{1}{24} \left(12 * 10^{\frac{L_{day}}{10}} + 4 * 10^{\frac{L_{evening}+5}{10}} + 8 * 10^{\frac{L_{night}+10}{10}} \right)$$

De indicator verdeelt deze dag in drie perioden, weergegeven door hun overeenkomstige geluidsniveaus:

- De periode overdag L_{day} , van 7 tot 19 u.
- De periode 's avonds $L_{evening}$, van 19 tot 23 u.; er wordt een strafcorrectie van 5 decibel (dB) toegevoegd
- De periode 's nachts L_{night} , van 23 tot 7 u.; er wordt een strafcorrectie van 10 dB toegevoegd

Leefloon: het leefloon (tot 2002 bestaansminimum genoemd) is een specifieke vorm van het recht op maatschappelijke integratie. Het gaat om een minimuminkomen dat het OCMW toekent aan personen die onvoldoende bestaansmiddelen hebben en niet in staat zijn om deze via andere middelen te verwerven (residuaire recht). De rechthebbende moet ook voldoen aan andere toekenningsvoorwaarden, in termen van werkbaarheid, nationaliteit, woonplaats en leeftijd. Voor meer informatie: <http://www.ocmw-info-cpas.be/>

Levensverwachting: de levensverwachting bij de geboorte is het aantal jaren dat een kind geboren in een bepaald jaar, mag verwachten te leven indien hij of zij in de loop van zijn of haar leven dezelfde leeftijdsspecifieke sterfterisico's zou lopen als deze gemeten in dat welbepaalde jaar. De levensverwachting is in die zin geen voorspelling maar karakteriseert alleen op een synthetische manier de vastgestelde leeftijdsspecifieke sterftcijfers van de bestudeerde periode.

Maatschappelijke zetel: vestiging van een bedrijf die zijn officiële wettelijke adres vormt.

Mediaan equivalent inkomen per inwoner na belastingen:

- **Inkomen na belastingen:** het belastbaar inkomen na aftrek van de verschuldigde belasting. Het staat dichterbij dan het belastbaar inkomen bij de begrippen besteedbaar inkomen, levensstandaard en koopkracht.

- **Equivalent inkomen per inwoner:** elke inwoner krijgt een inkomen toegewezen dat identiek is aan dat van alle leden van zijn of haar huishouden. Dit inkomen wordt berekend door het totale inkomen van het huishouden te delen door zijn equivalente grootte. De equivalente grootte wordt verkregen met behulp van een equivalentieschaal die elk lid van het huishouden een ander gewicht geeft om rekening te houden met de schaalvoordelen van het samenwonen.

- **Mediaan inkomen:** dit is het inkomen in het midden van de verdeling wanneer mensen op basis van hun inkomen in oplopende volgorde worden gerangschikt. De mediaan is minder gevoelig voor extreme waarden dan het rekenkundig gemiddelde.

Voor meer informatie zie de methodologie op de website van het BISA: <https://bisa.brussels/themas/inkomens-en-uitgaven-van-de-huishoudens/fiscale-statistiek-van-de-inkomens>

Migratiesaldo van bedrijven: verschil tussen het aantal bedrijven (in de zin van de [maatschappelijke zetel](#)) dat zich in een gemeente komt vestigen en het aantal bedrijven dat de gemeente heeft verlaten in de loop van een geanalyseerde periode.

Modulair onderwijs: Modulair onderwijs is een onderwijsvorm waarbij het vak wordt opgedeeld in cursussen of modules die afzonderlijk kunnen worden gevolgd en waarvoor telkens een 'deelcertificaat' wordt uitgereikt. Wie alle modules van de opleiding met succes afrondt, ontvangt een diploma.

Mortinataliteit: mortinataliteit of foetale strefte betreft het aantal overlijdens voor of tijdens de bevalling wanneer er 22 zwangerschapsweken overschreden zijn of de foetus 500 gram of meer weegt, per 1.000 geboorten (levend- en doodgeborenen).

Niet-werkende werkzoekende (NWWZ): personen zonder betaalde arbeid, ingeschreven als werkzoekende bij de gewestelijke tewerkstellingsdienst (Actiris in het Brussels Gewest).

NO₂-concentratie: dit is de massa NO₂ (in microgram, µg) gemeten per volume-eenheid lucht (in kubieke meter, m³). Het is dus geen maatstaf voor lokale gasemissies, wel voor de lokale aanwezigheid van dit gas, ongeacht de herkomst ervan.

Officiële bevolking: alle personen die wettelijk ingeschreven zijn bij hun gemeentelijke administratie, met uitzondering van de asielzoekers.

OKAN (Onthaalonderwijs voor anderstalige kinderen): opvangonderwijs voor anderstalige kinderen in het Nederlandstalig onderwijs. Het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers is bedoeld voor leerlingen die niet de Belgische of Nederlandse nationaliteit hebben, die in België aankomen en die het Nederlands onvoldoende beheersen. Het onthaalonderwijs stelt deze leerlingen in staat om zo snel mogelijk Nederlands te leren. Voor meer informatie: www.onderwijsinbrussel.be

Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming (RVT): om de financiële toegang van personen met een laag inkomen tot de gezondheidszorg te verbeteren, krijgen verschillende categorieën personen (alsook hun personen ten laste) een verhoogde tegemoetkoming van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en dus een daling van het remgeld. Sinds januari 2014 zijn er drie voorwaarden die elk recht kunnen geven op de verhoogde tegemoetkoming: (1) recht hebben op bepaalde uitkeringen (leefloon, equivalent leefloon, IGO, tegemoetkoming voor personen met een handicap, verhoogde kinderbijslag voor kinderen met een handicap); (2) het statuut van wees of niet-begeleide minderjarige vreemdeling (NBMV); (3) een laag inkomen. Voor de eerste twee categorieën wordt het recht op de verhoogde tegemoetkoming automatisch toegekend voor de gerechtigde en zijn personen ten laste. Personen met een laag inkomen, die niet automatisch recht hebben op de verhoogde tegemoetkoming, kunnen een aanvraag indienen en het recht wordt al dan niet toegekend op basis van een onderzoek van de inkomens van het huishouden.

Schoolbevolking: populatie van leerlingen die regelmatig op een school zijn ingeschreven. De schoolbevolking kan om een aantal redenen verschillen van de officiële bevolking op dezelfde leeftijden: kinderen zonder verblijfsvergunning kunnen ingeschreven zijn in een school, zelfs als ze niet ingeschreven zijn in het bevolkingsregister, sommige kinderen volgen thuisonderwijs, enz.

Standaardisering (voor leeftijd): Gezondheidsparameters hangen sterk samen met leeftijd. Door te standaardiseren voor leeftijd wordt rekening gehouden met de verschillen in leeftijdsstructuur tussen het Gewest en een bepaalde gemeente, wat vergelijkingen mogelijk maakt. Dit wordt verwezenlijkt door de waargenomen respectieve cijfers per leeftijdscategorie toe te passen op een standaardpopulatie. Deze gestandaardiseerde cijfers wijken dus af van de “ware” cijfers en worden alleen gebruikt om abstractie te maken van de leeftijdsverschillen in de te vergelijken populaties.

Statistische formulieren voor geboorten en overlijden: de geboorte- en sterftestatistieken kunnen aan de hand van twee bronnen worden opgesteld: het rijksregister (officiële bevolking) en de statistische formulieren voor geboorten en overlijden. Deze laatste bron omvat alle geboorten en overlijdens, ook deze bij de personen die niet ingeschreven zijn in het rijksregister, maar die in de gemeente wonen. Het aantal geboorten en overlijdens dat via de formulieren wordt geteld, is meestal hoger dan het aantal geboorten en overlijdens via het rijksregister. Voor meer informatie: www.vivalis.brussels

Statistische sectoren: de statistische sectoren vertegenwoordigen de kleinste administratieve eenheid en zijn het resultaat van de onderverdeling van het grondgebied door Statbel, op basis van structurele kenmerken van sociale, economische, stedenbouwkundige en morfologische aard.

Totaal vruchtbaarheidscijfer: deze indicator is de som van de leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers in een jaar/periode. Hij kan worden geïnterpreteerd als het gemiddelde aantal kinderen dat een vrouw zou hebben als ze gedurende haar hele vruchtbare leven de vruchtbaarheidsomstandigheden zou ervaren die in dat jaar of in die periode zijn waargenomen.

Tweede kroon: in de concentrische voorstelling van een stad duidt een kroon [wijken](#) aan met een zekere maatschappelijke, stedenbouwkundige homogeniteit, die een ring vormen binnen de stad. De tweede kroon van het Brussels Gewest omvat de wijken die het meest aan de buitenkant van de stad liggen, buiten de middenring, gevormd door de grote lanen in het zuiden (Churchillaan) en in het oosten (Generaal Jacqueslaan, Louis Schmidlaan, Saint-Michellaan, Brand Whitlocklaan, August Reyerslaan en Lambermontlaan) en de spoorlijnen in het westen. Deze tweede kroon werd verstedelijkt na de [eerste kroon](#) en bereikte de grenzen van het Brussels Gewest rond 1960.

Vestigingseenheden: Onder vestigingseenheid verstaat men een plaats die men, geografisch gezien, kan identificeren door een adres waar ten minste één activiteit van de onderneming wordt uitgeoefend of van waaruit de activiteit wordt uitgeoefend. Dit kan een werkplaats zijn, een magazijn, een verkooppunt, een kantoor, een directie, een zetel, een agentschap of een filiaal.

Wachtregister: register dat in 1994 in elke gemeente werd gecreëerd en gecentraliseerd op het niveau van het Rijksregister, waarin de registratie wordt bijgehouden van personen die verklaren vluchteling te zijn of die erkenning van het vluchtelingenstatuut aanvragen.

Werkgelegenheidsgraad: percentage van de werkende beroepsbevolking (met een job) in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar).

Werkloosheidsgraad: percentage van de werkloze bevolking (niet-werkende beroepsbevolking) in de [beroepsbevolking](#).

Wijken: de wijken van het Brussels Gewest die in deze publicatie worden gebruikt, zijn deze van de Wijkmonitoring. Een wijk is een som van [statistische sectoren](#), aan elkaar grenzend, gegroepeerd in functie van hun sociaaldemografische en fysieke kenmerken. Voor meer informatie: <https://wijkmonitoring.brussels/>

Zware diensten voor bedrijven (G-46 & H): deze sector omvat de groothandel (met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen) en de sector vervoer en opslag.

ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN

Actiris	Brusselse Gewestelijke Dienst voor Arbeidsbemiddeling	OESO	Organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling
IMA	Intermutualistisch Agentschap	OKAN	Onthaalonderwijs Anderstalige Nieuwkomers
KSZ	Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid	ONE	Office de la Naissance et de l'Enfance
RVT	Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming voor de verzekering voor geneeskundige verzorging	RVA	Rijksdienst Voor Arbeidsvoorziening
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	RVP	Rijksdienst voor Pensioenen
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn	RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
dB	Decibel	WGO	Wereldgezondheidsorganisatie
NWWZ	Niet-werkende werkzoekenden	GPB	Gewestelijk Bestemmingsplan
ELL	Equivalent leefloon	RR	Rijksregister
EU-SILC	European Union – Statistics on Income and Living Conditions	LL	Leefloon
IGO	Inkomensgarantie voor ouderen	BGHM	Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij
HORECA	Activiteitstak die alle hotels en eet- en drinkgelegenheden (restaurants en cafés) omvat	FOD	Federale Overheidsdienst
BISA	Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse	SPP	Federale openbare programmadienst
RIZIV	Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering	GOB	Gewestelijke Overheidsdienst Brussel
PB	Personenbelasting	btw	Belasting op de toegevoegde waarde
NBMV	Niet-begeleide minderjarige vreemdeling	EU	Europese Unie
		ULB	Université libre de Bruxelles
		VUB	Vrije Universiteit Brussel
		WSE	Steunpunt Werk en Sociale Economie

MEER WETEN

Wijkmonitoring van het
Brussels Hoofdstedelijk Gewest

<https://wijkmonitoring.brussels>

Brussels Instituut voor
Statistiek en Analyse

www.bisa.brussels

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn
van Brussel-Hoofdstad

www.vivalis.brussels

BIBLIOGRAFIE

Andrieux J., Eggen M., Bouland C., Stand van zaken van de verbanden tussen milieu en gezondheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Centre de Recherche en Santé Environnementale et Santé au Travail (École de Santé Publique, Université libre de Bruxelles), Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad. 2020.

Avalosse H., Maron L., Lona M., *et al.* (2019), Ongelijkheid in gezondheid, Inter-mutualistisch Agentschap (IMA), Brussel

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Wilmotte P.-F. (2022), Welke ondernemingen vestigen zich in of verlaten het Brussels Hoofdstedelijk Gewest? Focus nr. 55

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Wilmotte P.-F. (2022), De gevolgen van de migratie van Belgische ondernemingen voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Focus nr.54

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Hermia J.-P. en Treutens P.-P. (2021), Recente evolutie van de inkomens in Brussel op wijkniveau, Focus nr 41

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Ermans T. (2019), Brusselse huishoudens en de auto, Focus nr 32

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2016), Zoom op de gemeenten: Elsene.

Hub.brussels, ULB & Perspective.brussels. 2019. De Brusselse handel in cijfers: analyse van het ruimtelijk koopgedrag van de Brusselse huishoudens. Brussels: Hub.brussels. https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/article_4_-_vf_-_nl.pdf

Jaumain S. (Dir.) (2008), La Région de Bruxelles-Capitale. Histoire et Patrimoine des communes de Belgique, Bruxelles, Editions Racine, 624 p.

Leefmilieu.brussels (2022), Kwaliteit van de buitenlucht: stand van zaken. Concentratie van stikstofdioxide (NO₂): <https://leefmilieu.brussels/burgers/tools-en-data/het-milieu-stand-van-zaken/kwaliteit-van-de-buitenlucht-stand-van-zaken>. Geraadpleegd op 12-12-2022.

May X., Ermans T. en Hooftman N. (2019), "Bedrijfswagens: diagnostiek en uitdagingen van een fiscaal regime", Brussels Studies, Synthesenota's, n° 133. URL: <https://journals.openedition.org/brussels/2366?lang=nl>

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2020). 'Overmatige schuldenlast in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, gevolg en verzwarende factor van armoedesituaties: presentatie en analyse van de gegevens van vier schuldbemiddelingsdiensten en van de Centrale voor kredieten aan particulieren'. Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, Brussel

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2019), Dossier 2019/2 – Iedereen even gezond in Brussel? Recente cijfers en kaarten over sociale ongelijkheden in gezondheid, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, Brussel

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2017) Inzichten in non take-up van de sociale rechten en in sociale onderbescherming in het Brussels Gewest, Thematisch katern van het Armoederapport van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 2016, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie: Brussel.

Parking.Brussels (2020), Autodelen - Evaluatierapport van de gewestelijke spreiding, 16 p.

Perspective.brussels (2021), Monitoring van de publieke woonprojecten in Brussel nr 5, 43 p.

Roberfroid D., Dauvrin M., Keygnaert I., Desomer A., Kerstens B., Camberlin C., Gysen J., Lorant V., Derluyn I. (2015), Welke gezondheidszorg voor personen zonder wettig verblijf? Health Services Research (HSR). Brussel: Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg (KCE). KCE Reports 257Bs. D/2015/10.273/109.

Rygaert X., Vaes B., Vanoverloop J. *et al.* (2021), Chronische ziekten bij mensen met een statuut chronische aandoening: lessen uit een koppeling tussen gegevens van Intego en het InterMutualistisch Agentschap, IMA, Brussel.

Van der Heyden J., Nguyen D., Renard F., Scohy A., Demarest S., Drieskens S., Gisle L. Belgisch gezondheidsonderzoek 2018. Brussel, België: Sciensano; Rapportnummer: 2019/14.440/89.

Zoom op de gemeenten: Elsene

De publicatie 'Zoom op de gemeenten' van het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad verzamelt en analyseert demografische, socio-economische, welzijns- en gezondheidsindicatoren van de bevolking voor elk van de 19 Brusselse gemeenten. Deze publicatie dient als beleidsondersteunend instrument en geeft het werkveld inzage in de kenmerken van de bevolking waarmee en het grondgebied waarop ze werken.

www.bisa.brussels
www.vivalis.brussels